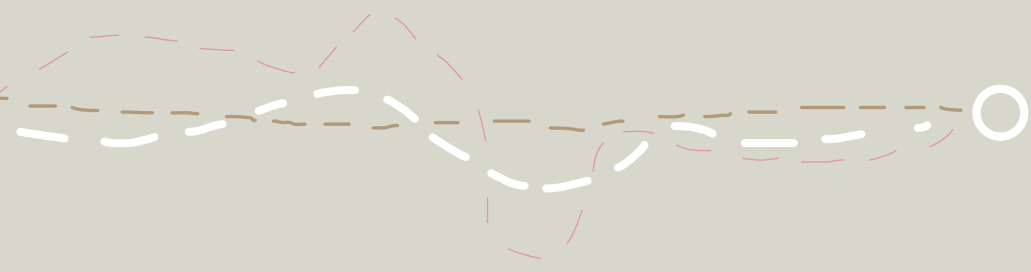

สวนโมกข์ทำไร่
ทำไร่สวนโมกข์

วิจิตรวาท อโศกพงศ์

สวนโมกข์ทำใจ
ทำใจสวนโมกข์
วิจิตร อนุภักดิ์

ISBN 978-616-8326-03-9

พิมพ์ครั้งที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

กองบรรณาธิการ คณะทำงานเผยแผ่งาน อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง
กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ

พิสูจน์อักษร คณะทำงานเผยแผ่งาน อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง
กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ

ผู้กันเดียว กะว่ากำ

ปก/รูปเล่ม Art and Soul

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

จัดพิมพ์โดย กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ
มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิคมรถไฟสาย ๒
แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

FB: dhammamata

กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ

๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ สวนโมกข์ทำไม? ทำไมสวนโมกข์?

เรียน คุณจิตติพล อินทรกำแหง

ด้วยคณะทำงานเผยแผ่งาน อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ มีความประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือ สวนโมกข์ทำไม? ทำไมสวนโมกข์? เพื่อแจกเป็นธรรมทานในงานอายุรียุชา อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง ในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๒ ปี ชาตกาล ณ มูลนิธิทอดทนายเหตุพุทธทาส อินทปัญญา และแก่บุคคลทั่วไปผู้มีความสนใจศึกษาแนวทางการปฏิบัติธรรม ในการนี้จึงขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเป็นจำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

150๓ คุณสุวรรณี จิรกิตตยากร

อนุญาตให้พิมพ์หนังสือ

"สวนโมกข์ทำไม? ทำไมสวนโมกข์?"

เพื่อแจกเป็นธรรมทาน ได้ไม่จำกัด

จำนวน และ ๕๐๐๔/๒๓๖๖ วาดรูปทุก
ท่านในชุดปกที่ร่วมกันดำเนินงาน

จนแล้วเสร็จ

อนึ่ง ไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์ไป

จนแล้วเสร็จ และสงวนลิขสิทธิ์ในรูป
การตีพิมพ์หนังสือชุดนี้ ทั้งนี้ ยกเว้น
การแจกจ่ายฟรีเป็นธรรมทานเท่านั้น

คุณสุวรรณี จิรกิตตยากร

ขอแสดงความนับถือ

(สุวรรณี จิรกิตตยากร)

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘

อุบาสิกา คุณธัญจวน อินทรกำแหง ได้เขียนหนังสือ “สวนโมกข์
ทำไม? ทำไมสวนโมกข์?” โดยบอกเล่าถึงชีวิตการปฏิบัติธรรม
ของท่านขณะพำนักปฏิบัติอยู่ที่สวนโมกขพลารามกับท่านอาจารย์
พุทธทาส ในลักษณะการเล่าเรื่องอย่างเป็นกันเองและน่าติดตาม
ด้วยภาษาที่งดงามสละสลวย

และที่สำคัญหนังสือเล่มนี้ยังได้แสดงถึงหัวใจสำคัญของ
พุทธศาสนา คือเรื่อง “ทุกข์และการดับทุกข์” อีกทั้งแนวทางในการ
ปฏิบัติที่ลัดตรงเข้าสู่การลดละความเห็นแก่ตน เพิ่มพูนความเห็น
แก่ผู้อื่น และความเข้าใจในสัจธรรมให้มากขึ้น ด้วยการถ่ายทอด
ที่เรียบง่าย ทำให้หนังสือเล่มนี้ได้รับความสนใจจากผู้อ่านจนได้มี
การจัดพิมพ์ถึง ๗ ครั้ง

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘ นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นอาจริยบูชา เนื่องใน
วาระครบรอบ ๑๐๒ ปีชาตกาลของท่าน คณะผู้จัดพิมพ์หวังว่า
ท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์ทั้งแนวทางในการปฏิบัติธรรมและ
กำลังใจในการก้าวเดินบนหนทางธรรมที่ยิ่งๆ ขึ้นไป

คณะทำงานเผยแผ่งานอุบาสิกา คุณธัญจวน อินทรกำแหง
กลุ่มธรรมมาตา สวนโมกข์กรุงเทพ

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๔

แม้ได้กล่าวไว้ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ว่า “สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์?” เกิดขึ้นเนื่องด้วยการจัดงาน “สัปดาห์พุทธธรรม – พุทธทาส” ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเดือน พฤษภาคม ของ พ.ศ. นั้น

แต่เมื่ออ่านเนื้อเรื่องโดยละเอียดแล้ว ก็เห็นได้ว่าเนื้อความในเรื่องล้วนแล้วแต่กล่าวถึงเรื่องของการปฏิบัติธรรม...หรือชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีจุดหมายปลายทางเพื่อการดับทุกข์ หรือเพื่อการมีชีวิตเย็นที่ล่องพ้นจากความทุกข์

แม้จะมีจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติธรรมที่เด่นชัด ความรู้ในหลักธรรม และความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติก็ชัดเจน แต่ทว่าชีวิตในระหว่างแห่งการปฏิบัติธรรมนั้นก็ลุ่มลึกคลุกคลาน ถลอกปอกเปิกกระเสือกกระสนอยู่ตลอดเวลา

มิใช่ กาย ดอกที่กระเสือกกระสนลุ่มลึกคลุกคลาน หากแต่เป็น ใจ นั้นแหละที่หกล้มหกโล่อยู่ทุกขณะ เพราะถูกกิเลสตัณหาอุปาทานมันไล่พัดรุมล้อมหน้าล้อมหลัง จะหาช่องออกทางไหน ก็ดูเหมือนจะอัดตันไปหมด นี้ก็เพราะความที่ใจเคยยอมเป็นทาส

ของมันมาช้านาน พอคิดจะกู้อิสรภาพให้พ้นจากความเป็นทาส
กิเลสมันก็พลิกผันต่อสู้ด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ไม่ยอมปล่อยให้หลุดรอด
ไปได้ง่าย ๆ

ใจที่เป็นสมรภูมิจึงอีกที่กักกักอง ด้วยการสัประยุทธ์ชิงชัย
ระหว่างกิเลสกับธรรม เหน็ดเหนื่อยอ่อนล้า เจ็บปวดชอกช้ำ
บางครั้งถึงสิ้นแรงจนเกือบสิ้นหวัง

แต่แล้ว...ก็มูมานะกัดฟันลุกขึ้นสู้รบกับมันต่อไปอีก เพราะ
ยิ่งต่อสู้กับมันอย่างหนักหน่วงเพียงใด ก็ยิ่งชัดเจนว่า นี่แหละคือ
การปฏิบัติธรรม วิธีของการปฏิบัติธรรมต้องอย่างนี้ แพ้ก็ลุกขึ้น
สู้่อีก สู้จนชนะ สู้ด้วยสติและปัญญาแห่งธรรม

หากมุ่งมั่นปฏิบัติอยู่เช่นนี้อย่างไม่ยอมถอยหลัง กำลังแห่ง
ธรรมก็ยิ่งเพิ่มพูนหนักแน่น มันคง ก้าวไกลเข้าไปสู่ขณะแห่งความ
เป็นไทเหนือกิเลสตัณหาอุปาทานยิ่งขึ้น ๆ อิสรภาพที่มุ่งหมาย
ก็จะเป็นไปได้ตั้งใจปรารถนา

ผู้เขียนจึงหวังว่า “สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์?”
เล่มนี้จะนำกำลังใจมาสู่ท่านผู้สนใจในการปฏิบัติธรรม เพื่อความ
มีชีวิตเย็นและเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และผู้นี้จะ
ประจักษ์ชัดด้วยใจของตนเองว่า การปฏิบัติธรรมก็คือการดำเนิน
ชีวิตประจำวันในทุกเรื่องด้วยการมีธรรมะเป็นรากฐานกำกับใจ
แล้วจิตนั้นจะค่อย ๆ เกลี้ยงเกลาสะอาดผ่องแผ้วดูจะมี “สวนโมกข์”
อยู่ในจิตใจจะนั้น

ขอให้ “สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์?” จงได้เป็น
คำถามสถิตอยู่ในใจงทุกเวลาหน้าที่ของท่านผู้อ่านผู้เป็นมิตรสหาย
ในธรรมทุกท่าน เพื่อเป็นพลังกระตุ้นให้เกิดความใคร่ครวญ
สอบสวน คิดค้น จนได้พบ “สวนโมกข์” ที่งดงามผ่องแผ้วร่มเย็น
สว่างผ่องใส อยู่ภายในจิตจงทุกขณะ

วิจิตรวาท อโศกคัมภีร์

๗ พฤษภาคม ๒๕๓๙

คำปรารภ

“สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์?” ปรากฏต่อผู้อ่าน ด้วยเนื่องจากการจัดงาน “สัปดาห์พุทธธรรม – พุทธทาส” ของสมาชิกร่วมปฏิบัติงานเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสวนอศุสมูลนิธิ เมื่อ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ด้วยความประสงค์เพื่อแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักสวนโมกข์ ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแง่มุมของผู้เขียน ซึ่งก็ย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงเสียมิได้ที่จะต้องมีการเกี่ยวข้องกับชีวิตการปฏิบัติธรรมของผู้เขียน ปรากฏอยู่ด้วย

เมื่อผู้เขียนได้มีโอกาสผ่านมาจากชีวิตร้อนเข้าสู่ชีวิตเย็น แม้จะยังมีไช้ความเย็นที่ถึงที่สุด ก็ได้กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเห็นใจในชีวิตที่ต้องคลุกเคล้าอยู่กับความร้อนของญาติมิตร และเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ฉะนั้นเมื่อได้รับการขอร้องจาก คุณเสถียร จันทิมาธร แห่งหนังสือพิมพ์มติชนรายสัปดาห์ ให้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสวนโมกข์สู่ท่านผู้อ่าน จึงได้มุ่งเน้นเขียนในด้านหลักแห่งพระธรรมที่ท่านอาจารย์แห่งสวนโมกข์ได้นำมาสอนมาบอกกล่าวแก่บรรดาศิษย์และพุทธบริษัททั้งหลาย ตามพระโอวาทแห่งคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลักธรรมที่นำมากล่าวถึงใน “สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์?” เป็นหลักธรรมที่เป็นใจความแห่ง “ใบไม้กำมือเดียว” คือ เรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ก็เพราะประสบกับความทุกข์หรือมิใช่ ชีวิตนี้จึงร้อนนัก? แล้วใยจะมัวเสียเวลาไปผูกพันยึดมั่นอยู่กับสิ่งภายนอกที่หาสามารถช่วยระงับทุกข์ได้แม้แต่น้อยหนึ่งไม่ ความทุกข์เกิดที่จิต ฉะนั้นก็ต้องเรียนรู้วิธีที่จะดับมันที่จิต ไม่ใช่ที่ข้างนอกหรือที่อื่นใด

เมื่อเอ่ยถึงคำว่า “ความทุกข์” มักจะชวนใจให้รู้สึกว่ามันน่าจะแห้งแล้งเศร้าหมองเต็มที ฉะนั้นผู้เขียนจึงได้เขียนในท่วงทำนองของการเล่าสนทนาอย่างกันเอง มากกว่าจะเป็นการบรรยายธรรมที่อาจชวนให้เบื่อหน่าย และเชื่อว่า หากท่านผู้อ่านจะได้กรุณาวางใจอย่างเป็นกลางก่อนอ่าน และได้อ่านอย่างใคร่ครวญจนถึงที่สุดแล้ว ย่อมจะประจักษ์แก่ใจเองว่า หนทางแห่งความสิ้นสุดของความทุกข์นั้นอยู่แค่เอื้อมนี้เอง

ขอให้ท่านผู้อ่านสามารถดำรงรักษาความเป็น “สวนโมกข์” ไว้ในจิตของท่านให้ประจักษ์ชัดยิ่งขึ้นตามกำลังแห่งการปฏิบัติของทุกท่านเทอญ.

ด้วยความปรารถนาดี

วิสุวณ อโศกเมธี

๖ พฤษภาคม ๒๕๓๔

สารบัญ

๑. ลองดู	๑๓
๒. หนังสือเล่มใน	๒๓
๓. ตัวกู – ของกู	๓๓
๔. อันการงานคือค่าของมนุษย์	๔๓
๕. คาถาศักดิ์สิทธิ์	๕๕
๖. สนามรบของการปฏิบัติธรรม	๖๗
๗. โดดเดี่ยวแต่ไม่เดียวดาย	๗๗
๘. ทำทายเป็นให้ทดลอง	๘๗
๙. พุทธธรรม – พุทธทาส	๙๗
๑๐. อัดตาแผลงฤทธิ์	๑๐๗
๑๑. เกิดมาทำไม?	๑๑๙
๑๒. หยุดเอา – แสนเบาสบาย	๑๒๙
๑๓. เรื่องของ “เขา – เรา”	๑๓๙
๑๔. กฎธรรมชาติในธรรมชาติ	๑๔๙
๑๕. ทางรอดของสังคม	๑๕๙
๑๖. สอนโมกข์ทำไม? ทำไมสอนโมกข์? เกี่ยวกับผู้เขียน	๑๖๙ ๑๘๑

๑

ลองดู

คำถามที่ได้รับฟังกันอยู่บ่อยๆ คือทำไม
จึงมาอยู่สวนโมกข์? ไปอยู่สวนโมกข์
ทำไม? ทำไมจึงไม่ไปอยู่ที่อื่น? ข้าพเจ้า
ให้คำตอบกับตัวเองได้ไม่ยาก แต่คงไม่
ง่ายที่จะให้คำตอบแก่ผู้อื่น เพราะจุดยืน
ในการหันเข้าสู่หนทางแห่งพระธรรมนั้น
อาจไม่เหมือนกัน และซ้ำอาจต่างกันไป
คนละทิศทางการก็เป็นได้

ข้าพเจ้าได้เคยรู้สึกในชีวิตเป็นของหนัก ทั้งที่ในตอนนั้นก็มองไม่เห็นชัดว่าชีวิตคืออะไร อยู่ตรงไหน ตัวของชีวิตนั้นมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร ก็มองไม่เห็น ไม่รู้จัก หรือรู้จักบ้างก็เพียงมั่วสั่ว

แต่ก็มีความซึมซาบแก้ไขว่าชีวิตนี้เป็นของหนัก หนักจริงๆ หนักจนดูเหลือกำลังที่จะแบก จนทำให้ตัวเองที่รูปร่างก็ไม่ใช่เล็กนั้นดูเตี้ยค่อมลงอย่างถนัดใจ ขาที่เคยยืนตรงก็ค่อยๆ งอย่อลงๆ เข้าที่เคยแข็งแรงก็ดูอ่อนล้า จนดูเหมือนจะพุงกายไว้ไม่ไหว

อันที่จริงกายนั้นก็ยังตั้งตรงดีอยู่ แต่เพราะใจที่เปลี่ยเปลี่ย นั้นต่างหากที่ทำให้รู้สึกไปว่า กายนั้นอ่อนเปลี่ยเปลี่ยลงจนสุดท้ายจะพุงไว้ได้ และหัวใจก็เต้นอ่อนแรงเต็มที

แต่จนแล้วจนรอดก็หาไม่รู้ไม่ว่า อะไรคือสาเหตุที่ทำให้รู้สึกว่าการชีวิตนี้เป็นของหนัก คงดีนรณต่อสู้อย่างไรเพื่อจะเอาชนะมันให้จงได้ แต่ยิ่งดีนมันก็ยิ่งร้อยรัด ยิ่งเหมือนถูกผูกมัดด้วยเส้นลวดคมที่ทิ่มแทงให้เจ็บปวดแหลมลึก

จนต่อเมื่อย้อนมาคิดดูในตอนนั้นจึงได้เห็นว่า เพราะการดีนรณต่อสู้อย่างมีความมัวเมาตามใจอยากนั่นเอง ที่มันบีบคั้นชีวิตให้เจ็บปวดทรมานหนักหน่วงยิ่งขึ้น

เมื่อเริ่มต้นด้วยความอยาก แล้วก็ต่อไปด้วยความอยากเช่นนี้ แล้วสักเมื่อไหร่...สักเท่าไรจึงจะรู้จักพอ รู้จักอ้อมสำหรับใจอย่าง

นั่น มันมีแต่จะดี तरहกระเสือกกระสนต่อไปยิ่งขึ้นเท่านั้น

แล้วชีวิตก็ยังหนักแน่นหนัก ทั้งๆ ที่มีได้อดมือกินมือ ความ
สะดวกสบายในความเป็นอยู่ก็พอมีพอเป็นตามอัธยาศัย งานการ
ก็พอมีพอทำ ชื่อเสียงความสำเร็จก็พอมีพอได้ แต่ก็เพราะไม่รู้จัก
อึ้งรู้จักพอ ชีวิตจึงกลายเป็นความหนัก...

หนักเพราะสนองใจที่อยากได้นั้นไม่หน้าใจ

เมื่อวันหนึ่งได้สำนึก เพราะความทุกข์มันสอน จึงค่อยได้เห็น
แสงสว่างขึ้นรางๆ ว่า ที่หนักที่เหนื่อยนั้นอยู่ที่ใจ ถ้าจะแก้ความ
หนักให้เป็นความเบาก็ต้องแก้ที่ใจ แก้ใจที่หิวกระหายนั้นให้รู้จัก
บรรเทาเบาบางความทะเยอทะยานอยากที่ไม่รู้จักอึ้งรู้จักพอ ให้
มันค่อยๆ ลดลง

แต่จะแก้ด้วยวิธีใด...อย่างไร ยังไม่สู้จะเข้าใจนัก

แต่รู้ชัดอยู่ว่าต้องแก้ที่ใจ ถ้าหากปล่อยให้จิตจมอยู่ใน
ความทุกข์จะไม่คุ้มกับการที่ได้เกิดมา

ดังนั้น เมื่อได้ตัดสินใจหันชีวิตเข้าสู่หนทางธรรมอย่าง
แน่นอน จึงมีจุดยืนว่าเพื่อหาทางหรือวิธีดับความทุกข์ที่จิต

นั่นคือ ดับความอยากที่พอกพูนอยู่ที่จิตให้บรรเทาเบาบาง
ลง ทำจิตที่ร้อนทुरนทुरายด้วยความอยากให้เป็นจิตที่เย็นด้วย
ความรู้จักอึ้งรู้จักพอเสียบ้าง ผีกจิตที่คุ้นเคยแต่กับการสะสม

เพิ่มพูนด้วยการเอาให้รู้จักการลดเสียบ้าง...

แต่จะทำได้หรือไม่ จะทำได้มากน้อยเพียงใด จะสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่นั้น ย่อมสุดแต่กำลังของความบากบั่นพากเพียร

เมื่อแนใจในความตั้งใจและมั่นใจในจุดยืนของการเข้าสู่หนทางธรรม จึงพิจารณาถึงสัปปายะ ๔ อย่าง คือ ครูอาจารย์ผู้สอนอบรมธรรม สหายธรรม อาหาร และที่อยู่อาศัย

ใน ๔ ประการนี้มีความเห็นส่วนตัวว่า ครู อาจารย์ผู้สอนอบรมธรรมเป็นประการสำคัญที่สุด หากได้รับคำสอนการอบรมที่ลัดตรงเข้าสู่หัวใจของการปฏิบัติ การปฏิบัติย่อมดำเนินไปได้โดยไม่เสียเวลาโดยใช่เหตุ

สหายธรรมนั้นถ้าประสบพบเห็นได้ก็เป็นกุศล ถ้าหาไม่ได้ไม่เจอะเจอ ก็จะฝึกใจตนเองนี้แหละให้เป็นสหายธรรมของตน

อาหารนั้นพอเป็นพอไปก็เพียงพอแล้ว ที่อยู่อาศัยก็เพียงให้ควรแก่สภาวะของสตรีผู้ปฏิบัติธรรม

ดังนั้น เมื่อเจ้าประคุณหลวงพ่อบ้านอาจารย์ชา สุภัทโท เมตตาอนุญาตให้พักศึกษาปฏิบัติธรรมอยู่กับท่าน จึงนับเป็นกุศลและโอกาสพิเศษในชีวิตของผู้ปฏิบัติที่ได้รับฟังคำสอนและรับการอบรมที่ลัด สั้น ตรง

หลวงพ่อกำนัไม่พูดมาก ไม่สอนมาก แต่กระตุ้นส่งเสริม
แนะนำให้ปฏิบัติให้มาก ปฏิบัติที่จิต ดุจิต ช่มขี้จิต อย่าตามใจความ
ดิ้นรนทะยานอยากของมัน ดูให้รู้จักธรรมชาติสันดานของจิตที่
หลุกหลิกเจ้าเล่ห์ เพราะตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสนี้ให้จึงได้

กำลังจะพอเริ่มรู้จักหนทางดำเนินในทางธรรม ในสันพรชษา
นั่นเอง หลวงพ่อก็อพาการสอนไม่ได้ อบรมไม่ได้

ขณะนั้น จิตไม่ดิ้นรน ไม่โทมนัส คงจะเนื่องด้วยผลของการ
ฝึกอบรมจิตตามที่ท่านได้แนะนำอบรมไว้

ได้เคยกราบเรียนถามท่านไว้ว่า ถ้าหากเกิดปัญหาในการ
ปฏิบัติแล้วไม่มีครูอาจารย์ที่จะเรียนถามขอคำสอนคำแนะนำควร
จะอย่างไร

หลวงพ่อกำนัตอบว่า ให้ดู “ความไม่แน่” ให้เห็นว่าแม้แต่
ปัญหาที่มีอยู่ในขณะนั้นมันก็ไม่แน่ (หลวงพ่อกำนัมักจะใช้คำว่า
“ไม่แน่” เมื่อพูดถึงอนิจจัง)

พอเห็นจุดนี้ได้เท่านั้น ปัญหาจะหมดไปทันทีด้วยอำนาจของ
ปัญญาภายในที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ดังนั้น จึงได้จำคำสอนของท่านไว้ เมื่อความเป็นธรรมตาม
ตามธรรมชาติได้เกิดขึ้นต่อสังขารของท่านโดยมิได้คาดฝัน “ความ
ไม่แน่” ที่ท่านได้สอนไว้ก็ผุดขึ้นในใจ

“จริงหนอ! มีสิ่งใดบ้างในจักรวาลนี้ที่แน่ ที่เที่ยง ที่คงทน... ไม่มีเลยสักอย่าง? หลวงพ่อยังดูแข็งแรงอยู่แท้ๆ รูปร่างใหญ่โต เข้มแข็ง แสดงธรรมชาติเสียงดังฟังชัด เต็มไปด้วยความรู้ ภูมิปัญญา แลลมคม แล้วยังมากด้วยอารมณ์ขัน ธรรมชาติของหลวงพ่อยังความเบิกบานอímเอิบให้แก่สาธุชนถ้วนหน้า...แต่แล้ว...ดูซิ! หลวงพ่อที่แข็งแรง แจ่มใส เต็มไปด้วยปัญญาไหวพริบ อารมณ์ขัน หายไปไหน?”

อนิจจัง นี่ช่างเป็นกฎของธรรมชาติที่เฉียบขาดจริงๆ เป็นกฎที่ตรงไปตรงมา ไม่มีเลือกที่รักมักที่ชัง ทุกสิ่งจะต้องเกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัย ไม่มีผู้ใดจะเปลี่ยนหรือบังคับกฎธรรมชาติให้เป็นอย่างอื่นไปได้

ดูเถิด เพียงเริ่มต้นเท่านั้น อนิจจังก็แสดงธรรมชาติของมันให้เห็นชัดประจักษ์ใจ ขณะนั้นได้ถามใจว่า จะคิดอย่างไร จะทำอย่างไรต่อไป

ได้กำหนดจิตให้สงบ แล้วมองย้อนใคร่ครวญไปในอดีต

ถามใจว่า “เสียดายไหม ในสิ่งที่เคยมีเคยเป็น? เสียดายไหม...ในชีวิตที่ผ่านมา?”

เมื่อสำรวจใจอย่างถ่องแท้ถึงถ้วน ก็ได้คำตอบจากใจที่ปกติว่า “ไม่เสียดายเลย!”

จากนั้นก็ได้มองไปข้างหน้า แล้วจากนี้จะไปไหน จะทำอย่างไร เพราะการแสวงหาที่ปฏิบัติธรรมสำหรับผู้หญิงนั้นมีใช้อย่างไร ถ้าเพียงแต่คิดจะอาศัยวัดอยู่ไปวันหนึ่งๆ นั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่การจะอยู่อย่างผู้ปฏิบัติธรรมที่ยังต้องการครูอาจารย์ที่แท้จริง นั้นดูเป็นสิ่งที่แทบเหลือวิสัย

และบัดนี้ตนเองก็อยู่ในสภาพของอนาคาริกา ไม่มีบ้านที่จะกลับ ไม่มีเงินทองที่จะจับจ่ายใช้สอยเกินกว่าความจำเป็น แล้วจะไปอยู่ที่ไหน? จะทำอย่างไร?

จึงได้ถามใจว่า “กลัวไหม?”...กลัวไหมที่จะเดินต่อไปข้างหน้า โดดเดี่ยวแต่ผู้เดียว?

เมื่อสำรวจใจแล้วก็ได้คำตอบชัดเจนว่า “ไม่กลัว” แม้ขณะนี้ก็ยังจะไม่เห็นหนทางเลยว่าจะไปอย่างไรต่อไป แต่ไม่รู้สึกลัวหวาดหวั่นที่จะเดินหน้าต่อไป

คงเป็นด้วยความมั่นใจในพระธรรมและในจุดยืนที่แน่นอน มั่นคงที่อยู่ในใจนั้น

เมื่อมองย้อนอดีตก็ไม่เสียดาย มองไปข้างหน้าก็ไม่กลัวอนาคต ฉะนั้น สิ่งที่เหลืออยู่ก็คือปัจจุบัน เช่นนี้...จะจัดการกับปัจจุบันอย่างไรจึงจะสมควร?

ได้บอกใจว่า ต้องตั้งหลักเสียก่อนแล้วค่อยๆ มองไปดูไปอย่ารีบร้อน จึงได้ไปพักอาศัยอยู่ในสถานที่อันสมควรแห่งหนึ่ง

แล้ววันหนึ่ง มิตรผู้อาวุโสในทางธรรมก็บอกว่า ทำไมไม่ลองไปอยู่สวนโมกข์? ได้อ่านหนังสือ ได้ฟังเทศธรรมของท่านมากี่มาก ทำไมไม่ลองไปดูด้วยตนเองบ้าง?

ขณะนั้น ยังมองไม่เห็นที่ใดที่จะตัดสินใจไปอยู่เป็นการแน่นอนจึงคิดว่าน่าจะลองไปดูให้ประจักษ์ด้วยใจเอง แล้วมิตรอาวุโสท่านนั้นก็ได้กรุณานำพาไปส่งจนถึงสวนโมกข์

เมื่อไปถึงก็ได้กราบเรียนเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุว่า จะขอมา “ลองดู” ก่อน

คำว่า “ลอง” ในที่นี้มีความหมายเพียงอย่างเดียวว่า คำสอนของท่านนั้นจะมีผลในทางปฏิบัติจริง ๆ ได้เพียงใด เพราะจุดยืนในการหันเข้าสู่หนทางธรรมคือเพื่อหาวิธีปฏิบัติเพื่อที่จะดับความทุกข์ที่จิต

ฉะนั้น ครูอาจารย์จึงเป็นความสำคัญอันดับหนึ่ง อย่างอื่น ๆ นั้นพอเป็นพอไปก็อยู่ได้แล้ว

เมื่อเข้าสู่สวนโมกข์นั้น เป็นปลายเดือนกันยายน ๒๕๒๕

เพราะการแสวงหาที่ปฏิบัติธรรมสำหรับ
ผู้หญิงนั้นมิใช่ง่าย ถ้าเพียงแต่คิดจะอาศัย
วัดอยู่ไปวันหนึ่งๆ นั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่
การจะอยู่อย่างผู้ปฏิบัติธรรมที่ยังต้องการ
ครูอาจารย์ที่แท้จริงนั้นดูเป็นสิ่งที่แทบ
เหลือวิสัย

ยิ่งอยากรู้อะไรๆ ที่ข้างนอกมากๆ ก็ยิ่ง
ไกลจากการรู้ข้างในคือ “รู้จัก” มากขึ้นทุกที
แล้วความทุกข์ก็จะมีแต่เพิ่มทวีขึ้น

๒

หนังสือเล่มใน

เมื่อไปถึงสวนโมกข์ในตอนเช้าตรู่ เจ้าประคุณท่าน
อาจารย์พุทธทาสนั่งอยู่ที่ม้าหินหน้ากุฏิของท่าน จำ
ได้ว่าหลังจากกราบนมัสการท่านแล้วก็ได้พูดเล่า
อะไรต่างๆ ที่เป็นความรู้สึกอยู่ในใจขณะนั้น สิ่งที่
พูดที่เล่าดูล้วนแต่แสดงความดี ความเสียสละของ
ตัวเองที่หันชีวิตเข้าสู่ทางธรรม แล้วยังแสดงความ
อวดรู้ในทางธรรมอีกไม่น้อย ทั้งที่ตอนท้ายก็ลงเอย
ด้วยการแสดงความต้องการที่จะมีครูอาจารย์ที่
สามารถสอนธรรมอบรมธรรมได้ถูกทาง

ท่านอาจารย์นั่งฟังด้วยความปกติ เอ่ยโต้ตอบบ้างเป็นบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ท่านฟังเฉยๆ โดยไม่แสดงอาการว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

เมื่อย้อนคิดดูภายหลังท่านน่าจะรู้สึกสมเพชมากกว่า ก็ดูเถอะ! ทั้งๆ ที่ตั้งใจจะฝึกปฏิบัติการลดละ แต่แล้วก็ยังแสดงการโอ้อวดว่า “ตัวฉัน” เป็นผู้ปฏิบัติธรรมอยู่อย่างเต็มที่เต็มอัตรา

เมื่อท่านได้ปล่อยให้พูดจนสนใจอยากแล้ว ท่านก็บอกให้ไปพักผ่อนเสียก่อนแล้วจึงไปหาท่านอีก

ตอนเย็นได้เดินไปกราบนมัสการท่านอาจารย์เพื่อกราบเรียนถามวิธีการปฏิบัติ เวลาไปก็มีรายชื่อหนังสือแผ่นยาวติดไปด้วย พอไปถึงก็เริ่มต้นด้วยการอ่านรายชื่อหนังสือให้ท่านฟัง มีทั้งหนังสือของท่านอาจารย์และหนังสือของท่านผู้อื่น

แล้วก็จับด้วยคำถามว่า ท่านอาจารย์จะโปรดแนะนำให้อ่านเรื่องอะไรก่อนเรื่องอะไรหลังเรียงไปตามลำดับ เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมะไปตามลำดับจากเบื้องต้นไปเบื้องปลาย และสามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่จิตใจได้

คำตอบของท่านอาจารย์ก็คือ “ไม่ต้องอ่านเลยสักเล่มเดียว! หยุดอ่านได้ เพราะอ่านมามากพอแล้ว เดียวนี้ให้อ่าน

แต่หนังสือเล่มในเท่านั้น!”

คำตอบของท่านอาจารย์ได้กระแทกความรู้สึกที่กำลังพองด้วยความภาคภูมิใจว่า “ถามฉลาดนะ!” ให้แพบลงสู่ความสงบได้ดีจริงๆ

แล้วท่านอาจารย์ก็เริ่มเทศนาถึงเรื่องลักษณะนิสัยของผู้ที่อยู่ในอาชีพครูอาจารย์ว่า “อวดรู้ อวดฉลาด รับฟังใครไม่ได้ อวดเก่งกว่าคนอื่น คิดแต่ว่ารู้มากกว่าเขา ฯลฯ” และอะไรต่ออะไรอีกยาว

ขณะนั้นก็นั่งฟังท่านโดยดุษณี ไม่มีความรู้สึกอย่างใดต่อถ้อยคำของท่าน เพราะในใจนั้นบอกตัวเองว่า “เราไม่ได้เป็นอย่างนั้น”

เมื่อท่านพูดจบแล้วก็กราบเรียนถามท่านถึงวิธีอ่านหนังสือเล่มในซึ่งท่านอาจารย์ก็ได้ เน้นย้ำอยู่แต่ความสำคัญของการเฝ้าดูจิต รักษาจิตให้สงบ มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งกระทบ

ถ้าจะเรียนถามอะไรท่านออกไปจากนี้ ท่านอาจารย์ก็จะย้อนถามว่า “จะอยากรู้ไปทำไม?”

อันที่จริง ก็จริงของท่าน เพราะก็ได้มีจุดยืนอยู่ในใจแล้วว่า ต้องการจะหาหนทางหรือวิธีดับทุกข์ที่เกิดที่จิต แล้วจะไปวุ่นวายอยากรู้โน่นรู้นี้ให้มันยุ่งเหยิงไปทำไม

ยิ่งอยากรู้อะไร ๆ ที่ข้างนอกมาก ๆ ก็ยิ่งไกลจากการ
รู้ข้างในคือ “รู้จิต” มากขึ้นทุกที แล้วความทุกข์ก็มีแต่เพิ่ม
ทวีขึ้น

แล้วท่านอาจารย์ก็สอนต่อไปว่า ให้ใช้ธรรมชาติให้เป็น
ประโยชน์ เข้าใกล้ธรรมชาติให้มาก ๆ เลือกลมูมใดมูมหนึ่งที่สงบ
สังตฤกข์อธยาตัย แล้วนั่งศึกษาธรรมชาติให้รู้จักธรรมชาติ

ขณะที่ฟังคำสอนของท่านในวันนั้น มีความเข้าใจเพียงว่า ดู
ความสงบสังตของธรรมชาติ ให้สัมผัสความเย็นของธรรมชาติ แล้ว
จิตจะได้สงบเป็นสมาธิ

ก็ได้พยายามที่จะดูข้างใน อ่านหนังสือเล่มไหนให้ทะลุปรุโปร่ง
อย่างที่ท่านสอน

แต่การอ่านหนังสือเล่มไหนี่แสนยาก เพราะไม่มีตัว
หนังสือเป็นบรรทัด ๆ ให้อ่าน เมื่อมองลงไปเพื่อจะอ่าน ก็ไม่
เห็นอะไร

พอไม่เห็นอะไรก็จัดแจงแต่งหนังสือเล่มใหม่ขึ้น ปรุ
แต่งไปตามสัญญาบ้าง ตามผัสสะบ้าง เรื่อยเรื่อยไป กว่า
จะได้อ่านก็ได้อ่านหนังสือข้างนอกไปหลายเล่มสมุดไทยแล้ว

ในขณะที่ฝึกอ่านหนังสือเล่มใน ก็ได้ฟังธรรมของท่าน อาจารย์อยู่เสมอๆ หัวข้อธรรมที่ท่านพูดเป็นประจำทั้งในธรรม บรรยายและในการสนทนาก็คือเรื่อง “ตัวกู – ของกู”

เป็นข้อธรรมที่แสดงใจพุทธบริษัทส่วนมาก เพราะเป็น คำสอนที่ติลงไปที่แสบหน้า จี๋ลงไปทีกลางใจ เป็นคำสอนแบบ ถอนรากถอนโคน

มนุษย์เราคันเคยแก่การมี “ตัวฉัน” มาแต่รู้ความ แล้วก็เชื่อ อย่างมันใจว่า นี่คือตัวฉันอย่างแน่นอน เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้

นอกจากนี้ ก็ยังมีสิ่งที่เป็น “ของฉัน” เป็นประจักษ์พยาน อีกมากมาย เช่น พ่อแม่ของฉัน ชื่อสกุลของฉัน ตำแหน่งการงาน ของฉัน คู่รักของฉัน ครอบครัวของฉัน เกียรติภูมิของฉัน ฯลฯ แล้วก็ยังอะไรๆ อีกนับไม่ถ้วนที่ล้วนแล้วแต่เป็นของฉันทั้งนั้น

แล้วจะมาบอกว่าไม่มีตัวฉัน จะให้เชื่อได้อย่างไร? จะให้ ยอมรับได้อย่างไร? ทั้งนี้ เพราะใจนั้นได้ถูกครอบงำด้วยอวิชชา เสียมีตมิดแล้ว

แม้กระนั้น ไม่ว่าใครจะเห็นด้วยหรือไม่ ฟังได้หรือไม่ก็ตาม ท่านอาจารย์ท่านก็สอนย้าอยู่เช่นนี้มานานนักหนาแล้ว

ท่านย้าเพื่อให้เห็นชัดกันว่าในบรรดาความยึดมั่นถือมั่น อันเป็นต้นเหตุของความทุกข์นั้น ความยึดมั่นถือมั่นในความ

เป็น “ตัวฉัน” นี้แหละคือรากเหง้าของความทุกข์ทั้งปวง

ถ้าสลัดความยึดมั่นถือมั่นในตัวฉันออกไปเสียได้ ความทุกข์ทั้งปวงย่อมสลายไปสิ้น เพราะมันไม่มี “ตัวฉัน” ที่จะไปทุกข์อีกต่อไป จะมีอยู่ก็แต่การกระทำที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

“นี่คือหนทางและวิธีการที่จะดับทุกข์อย่างแท้จริง ใช่ไหม?”
เมื่อถามตัวเองด้วยคำถามนี้ คำตอบก็ย่อมไม่เป็นอื่น นอกจากว่า “ใช่...ใช่แน่แล้ว”

แต่กระนั้นก็ยังรับไม่ได้ ยังทำไม่ได้ เพราะมันยากแสนยากที่จะมองให้เห็นว่า ไม่มีตัวผู้กระทำ ไม่มีตัวผู้ปฏิบัติ ไม่มีตัวผู้ไป – ผู้มา ไม่มีตัวผู้กิน – ผู้นอน ไม่มีตัวผู้อะไรๆ ทั้งนั้น

มันมีเพียง “สักแต่ว่าเท่านั้นหนอ! สักแต่ว่าเท่านั้นหนอ!”

มันเป็นเช่นนั้นเองตามเหตุตามปัจจัย

ได้อย่างมากก็เพียงแค่พูดตามท่าน เหมือนนกแก้วนกขุนทองแต่ยังมองไม่เห็น ยังเข้าไม่ถึง

การสอนการอบรมของท่านอาจารย์นั้น ท่านไม่เอาใจใครทั้งสิ้น เพราะไม่มี “ใคร” จะให้เอาใจหรือต้องเอาใจ มันมีเพียง “สิ่ง” ที่ท่านจะสอนที่ท่านเห็นว่าควรสอนควรบอก

แล้วท่านก็สอนไป บอกไปตามหน้าที่ของผู้เป็น “พุทธทาส”
มันมีอยู่เพียงเท่านี้

การสอนตามแบบของท่านอาจารย์คือการช่วยฝึกการขัดเกลา
ความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวตน” ไปในตัว

เพราะเมื่อ “ตัวนั้น” ถูกมองอย่างเป็น “สิ่ง” อะไรสิ่งหนึ่งที่ไม่มีความหมาย ไม่มีตัวตน เป็นแต่ “สิ่ง” ที่เข้ามาเกี่ยวข้องตามเหตุตามปัจจัยเท่านั้น

มันก็มีอำนาจพอที่จะทำให้เจ้า “ตัวนั้น” ชะงักหยุดแล้วหันมามองดู “ตัวนั้น” ว่านี่มันอะไรกันแน่

แม้ในครั้งแรก “ตัวนั้น” จะรู้สึกไม่ชอบใจ แต่เมื่อถูกเข้าบอยๆ ก็ค่อยๆ เคยชิน แล้วก็เห็นเป็นธรรมดา จิตที่เคยกระเพื่อมขึ้นลง เพราะความไม่ชอบก็กลายเป็นเฉยๆ แล้วความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวนั้น” ก็ค่อยจางหายไปเอง

ดูๆ ไปก็ไม่เห็นมันจะมีความสำคัญอะไร มันก็เพียง “สักแต่ว่าเท่านั้นหนอ!” เท่านั้นเอง

ความมั่นคงข้างในค่อยๆ ทวีมากขึ้น เพราะจิตนั้นแข็งแรงขึ้นแกร่งขึ้น มีรากฐานแน่นหนามากขึ้น ค่อยๆ เรียนรู้ไปตามลำดับ จนสามารถพูด ทำอะไรๆ ไปอย่างธรรมดาตามเหตุตามปัจจัยที่

ควรเป็นไปได้อีกมากขึ้น

ความรู้สึกถูกใจ ไม่ถูกใจก็ลดลงตามลำดับ เพราะความยึดมั่น
ถือมั่นในศักดิ์ศรีของความเป็น “ตัวตนนั้น” ได้ถูกทำให้ลดลง
บ้างแล้ว

ปัญญาภายในก็ค่อยๆ เพิ่มพูนขึ้น เห็นโทษทุกข์ของความ
ยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวตน” ชัดขึ้น

ในขณะที่เดียวกัน ก็ยิ่งประจักษ์ชัดในคุณค่าของความจาง
คลายในความยึดมั่นถือมั่นมากยิ่งขึ้น เพราะรู้ชัดอยู่แก่ใจว่าความ
ทุกข์ที่เคยมีเคยเป็นกำลังลดลงๆ

มาถึงตอนนี้ก็จะสามารถนำวิธีการของท่านอาจารย์มาฝึก
ขัดเกลาความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวตน” นั้นได้เองทีละน้อยๆ

พอความยึดมั่นถือมั่นจางคลายลง สติก็เพิ่มมากขึ้น ความ
รู้เท่าทันจิตก็รวดเร็วไวขึ้น สามารถเรียนรู้วิธีการลบความพอง
ยโสในศักดิ์ศรีของความเป็น “ตัวตนนั้น” ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

แต่แม้จะรู้วิธีและเริ่มจัดการกับมันได้บ้างแล้ว ก็ยังเป็นไปได้
เพียงบางขณะเท่านั้น เวลาที่ไม่มี “ตัวนั้น” ยังน้อยกว่าเวลาที่
มี “ตัวนั้น” อย่างเทียบกันไม่ได้ แต่เมื่อรู้วิธีและแน่ใจว่าเป็นวิธีที่
ถูกต้องก็ต้องเร่งความเพียรให้มากขึ้น ไม่ว่าจะต้องใช้กำลังกาย

กำลังใจ กำลังสติปัญญาทั้งหมดที่มีอยู่เพียงใดก็ตาม ก็ต้องพยายามอย่างสุดกำลัง

ท่านอาจารย์นั้น ท่านเพียงแนะวิธี! แล้วให้ฝึกเองต่อไป ท่านเพียงแต่ดูอยู่ห่างๆ ถ้าเห็นว่าจะเปลืองพลังมากนัก ท่านจะช่วยแนะนำชี้แจง แต่ถ้าพอพองตนไปได้เอง ท่านก็จะปล่อยให้ดำเนินไปเองตามกำลัง พอจะมองเห็นเจตนาในการฝึกให้กระทำด้วยตนเอง ไว้ในร้อยกรองของท่านที่ชื่อ “การฟังผู้อื่น” ว่า

“ฟังผู้อื่น ฟังได้ แต่ภายนอก

ท่านเพียงแต่ กล่าวบอก หรือพรั่สอน
ต้องทำจริง เพียรจริง ทุกสิ่ง, ตอน-
นี้, จึงถอน ตัวได้ ไม่ตกจม”

ความสับสนในความพิเศษของ “ตัวกู”
ร้ายกาจยิ่งกว่าความสับสนใดๆ เพราะ
เมื่อมันใจในความพิเศษของ “ตัวกู” เสีย
แล้ว มันก็มองไม่เห็นความบกพร่องพลัง
พลาดของ “ตัวกู”

๓

ตัวกู-ของกู

เพราะเหตุใดท่านอาจารย์จึงย้ำอยู่แต่เรื่อง “ตัวกู - ของกู” ทั้งที่ท่านก็ทราบดีว่าเป็น คำสอนที่แสบใจผู้ฟัง เป็นบอระเพ็ดที่ขม กลิ่นกินได้โดยยาก แต่ถ้าผู้ใดรู้จักวิธีกิน บอระเพ็ด ก็จะได้รู้ว่ามันรักษาโรคปวดเมื่อย ภายได้ดีนัก

เช่นเดียวกับยา “ตัวกู – ของกู” ที่สามารถรักษาโรคเจ็บปวด
ใจให้หายได้อย่างชะงัด

ทั้งนี้ก็เพราะโทษทุกข์ของการยึดมั่นถือมั่นใน “อัตตา” หรือ
“ตัวกู – ของกู” นี้แหละ มันก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “ความทุกข์” ขึ้น
ในจิตของมนุษย์ จนต้องดิ้นทุรนทุรายกันอยู่ทั่วไปอย่างทุกวันนี้

มันทำให้คนหลงมัวเมาอยู่แต่ในความมีความเป็น “อัตตา”
หรือ “ตัวกู – ของกู” อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในความวิเศษของ
“ตัวกู”

เมื่อมี “ตัวกู” ความรัก ความทะนุถนอมหวงแหนใน “ตัวกู”
ก็เกิดขึ้น ความเอ็นดูสงสารใน “ตัวกู” ก็มีมากทวีคูณ ความเสียดาย
อาลัยอาวรณ์ใน “ตัวกู” ก็ยิ่งซำซ้อหนักทวี ความเห็นอกเห็นใจ
ผู้อื่นมลายหายไปสิ้น

ยิ่งหลงในความวิเศษของ “ตัวกู” มีมากเท่าใด “ความยอมรับ
ไม่ได้” ก็ทวีมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น

แล้วความขัดแย้งกับความมุ่งทำลายล้างกันก็ตามมา
สันติสุขมีไม่ได้ ความสงบเย็นไม่มี

เพราะยึดว่า “ตัวกู” วิเศษ “ตัวกู” ก็ย่อมดีกว่าคนอื่นด้วย
ประการทั้งปวง ลัทธิ “อัตตาทิปไตย” ก็เลยแบ่งบานเป็นดอกเห็ด
แพร่หลายกระจายไปเหมือนหญ้าคา เกิดขึ้นตรงไหน ก็เที่ยวบาด

ระคายให้แสบคันกันอย่างทั่วถึง จะปราบให้เหี้ยนเตียนได้ก็ต้อง
ถอนรากถอนโคนให้สิ้นซาก

ความลุ่มหลงในความวิเศษของ “ตัวกู” ร้ายกาจยิ่งกว่าความ
ลุ่มหลงใดๆ เพราะเมื่อมันใจในความวิเศษของ “ตัวกู” เสียแล้ว มัน
ก็มองไม่เห็นความบกพร่องพลังพลาดของ “ตัวกู”

ความบกพร่องพลังพลาดทั้งหลายเป็นของคนอื่น “ตัวกู” มี
แต่ความถูกต้อง โดยหารู้สำนักสักน้อยหนึ่งไม่ว่าความวิเศษของ
“ตัวกู” นั้นมันเกิดจากพื้นฐานของความเป็น “ตัวกู” แต่อย่างเดียว

ฉะนั้น มันจึงหาใช่ความถูกต้องไม่ เพราะมันเพ่งเล็งอยู่ที่
ตรงผลประโยชน์หรือ “ความได้” ของ “ตัวกู” แต่ฝ่ายเดียว ไม่ว่า
จะเป็นความได้ทางวัตถุหรือนามธรรม ความเสียให้เป็นของคน
อื่น แล้วมันจะเป็นความถูกต้องที่ถูกต้องได้อย่างไร?

แต่เมื่อความดำมืดของวิชาได้เข้าครอบงำจิตนั้นอย่างมืด
สนิท จึงยากที่จะเหลือช่องทางให้แสงสว่างของวิชาแลลอดเข้า
ไปได้ แล้วก็หลงเพลินตกจมมืดมิดอยู่ในความวิเศษของ “ตัวกู”
ต่อไปอย่างน่าสงสาร

ที่ชวนให้น่าสงสารก็ตรงที่ไม่ได้รู้สำนักเลยสักนิดว่า “ตัวกู”

น้ำมันช่างนำเสนอสาร น่าสมเพชเพียงใดในความรู้สึกและในสายตา
ของคนทั้งหลาย

แล้วจะกะเทาะเจ้าตัวอวิชาที่ครอบงำบดบังอยู่อย่างมืดมิด
แน่นหนาแน่นให้แตกกระจายไปได้ได้อย่างไร?

...ด้วยวิธีการทะนุถนอมเอาใจ ปลอบโยน ยกย่อง เพื่อให้
มันกำเริบเสิบสานยิ่งขึ้นไปอีก เช่นนั้นหรือ?

หรือควรต้องตีฟาดมันลงไปให้แรงๆ ตรงแสบหน้านั้นแหละ
มันจะได้สำนึกตื่นจากหลับ แล้ววิชาจะได้มีหนทางเล็ดลอดเข้าสู่
สูจิตได้บ้าง

ถ้าหากมันรัก “ตัวกู” จริง ความรักนั้นก็จะเป็นความรักที่
ถูกต้อง เป็นความรักที่สร้างสรรค์อันเกิดจากสัมมาทิฐิสูงเสรีเมื่อ
“ตัวกู” เดินต่อไปบนหนทางที่ถูกต้อง รู้จักกระทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อ
ความถูกต้อง ไม่มุ่งเฉพาะเพื่อ “ตัวกู” แต่อย่างเดียวอย่างแต่ก่อน

แล้วไม่ซ้าความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” ก็จะค่อยจางคลายไป
ตามลำดับ เหลือแต่การกระทำที่ถูกต้องเพื่อประโยชน์แก่เพื่อน
มนุษย์

นอกจากนี้ ด้วยอิทธิพลความลุ่มหลงใน “ตัวกู” ที่แผ่ซ่านไป
ทั่วนี้ เมื่อมีความผิดพลาด หรือปัญหาอันใดเกิดขึ้นอย่างที่จะหลีกเลี่ยง

เลี้ยงการเผชิญหน้ากับมันไม่ได้ “ตัวกู” ก็มักจะหาวิธีแก้ไขแบบ บัดงูให้พันคอ หรือปิดสวะให้พันทำน้ำไปเฉพาหน้าคราวหนึ่งๆ ด้วยวิธีง่ายๆ เช่น บนบานศาลกล่าว สะเดาะเคราะห์ ทั้งที่ไม่เคย ศึกษาใคร่ครวญเลย ว่าเคราะห์นั้นคืออะไร? รูปร่างหน้าตามันเป็น อย่างไร? เกิดขึ้นได้อย่างไร? อยู่ดี ๆ มันเกิดขึ้นได้ลอยๆ ภาระนั้น หรือ?

หรือว่ามันมีเหตุปัจจัยใดเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งๆ ที่เรียกกันว่า “เคราะห์” แล้วก็ดวงที่จะต้องสะเดาะเคราะห์นั้น มันลอยอยู่ที่ไหน?

นี่ก็เพราะมันเป็นเคราะห์ “ของกู” นั่นแหละ “ตัวกู” จึง เตือดร้อนนั่น!

หรือมิฉะนั้น ก็แก้ปัญหาด้วยการทำจิตให้ยึดติดอยู่กับความหวัง ความหวังลมๆ แล้งๆ ด้วยการเสียดในการพนัน แทงม้า เล่นไฟ ถั่วโป ลอตเตอรี่ หวยใต้ดิน ตลอดจนกระทั่งหาหมอดู คนทรง เหล่านี้เป็นต้น

ตลอดเวลาเหล่านี้ก็ต้องวิ่งกระเสือกกระสน กระหืดกระหอบ อยู่ตลอดเวลา เพื่อหา “แหล่งดี ๆ เลขเด็ด ๆ” เงินทองไม่พอก็เที่ยววิ่งขอหยิบขอยืมด้วยความร้อร่น หน้าแห้งหน้าเหี่ยว เหน็ดเหน้อย ทั้งกายใจ

ลองคิดดูเถิดว่า ถ้าหากจะใช้เวลาที่เที่ยววิ่งพ่วนทั่วสารทิศ

เพื่อแก้ปัญหาด้วยความหวังประหนึ่งแขวนไว้ที่เส้นด้ายเปื่อยๆ หรือไว้กับฟองสบู่ เป็นมาประกอบการให้ถูกต้องด้วยสติปัญญา ด้วยความพากเพียรบากบั่น ผลมันจะเป็นอย่างไร?

ก็เห็นชัดที่ว่าคำว่า “ศกดิ์ศรี” ที่ “ตัวกู” ยึดกันนั้นแหละ การวิ่งกระเสือกกระสนไปกราบกรานเขา กับการยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง อย่างไม่ได้อะไรให้เกิดความมีศกดิ์ศรีขึ้นในจิตใจ?

หลังจากที่วิ่งหาที่พึ่งข้างนอกจนเหนื่อย ก็ไม่ผลิผลตาม ความต้องการ ผลที่สุด “ตัวกู” ก็นั่งลงกอดเข้าเจ้าจุกด้วยความ ระทมว่า “กรรม! กรรมจริงๆ! กรรมของตัวกู!” แล้วก็นั่งทรุดอย่าง หดแรงที่จะขยับเขยื้อนทั้งกายใจ มืออ่อนเท้าอ่อน ไม่มีแรงจะ กระดิกกระเดี้ย

แล้วก็อาจรำรำพันอยู่แต่ว่า “กูก็ทำดีที่สุดแล้ว แต่มันกรรม ของกู – มันถึงช่วยตลอดชีวิต”

แล้วในที่สุดพอมาถึงคำว่า “กรรม” ดูจะจุดแสงริบหรี่ของ ความรอดพ้นให้เกิดขึ้นในจิตของ “ตัวกู” คือ “ตัวกู” จะไ้รอดพ้น ความรับผิดชอบ เพราะ “ตัวกู” ก็ได้ทำดีที่สุดแล้ว แต่ผลมันก็ยัง ออกมาอย่างนี้ มันก็เป็นกรรมเท่านั้นเอง

กรรมของสัตว์ กรรมของฉันท์ กรรมของเขา กรรมของเรา กรรมของสังคม กรรมของชาติบ้านเมือง ตลอดจนกรรมของโลก

พอมาถึงคำว่า “กรรม” ดุมันจะลงเอยด้วยความโล่งอกท้าวหน้า เพราะเมื่อมันเป็นกรรมเสียแล้ว มันก็หมดทางแก่ใครจะไปแก้กรรมได้ นอกจากปล่อยให้มันเป็นไปตามบุญตามกรรมเท่านั้นเอง

แล้ว “ตัวกู” ก็ยังคงวิเศษต่อไป เพราะมันเป็นเรื่องของกรรม ไม่ใช่เรื่องของกู!

ดังนั้น อนาคตของ “ตัวกู” ก็เลยแขวนอยู่กับคำว่า “กรรม” พอมันเริ่มต้นด้วยกรรม มันก็ต้องลงเอยด้วยกรรม แล้วก็นำไปสู่ความปล่อยวางอย่างมีจกาทิฎฐิ คือไม่ต้องทำอะไร ปล่อยมันลอยเฝ้าเต้งไปตามยถากรรม

นี่ก็เพราะความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” นี่แหละ มันจึงมี “กรรมของกู” ตามมา หากไม่มี “ตัวกู” แล้ว กรรมนั้นก็จะเป็นแต่เพียงการกระทำไปตามเหตุตามปัจจัย

เมื่อเห็นว่าปัจจัยไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่ผลที่ไม่ถูกต้อง ก็ต้องรีบปรับปรุงแก้ไขเหตุปัจจัยการกระทำนั้นเสียใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ถูกต้อง ถ้าทำเช่นนี้ ก็ไม่มีกรรมของใครไม่ต้องมีการเกี่ยงกันจะมีแต่การร่วมกันประกอบเหตุปัจจัยให้ถูกต้อง

โทษทุกข์ของการลุ่มหลงยึดมั่นในอัตตานี้มหาศาลนัก พอ

“ตัวกู” ถึงจุดอับเมื่อใด “ตัวกู” ก็จะผลัดไปสู่เรื่องของ “กรรม” แล้ว “ตัวกู” ก็ลอยนวลพ้นจากการดิ้นรนดิ้นหา การรับผิดชอบใดๆ

นี่เป็นทางออกของการแก้ปัญหาอย่างปัญญาชนหรือ ปัญญาอ่อนกันแน่? น่าจะลองใคร่ครวญให้ถี่ถ้วนโดยธรรม

การยกทุกอย่างให้เป็นภาระของกรรมนั้นเป็นการส่งเสริม สติปัญญา ความเข้มแข็งกล้าหาญ ความสุจริตใจที่จะแก้ปัญหา หรือส่งเสริมให้ “ตัวกู” อ่อนแอปกเปียก คอยแต่หลบ – หลีกเลียะหนปัญหาทั้งหลายทั้งปวง แล้วก็ปล่อยให้มันหมักหมมจนทรุด เสื่อมโทรม ทั่วกายใจ ทั้งสิ่งที่เรียกว่า “ชีวิต”

การยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” นี้ยึดมั่นไว้เพื่อให้มันช่วยรังสรรค์ ชีวิต หรือเพื่อให้มันทำลายชีวิตให้ย่อยยับอัปรา

การสอนการอบรมของท่านอาจารย์ค่อนข้างอุกฤษฏ์ ท่าน ขนาบให้เดินเข้าสู่ทางลัดสั้นตรงอยู่ทุกขณะ ให้อายุหน้าทวนกระแสน อยู่ตลอดเวลา ไม่รับฟังคำร้องอุทธรณ์ใดทั้งสิ้น

เมื่อได้รู้รสชาติของความทุกข์มาแล้ว ก็นี้แหละคือหนทาง ฉะนั้น จะมีวิธีรออยู่ไย ถ้าหากเข็ดหลาบแล้วกับความทุกข์ก็จง เร่งรีบเดิน

ดอกไม้งามที่ท่านอาจารย์ได้ปลูกให้ชมระหว่างทางเดินก็คือ

ร้อยกรองที่เตือนให้คิดสะกิดใจ พอมีกำลังก้าวเดินต่อไป มีหลากหลายนาาพรรณที่ตรงกับเรื่องของการยึดมั่นถือมั่นด้วยความมมมาย ก็เช่น เราสร้างดวง อย่าให้ดวงสร้างเรา, ทำดี ดีแล้วเป็นพร, กรรมดี ดีกว่ามงคล, ยึดมั่น มั่นกัตแน เป็นต้น

ท่านอาจารย์ไม่เห็นความสำคัญของ “เปลือก” กระนั้นหรือ คำสอนของท่านดูเสมือนมุ่งมั่นจะถากเปลือกออกไปให้เกลี้ยง?

ถ้าพิจารณาจากคำสอนของท่านอย่างทั่วถึงแล้ว ก็จะได้เห็นว่ามิได้เป็นเช่นนั้น แต่ที่ท่านไม่กล่าวข้าลงไปที่เรื่องของเปลือกก็เพราะคำสอนในเรื่องของเปลือกมีอยู่มากตาขตั้งแล้ว และสัญชาตญาณของคนก็พร้อมที่จะเดินตามแนวนั้น เพราะมันให้โอกาสแก่ “ตัวกู” ได้รับความดีความชอบในการปฏิบัตินั้นๆ แต่แล้ว “ตัวกู” ก็ยังไม่พ้นจากการกลิ้งเกลือกอยู่กับความทุกข์

ท่านอาจารย์ท่านจึงตะโกนบอกให้ได้ยินทั่วกันว่า “กินเปลือกก็ดีเหมือนกัน แต่ถ้ากินมากเกินขนาดและกินอยู่อย่างเดียว กระเพาะอาจเป็นพิษถึงตายได้”

ถ้าต้องการให้การกินนั้นเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ก็ควรจรรู้จักกินให้ลึกถึงแก่น แม้จะยากลำบากแสนสาหัสที่กว่าจะซาเข้าถึงแก่นได้...แต่ทว่าเมื่อถึงแล้ว ก็จะได้ลิ้มรสหอมหวานเอมโชอย่างไม่มีรสไตเปรียบปาน และจะไม่มีวันรู้...จนกว่าจะได้ลองลิ้ม

ด้วยใจตนเอง

นี่เป็นการเปิดทางให้เลือก มิใช่ปิดทางตัน แต่ให้แสงสว่าง เพื่อได้ทดลองเดินลัดตัดตรงสู่หัวใจคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมครูผู้ประเสริฐพระองค์นั้น

เรื่องของเปลือกนั้นยังมีความหมาย มีความสำคัญอยู่แน่ แต่ถ้าจะมัวเมาอยู่เพียงแต่ในคุณสมบัติของเปลือก จนปล่อยให้มันหุ้มห่อ แก่นเสียมีตมิด...มันจะมีเกินความถูกต้อง จนกลายเป็นมิจฉาภิภูฏฐิ ไปหรือ?

แล้ว พุทฺธัง สรรณัง คัจฉามิ, ธัมมัง สรรณัง คัจฉามิ, สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้อย่างไร?

โทษทุกข์ของการยึดมั่นถือมั่นอยู่ในอัตตาหรือ “ตัวกู” นั้นเป็นการกีดหน้าคนให้จมอยู่ในนรกอยู่ทุกขณะ เป็นนรกชั้นลึกที่มีแต่จะดูดให้จมลึกยิ่งขึ้น ๆ

ด้วยเหตุฉะนั้น องค์สมเด็จพระบรมศาสดาจึงได้ทรงสอนถึงเรื่องของ “อนัตตา”

๕

อันการงาน คือค่าของมนุษย์

ท่านอาจารย์ท่านได้ตะโกนกรอกหูเรื่อง
“ตัวกู – ของกู” จนเกิดความเข้าใจใน
ความหมายและโทษทุกข์ของมัน และวิธี
ที่จะข่มขี่กำจัดมันก็พอรู้พอเข้าใจ แต่
ความซึมซาบเข้าถึงยังมีไม่พอ
ทำไมจึงยังมีไม่พอ?

คำตอบง่าย ๆ ก็คือ เพราะมันเป็นการปฏิบัติที่ทวนกระแสใจ
อย่างหนักหน่วงอย่างยิ่ง มันตีลงไปทีที่แสกหน้าจะให้สลบ มันจี้
ลงไปทีที่ใจดำ จะให้มอดไหม้ มันจะถอนรากถอนโคนของสิ่งที่เคย
ยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นชีวิตทั้งชีวิต มันเป็นชีวิตของ “ตัวกู” มาแต่อ่อน
แต่ออก แล้วจะให้ยอมปล่อยให้มันไปได้ง่าย ๆ กระจ่างได้

คุ้นเคยกับ “อัตตา” มาชั่วชีวิต แล้วจะให้ยอมรับว่าเป็น
“อนัตตา” ดูจะเหลือวิสัยจริง ๆ!

นี่เป็นคำตอบ เป็นการโต้เถียงขัดแย้งของอวิชชาที่ครอบ
ครองพื้นที่ของใจอยู่อย่างเต็มที

“มันจี้ใจดำ” ใจดำ ใจแดง ใจขาว เป็นอย่างไรกัน? ก็แม้แต่
“ใจ” ก็ยังไม่สามารถรู้ได้เลยว่ามันอยู่ตรงไหน มีรูปร่างอย่างไร
แล้วจะไปรู้ได้ถึงสีสันทันของมันได้อย่างไรกัน?

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเอาคำ “ใจดำ” ไปประกอบเข้ากับคน
หรือที่ใคร ก็เป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึงคนที่เห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเพื่อ
เผื่อแผ่แก่ใคร

แต่เมื่อคำ “ตัวกู” มาจี้เข้าที่ใจดำก็หมายความว่า มันจี้ตรง
เข้ามาที่ความรู้สึกที่มีอยู่แล้วในใจ ใจนั้นมันรัก “ตัวกู” ถนอม
“ตัวกู” ทำอะไร ๆ ก็เพื่อ “ตัวกู” จะเก็บทุกอย่าง จะรวบรวมทุกอย่าง
มาให้ “ตัวกู” เป็น “ของกู” แต่ผู้เดียว แล้วจะมาบอกให้สลัด

“ตัวกู” ที่งี่เง่าเสียเถิด จึงยากที่จะยอมได้

เพราะใจนั้นมันมีแต่ความเห็นแก่ตัว จึงแบ่งปันเจือจานแก่ใครไม่ได้

จุด “ใจดำ” นี้ได้พยายามซ่อนเร้นกันนัก ที่ต้องซ่อนเร้นก็เพราะรู้อยู่แก่ใจว่า ใจที่เห็นแก่ตัวอย่างนี้จะไปอวดใครไม่ได้ มันเสียศักดิ์ศรีของความเป็น “ตัวกู” จะอวดได้ก็แค่ “ใจดี” ที่ใครๆ ยกย่องชมเชย

อุตสำหรับซ่อนเร้น แล้วยังถูกหยิบออกมาตีแผ่ มันทำให้แอบอาย ขายหน้าหนัก นอกจากจะยอมรับไม่ได้แล้ว ความโกรธ ขัดเคือง ไม่ชอบใจ ไม่อยากฟังก็ตามมาอีกด้วย

ด้วยเหตุที่การสลัดความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” เป็นสุดยอดของความยากในการปฏิบัติ ท่านอาจารย์ท่านจึงได้แนะนำเคล็ดหลายอย่าง เพื่อเป็นอุบายในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การละลดความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู”

เช่น ให้ฝึก...การทำงาน คือการปฏิบัติธรรม – ทำงานให้สนุก เป็นสุขในการทำงาน

ท่านเขียนเป็นร้อยกรองว่า

“อันการงานคือค่าของมนุษย์

ของมีเกียรติสูงสุดอย่าสงสัย

ถ้าสนุกด้วยการทำงานเบิกบานใจ
ไม่เท่าไรรู้ธรรมชาติซึ่งจริง
ตัวการงานคือตัวการประพฤติธรรม
พร้อมกันไปหลายสำมีค่ายิ่ง
ถ้าจะเปรียบก็เหมือนคนฉลาดยิ่ง
นัดเดียววิ่งเก็บนกหลายพกเอย”

ท่านอาจารย์ส่งเสริมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับการทำงาน ให้ฝึกปฏิบัติธรรมในขณะที่ทำงาน ก็คือให้ถือการทำงานเป็นการปฏิบัติธรรมไปในตัว การทำงานจะต้องพบปะกับผู้คน และการที่พบปะกับผู้คนนั้นแหละจะเป็นสิ่งพิสูจน์ว่าธรรมะได้เจริญในจิตมากน้อยเพียงใด ถ้ามีอาการขึ้นลงอยู่ในใจในขณะที่มีผัสสะมากระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ย่อมแสดงว่าพื้นฐานของธรรมะในจิตยังไม่มั่นคงพอ “ตัวกู” ยังจัดจ้านอยู่ จึงยอมไม่ได้ จะต้องตอบโต้ต่อผัสสะนั้นๆ ไปเสียทุกอย่าง แม้บางครั้งการโต้ตอบจะไม่แสดงออกทางกาย วาจา แต่ก็แสดงออกให้เห็นในสภาวะของใจที่หวั่นไหว ชัดสายไปมา เตียวร้อน เตียวหนาว เตียวววกเตียวลบ ไม่เป็นอันปกติสงบเย็นได้

แล้วการทำงานนั้นก็กลายเป็นความทุกข์ทรมาน

ถ้าผู้ใดมีความรู้สึกว่าการทำงานเป็นความทุกข์ นั่นคือ นรก

เกิดขึ้นแล้ว จิตอยู่ในนรกแล้ว เพราะทุกคนที่เกิดมาไม่มีใครหลีกเลี่ยงการทำงานไปได้ จะเป็นงานใหญ่งานเล็ก งานสำคัญหรือไม่สำคัญ ก็จะต้องทำด้วยกันทั้งนั้น

ดังนั้น การฝึกจิตให้สนุกในการทำงานก็เท่ากับการสร้างสรรค์กรรมให้เกิดขึ้นในจิตนั่นเอง

การปฏิบัติธรรมด้วยวิธีนี้ จะต้องฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ รวดเร็ว ว่องไวทันต่อผัสสะ เจกเช่นเดียวกับทหารที่กำลังออกศึก อยู่ในสมรภูมิ ถ้าไม่ว่องไวพอต่อการปะทะของข้าศึกก็ยอมจะพ่ายแพ้จนตัวตายอย่าง ไม่ต้องสงสัย

การฝึกให้ทันต่อผัสสะ จึงเป็นแบบฝึกหัดที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะจุดผัสสะนี้แหละเป็นจุดที่ก่อให้เกิดเวทนา อันนำมาซึ่งความทุกข์ทั้งปวง จึงมีคำกล่าวว่ารกอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สวรรค์ก็อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

แต่แม้หากยังหวังสวรรค์ซึ่งนรกอยู่ ก็เท่ากับจิตนั้นยังหวนไหว้ขึ้นลงอยู่นั่นเอง ต่อเมื่อไม่หวังแต่ฝึกควบคุมผัสสะให้ได้ นั่นแหละคือจิตเย็นเป็นนิพพาน ซึ่งวิเศษกว่าสวรรค์แน่นอน

ตายเสียก่อนตาย หมายถึงการฝึกให้ใจตายเสียจากความทุกข์ ก่อนที่ร่างกายจะตาย คือสิ้นลมหายใจ การฝึกให้ใจตายเสีย

จากความทุกข์ก็คือ ให้ตายเสียจากความยึดมั่นถือมั่นทั้งปวง โดยเฉพาะก็คือความยึดมั่นใน “ตัวกู” เพื่อที่ชีวิตที่ยังมีลมหายใจอยู่นี้ จะได้เป็นชีวิตเย็น ไม่ต้องกระเสือกกระสนดิ้นรนด้วยความทุกข์อีกต่อไป

เซ่นนั่นเอง! หมายถึงการฝึกใจให้เห็นทุกอย่างเป็น “เซ่นนั่นเอง” คือเป็นธรรมดาเซ่นนั่นเอง ไม่ว่าจะดี – ชั่ว, สุข – ทุกข์, กำไร – ขาดทุน, ได้ – เสีย ฯลฯ ไม่มีสิ่งใดคงที่เลยสักอย่าง มันมีแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะเพราะมันเป็นธรรมดาธรรมชาติอยู่เซ่นนั่น มันจึงเป็น เซ่นนั่นเอง ไม่เป็นอื่นไปจากนี้ได้

ถ้าได้ห่มมองดูสิ่งทั้งหลายให้เห็นเป็น “เซ่นนั่นเอง” ให้ได้อยู่เสมอ ไม่ช้าจะรู้สึกได้เองถึงความ “ไม่ห่าเอา – ไม่ห่าเป็น” คือ เห็นได้เองว่าแท้ที่จริงแล้ว ไม่มีสิ่งใดน่าเอนน่าเป็นเลยสักอย่างเดียว

แม้เอนมาได้แล้ว มันก็เท่านั่นเอง ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้ มันมาแล้วก็ไป มาแล้วก็ไป เช่นเดียวกับการได้เป็น ก็ไม่เห็นอยู่คงทน มันมีแต่เกิด – ดับ เกิด – ดับ เป็นธรรมดาอยู่เซ่นนั่นเอง จึงไม่เห็นมีสิ่งใดควรค่าแก่การเอาและการเป็น สู้ทำไป ทำไปให้ดีที่สุดอย่างถูกต้องอยู่เป็นนิตย์ ย่อมให้เกิดประโยชน์ได้มากกว่า เพราะจิตใจจะมีแต่ความเบิกบานอยู่ทุกขณะ

การจะเอา...จะเป็น มันมีแต่ความร้อน ร้อนด้วยตัณหา จะหาความสงบเย็นไม่ได้เลย

ท่านอาจารย์ท่านให้คำพูดไว้ง่ายๆ ให้ชวนคิด ให้ติดปากไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน ว่า

นิพพานที่นี้และเตี้ยนี้ เป็นคำพูดที่ฟังดูเหลือเชื่อ เพราะเราได้ยินได้ฟังมาแต่เล็กๆ ว่า นิพพานนั้นเหมือนกับเป็นสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่ไกลแสนไกล ไกลจนสุดเอื้อมสุดที่จะไปถึง ฉะนั้น พอพูดถึง “นิพพาน” พุทธบริษัทจึงรู้สึกเหมือนว่า “เก็บไว้ก่อน” ยังไม่ต้องพูดถึงก็ได้ แล้วต่างก็หมดความสนใจที่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของนิพพาน แม้จะเป็นเรื่องสำคัญในพระพุทธศาสนา

แต่ท่านอาจารย์ได้นำเรื่องของ “นิพพาน” มาพูดให้ฟังอย่างเป็นเรื่องธรรมดา เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เกิดได้ “ที่นี้และเตี้ยนี้” ถ้าหากว่าพุทธบริษัทหมั่นฝึกใจให้ว่างจากการเกาะกุมของกิเลสได้ในขณะใด ขณะนั้นความสงบเย็นเกิดขึ้นในจิต อันเนื่องมาจากความอิสระที่ได้หลุดจากความยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุให้เกิดความร้อน ขณะนั้นสภาวะของนิพพานได้เกิดขึ้นแล้วในจิต

ความหมายของนิพพานคือเย็น แม้ความเย็นเช่นนั้นจะยังไม่ถาวร แต่ก็ยังเป็นโอกาสให้ได้ลิ้มชิมรสของนิพพาน

ได้ชิมชาว่าสภาวะของจิตเช่นนั้น มันยังความชุ่มชื้นเบิกบาน ให้เกิดขึ้นในจิตได้เพียงใด ก็ย่อมเกิดกำลังใจที่จะหมั่นฝึก อบรมจิตให้ได้อยู่ในสภาวะของความเย็นเช่นนั้นมากขึ้น ๆ แล้ววันหนึ่งก็จะถึงซึ่งนิพพานที่ถาวร

นี่เป็นการสอนที่ให้กำลังใจแก่พุทธบริษัท ให้เห็นได้ว่า เรื่องของนิพพานนั้นมิใช่สิ่งสูงสุดวิสัยเพียงแต่ให้ปากเพียรบากบั่น มีความซื่อตรงในการปฏิบัติ มีการกระทำเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอ ถ้าประกอบเหตุปัจจัยถูกต้องอยู่เช่นนี้ ย่อมจะไม่ต้องสงสัยเลย ในผลที่จะตามมา

โลกพระศรีอาริย์อยู่แค่ปลายจมูก เมื่อใดที่มนุษย์เลิก เบียดเบียนกัน เมื่อนั้นโลกพระศรีอาริย์ย่อมเกิดขึ้นแล้ว

ในความหมายที่เข้าใจกันทั่วไปเกี่ยวกับโลกพระศรีอาริย์ ก็คือเป็นสถานที่ซึ่งมนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีกลมเกลียว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะแลไปทางไหนก็มีแต่เพื่อนพี่น้อง

ลองคิดดูเถิดว่า โลกเช่นนี้จะเป็นสถานที่ที่แสนรื่นรมย์เพียง ใด เป็นสวรรค์บนดินแท้ที่เดียว

แต่แล้วคนส่วนมากก็หวังว่าตนคงจะได้มีบุญพอที่จะได้เป็น สมาชิกแห่งโลกพระศรีอาริย์บ้างเมื่อวันนั้นมาถึง แล้วก็ตั้งตาคอย

และคาดหวังไป

แต่ท่านอาจารย์ได้บอกว่า โลกพระศรีอารีย์อยู่แค่ปลายจมูก
นี่เอง แต่คนส่วนมากก็มองไม่เห็น แม้จมูกจะเป็นอวัยวะที่ใกล้ชิด
กับนัยน์ตาอย่างมากที่สุดก็ตาม เช่นเดียวกับโลกพระศรีอารีย์
ซึ่งความเป็นจริงแล้วอยู่ในกำมือของทุกคน ถ้าเพียงแต่คนเราจะ
เลิกเบียดเบียนกัน แล้วมีความเมตตากรุณาต่อกันฉันพี่น้องอย่าง
บริสุทธิ์ใจ เอื้อเพื่อเกื้อกูลกันทุกโอกาสเท่านั้น โลกพระศรีอารีย์
ก็เกิดขึ้นแล้ว

การที่จะทำเช่นนั้นได้ ก็ต้องพยายามกำจัด ทำลายความ
ยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” เสีย แล้วโลกพระศรีอารีย์ก็จะค่อยๆ ปรากฏ
ที่ตรงนี้และเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องคอยไปอีกนานแสนนานอย่างที่ยาก
ที่จะรู้ว่าเมื่อไรจึงจะมาถึง

ผู้ที่บ้านดาลให้เกิดโลกพระศรีอารีย์ มิใช่ใครอื่น เราทั้งหลาย
ทุกคนนี่เอง!

ยังมีอีกมากที่ท่านอาจารย์ได้นำมาบอกให้ใคร่ครวญคิดเพื่อ
เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติ เช่น ดับไม่เหลือ จิตว่าง เป็นต้น
นอกจากนี้อาจจะพิจารณาหยิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์จากร้อยกรอง
ที่ชื่อ “ยาระงับสรรพทุกข์” ที่มีความว่า

ต้น “ไม่รู้ – ไม่ชี้” นี้เอาเปลือก
ต้น “ซึ่งหัวมัน” นั้นเลือก เอาแก่นแข็ง
“อย่างนั่นเอง” เอาแต่ราก ฤทธิ์มันแรง
“ไม่มีกู – ของกู” แสง เอาแต่ใบ

“ไม่น่าเอา – น่าเป็น” เฟินเอาดอก
“ตายก่อนตาย” เลือกออก ลูกใหญ่ ๆ
หกอย่างนี้ อย่างละซั้ง ตั้งเกณฑ์ไว้
“ดับไม่เหลือ” สิ่งสุดท้าย ใช้เมล็ดมัน

หนักหกซั้ง เท่ากับ ยาทั้งหลาย
เคล้ากันไป เสกคาถา ที่อาถรรพณ์
“สัพเพ ฐัมมา นาลัง อภินิเวสายะ” อัน
เป็นธรรมชั้น หฤทัย ในพุทธนาม

จัดลงหม้อ ใส่ น้ำ พอต่วมยา
เคี้ยวไฟกล้ำ เหลือได้ หนึ่งในสาม
หนึ่งช้อนชา สามเวลา พยายาม
กินเพื่อความ หมดสรรพโรค เป็นโลกอุดร

ด้วยเหตุที่การสลัดความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู”
เป็นสุดยอดของความยากในการปฏิบัติ ท่านอาจารย์
ท่านจึงได้แนะนำเคล็ดหลายอย่าง เพื่อเป็นอุบายใน
การปฏิบัติที่จะนำไปสู่การลดความยึดมั่นถือมั่น
ใน “ตัวกู”

เช่น ให้ฝึก...การทำงาน คือการปฏิบัติธรรม
- ทำงานให้สนุก เป็นสุขในการทำงาน

จริงนะ! ยึดมั่นสิ่งใด ย่อมเป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น
อย่างที่ท่านอาจารย์พูดบ่อยๆ ว่า “ยึดสิ่งใด
สิ่งนั้นแหละมันกัด”

๕

คาถาศักดิ์สิทธิ์

ยาระจับสรรพทุกข์ของท่านอาจารย์ชานนี้
สามารถระจับสรรพโรคของความทุกข์ได้
ชะงัดจริงอย่างไม่ต้องสงสัย แต่จะมีสักกี่คน
ที่จะยอมดื่มกิน เพราะรสชาติมันแสนขมขื่น
จนสุดที่จะกล้ำกลืน

แม้จะรู้อยู่แก่ใจในสรรพคุณอยู่แล้ว แต่ก็ดูจะสมัครยอมตาย อยู่ในบ่อนรกของ “ตัวกู” กันเสียมากกว่า เพราะอย่างน้อยก็ยังได้ ความรู้สึกว่ายังมี “ตัวกู – ของกู” ไว้พออุ่นๆ ใจ จะอุ่นจริงหรืออุ่น ปลอมก็ช่างหัวมัน ต่างก็พยายามมองเมินจุดสำคัญนี้ไปเลย ไม่ ยอมเสาะค้นหาเพราะกลัวจะพบ “สัจจะ” ที่อยู่ตรงนั้น

นึกดูแล้วน่าอนาถ น่าสังเวชที่ยึดมั่นอยู่กับความรู้สึกยึดมั่น ถือมั่นที่เหนียวแน่นอย่างงมงายนี้เสียจริงๆ เทียบร้องบอกใครๆ ว่า ฉันเจ็บ ฉันไม่สบาย ฉันทุกข์ ทุกข์จริงๆ ทุกข์ตรงนี้...ตรงที่ หัวใจ...ที่ใจนี้

แต่พอมีผู้เมตตาหยิบยื่นยารักษาโรคทุกข์ให้ ก็สะบัดหน้า เมินหนี หันหลังให้ มีหน้าซำยังปนอยู่ด้วยความขัดเคืองโกรธแค้น แล้วบางทีแถมด้วยผรุสวาจาเสียอีกด้วยก็ยังมี

ประสบการณ์ของความรู้สึกเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่ใจข้าแล้วซ้ำ เล่า

ใจหนึ่งก็บอกว่าจุดยืนที่หันเข้ามาในหนทางแห่งธรรมก็เพื่อ ดับทุกข์มิใช่หรือ? แล้วก็นิ่งละวิธีดับทุกข์ละ!

แต่ใจที่ตื้อดิ่งก็ยังคงแข็งขืนอยู่นั่นเอง จะให้โน้มใจลงไป ยอมตี๋มกินง่าย ๆ นั้น ทำไม่ได้ ยอมไม่ได้

ต้น “ไม่รู้ – ไม่ใช่” นี้จะยอมปลุกมันง่าย ๆ ได้อย่างไร? ถ้ายอมปลุกมัน ก็เท่ากับเป็นคนไม่เอาไหนล่ะซิ!

จะเอาแต่ตัวรอด คอยรับแต่ความดีความชอบ แล้วเมินเฉยไม่รับรู้หรือไม่รู้ไม่ใช่ต่อความรับผิดชอบ ยิ่งงั้นซิ!

อย่างนี้เขาเรียกว่าคนหนีเอาตัวรอด คนเห็นแก่ตัว!

เราไม่เคยเป็นคนยังงั้น เราเคยแต่ต้องรู้ต้องชี้ เคยแต่ต้องเข้าไปจัดการกับสิ่งนั้นสิ่งนี้ให้ถูกต้อง ให้มันเข้าที่เข้าทาง อยู่ถูกที่ถูกทาง แล้วจะให้มาทำเมินเฉยเสียอะไรได้

ทางของใคร? ไม่เคยได้ลองคิดหรือเสียเวลาคิด แต่ถ้าคิดถ้ามองดู ก็จะเห็นว่ามันก็ “ทาง” ของฉันหรือของ “ตัวกู” นั้นแหละ เพราะ “ตัวกู” เห็นว่าอย่างนี้จึงจะเป็นการถูกต้อง ถูกที่ถูกทาง ถ้าเป็นอย่างอื่นก็ไม่เข้าที่เข้าทาง

ฉะนั้น จึงยอม “ไม่รู้ – ไม่ใช่” ไม่ได้ จนกว่าจะได้จัดให้มันเข้าที่เข้าทางอย่างถูกต้องตามใจของ “ตัวกู”

ทางในลักษณะอย่างนี้แหละ ทางของ “ตัวกู” อย่างนี้แหละ หรือมิใช่ที่เป็นสาเหตุให้คนเราทะเลาะวิวาทเบียดเบียนกันยอมกันไม่ได้จนเกิดมีคดียุติกันขึ้นในที่สุด

แต่ละคนต่างก็มีทางของ “ตัวกู” เป็นทางที่ตามใจกิเลส ตามใจตัณหาของ “ตัวกู” ด้วยกันทั้งนั้น แล้วก็หาขั้นที่ไม่เคยได้ สำนึกเลยสักขณะจิตเดียวว่า

นี่แหละคือการเห็นแก่ตัวอย่างยิ่งละ

ยิ่ง “ช่างหัวมัน” ยิ่งแล้วใหญ่ ถ้ายอมเป็นคน “ช่างหัวมัน” ก็เท่ากับเป็นคนชู้ย ไม่เอาไหนอีกเหมือนกันอีกล่ะซิ!

อะไรๆ ก็ช่างหัวมัน ก็สบายปรีดีเปรมไปเท่านั้นเอง ไม่ต้องเอาเรื่องอะไร ไม่ต้องรับผิดชอบอะไร ใจที่ยังเป็น “โลก” อยู่มาก ก็โต้เถียงอ้ออึ้งอยู่ข้างใน ไม่เห็นด้วย ไม่ยอมรับ เพราะมอง – คิด ด้วยภาษาเดียว คือภาษาโลกภาษาคน ไม่เห็นความหมายใน ภาษาศรรรม มองไม่เห็นอาการของ “ช่างหัวมัน” ในทางธรรม

นั่นคือ การไม่เก็บเอาเรื่องต่างๆ ไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เอามาเป็นเรื่องหรือเอาเรื่องมันเสียทุกอย่างทั้งหมด เอาให้มันได้ ตามที่ใจชอบ ใจต้องการ พอได้อย่างใจก็ตีปีก พอไม่ได้อย่างใจ ก็ฟาดวงฟาดงา อาละวาดเหมือนช้างตกมัน

แล้วใจก็หนักอึ้งเต็มไปด้วยความเหน็ดเหนื่อย บางทีก็ขมขื่น เจ็บปวด จนถึงอาฆาตพยาบาท

แต่ถ้าหากได้รู้จัก “ช่างหัวมัน” อย่างถูกต้องเสียบ้าง “ไม่รู้

- “ไม่ใช่” อย่างถูกต้องเสียบ้าง คือไม่ไปกวาดเอาทุกสิ่งมาแบกมา
สวมไว้ที่ใจจนเกินความจำเป็น เกินความพอดี แต่หากจะรู้จัก
จัดการหรือกระทำต่อสิ่งนั้นๆ ตามหน้าที่ ตามเหตุปัจจัยด้วยใจที่
เบาสบาย เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าเหตุการณ์นี้มันช่างจำเพาะ
เจาะจงเกิดขึ้นกับฉัน หรือไม่ยึดมั่นถือมั่นว่า “เขา” จงใจทำอย่างนี้
กะฉัน ฉันยอมไม่ได้

แต่หากฝืนใจเสียใหม่ ให้เห็นว่าไม่มี “เขา” ไม่มี “ฉัน” ฝึกใจ
ให้รู้จักสละ “ตัวกู” เสียบ้างแล้วก็จะค่อยๆ เห็นเองว่ามันมีแต่กระแส
ของความเป็นไปเท่านั้น แล้วที่นี้ก็จะมีการกระทำที่สมควร
ตามเหตุตามปัจจัย

การฝึกให้เห็นว่ามีแต่กระแสความเป็นไปเท่านั้น ก็คือการ
เห็น “อย่างนั้นเอง” หรือ “เช่นนั้นเอง” นั้นเอง โดยเห็นว่ามันเป็น
ไปตามธรรมดาธรรมชาติอยู่เช่นนั้นเอง ไม่เป็นอย่างอื่นไปได้

เพราะมันเป็นกฎของธรรมชาติ จึงไม่มีสิ่งใดจะมีอำนาจ
เหนือกฎธรรมชาตินี้ได้ แล้วความรู้สึกรู้ว่าแท้จริงแล้ว “ตัวกู” หาได้
มีไม่ ก็จะค่อยๆ ไหลตามมาโดยอัตโนมัติ จนที่สุดจะเห็นว่าไม่เห็น
มีสิ่งใดน่าเอนน่าเป็นเลสสักอย่าง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้
สภาวะของความเป็นเช่นนั้นเอง ไม่เป็นอื่นไปได้ แล้วจะอยากเอา
อยากเป็นมาทำไม เพราะแม้จะเอามาได้หรือได้เป็นแล้ว มันก็ไหล

ไปตามกระแสที่ไม่มีอยู่คงที่ มีแต่ความเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เช่นนั้นเอง

ในขณะที่มองดูอยู่อย่างนี้ ความเป็นจะค่อยๆ แผ่ซ่านขึ้นในจิตแล้วความรู้สึก “ตายก่อนตาย” คือตายเสียจากความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู” ก็จะเกิดมากขึ้น จนพร้อมที่จะดับไม่เหลือในความรู้สึกที่เป็น “ตัวกู – ของกู” นั้นได้ในที่สุดหรือในวันหนึ่ง

จะทำอย่างไรเล่า จึงจะ “ไม่รู้ – ไม่ชี้” ได้? ทำอย่างไรเล่าจึงจะ “ช่างหัวมัน” ได้อย่างถูกต้อง จนสามารถเห็นได้ถึงความเป็นเช่นนั้นเอง ในบางขณะจนถึงทุกขณะ จนไม่ยากเอา ไม่ยากเป็น แล้วก็ดับความรู้สึกที่เป็น “ตัวกู – ของกู” เสียได้จนไม่เหลือ เพื่อที่ชีวิตจะได้ถึงซึ่งความเป็นอย่างแท้จริง

คาถาศักดิ์สิทธิ์ที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงประทานไว้ให้ ก็คือ “สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ” ที่มีความหมายว่า “สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่พึงยึดมั่นถือมั่น”

คาถานี้เป็นคาถาที่ศักดิ์สิทธิ์โดยแท้

ได้เคยได้ยินคาถานี้จากท่านอาจารย์เมื่อเกือบ ๓๐ ปีมาแล้ว จากธรรมบรรยายของท่านที่กรุงเทพฯ ในตอนนั้นกล่าวได้ว่า

สอนเรื่องหัวใจ ทำใจไม่สอนใจ

ทั้งหูทั้งใจ ยังไม่กระดิกเลยในเรื่องของธรรม แต่ก็ได้ติดตามฟัง
ธรรมบรรยายของท่านอาจารย์ในตอนนั้นอยู่หลายครั้ง แล้วก็จำ
ได้แต่คาถาศักดิ์สิทธิ์นี้อย่างเดียวเท่านั้น

**สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่พึง
ยึดมั่นถือมั่น**

ขณะนั้น...ในเวลานั้น ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เพียงแต่ชอบ
ถ้อยคำนี้มาก ถูกใจมาก ก็ท่องจำจนติดปาก และจำได้สนิทแน่น
อยู่ในใจไม่เคยลืม

เมื่อมีเหตุการณ์ผันผวนใดเกิดขึ้นในชีวิต ก็จะบอกใจว่า “ช่าง
หวัมน...ไม่เห็นอยากได้...จะไปยึดมั่นไว้ทำไม”

แต่เป็นการบอกจากข้างนอกเข้าไปข้างใน ไม่ใช่มีมันผุดขึ้น
ในใจเองหรือเห็นขึ้นเองจากข้างใน ฉะนั้นแม้จะพูดว่า “ช่างหวัมน
...ไม่เห็นอยากได้...จะไปยึดมั่นไว้ทำไม” มันก็เป็นไปในการทำ
ปลอบใจตัวเองเสียมากกว่า ในใจจริงๆ นั้นก็ยังรู้สึกแปลบปลาบ
ยัง “ช่างมัน” ไม่ได้จริงๆ ยังอยากจะได้ อยากจะเอา ยังอยากจะ
ยึดมั่นไว้ตามใจกิเลสนั้นให้จงได้

แต่เมื่อได้ท่องคาถานี้บ่อยขึ้น มากขึ้น เป็นเวลานานขึ้น
มันคงจะได้ซึมซาบเข้าไปในจิตไม่มากก็น้อย ฉะนั้น ต่อมาเมื่อมี
เหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาเกิดขึ้น ก็รู้สึกว่าได้มนต์ของคาถานี้

มาสังกัดกันความระทม ความเจ็บปวด ไม่ให้ปะทะเข้าสู่ใจได้เต็มที่
ตั้งแต่ก่อน จึงมีความรู้สึกในอานิสงส์ของคาถานี้เป็นอันมาก

เมื่อมาอยู่ที่สวนโมกข์ก็ได้ยินได้ฟังคาถานี้จากท่านอาจารย์
อีกบ่อยๆ ท่านย้ำให้ฟังว่า **นี่แหละคือหัวใจของปรมัตถธรรม**
กระนั้นยังไม่เข้าใจว่าจะเป็นหัวใจของปรมัตถธรรมได้อย่างไร
ต่อเมื่อได้ใคร่ครวญในโทษทุกข์ของความยึดมั่นถือมั่นในความ
รู้สึกเป็น “ตัวกู” นี้มากขึ้นลึกซึ้ง จึงได้เห็นว่ามันเป็นหัวใจของ
ปรมัตถธรรมจริงอย่างที่ท่านอาจารย์ได้บอก เพราะถ้ามียอมสลัด
ความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง โดยเฉพาะความยึด
มั่นถือมั่นในอัตตาคือ “ตัวกู” นี้แล้ว ย่อมไม่มีวันเข้าถึงสภาวะของ
ปรมัตถธรรมได้ ชีวิตนี้จะไม่สามารถเข้าถึงความสุขเย็นอันแท้จริง
ได้เลย

ยิ่งใคร่ครวญก็ยิ่งได้เห็นมหันตโทษของความยึดมั่นถือมั่น
ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จริงนะ! ยึดมั่นสิ่งใด ย่อมเป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น อย่างที่ท่าน
อาจารย์พูดบ่อยๆ ว่า “ยึดสิ่งใด สิ่งนั้นแหละมันกัด”

มันกัดให้เจ็บปวด มันกัดให้เป็นทุกข์

ยึดมั่นในทรัพย์ก็เป็นทุกข์เพราะทรัพย์ ยึดมั่นในลูกก็เป็น
ทุกข์เพราะลูก ยึดมั่นในอำนาจก็เป็นทุกข์เพราะอำนาจ ยึดมั่นใน

ชื่อเสียงเกียรติยศก็เป็นทุกข์เพราะชื่อเสียงเกียรติยศ แม้กระทั่ง ยึดมั่นในความดีก็ยังหนีไม่พ้นที่จะต้องเป็นทุกข์เพราะความดี ที่ยึดมั่นอยู่นั่นเอง

ขณะมีความรู้สึก “ตัวกู” เป็นผู้ยึดมั่นถือมั่นแฝงอยู่เบื้องหลัง นั้น เมื่อมี “ตัวกู” เป็นผู้ยึดมั่นถือมั่น สิ่งที่ถูกยึดมั่นถือมั่นก็อยู่ใน ภาวะเป็น “ของกู”

เมื่อเป็น “ของกู” ตัวกูก็ต้องดูแลรักษาปกป้องหวงแหนยอม ให้ใครไม่ได้ ยอมลดละให้ไม่ได้ มีแต่จะต้องเอาให้มากขึ้นๆ ให้ มากกว่าคนอื่น ดังนั้น การเบียดเบียนกันก็เกิดขึ้น และการเบียดเบียน ที่แฝงเร้น ที่เป็นมายา ที่ยากที่มนุษย์จะมองเห็นหรือสำนึก ก็คือ การเบียดเบียน “ตัวกู” เองนั้นแหละให้เป็นทุกข์ ตกอยู่ในความ ทุกข์ทรมานโหมไหม้เพราะกลัวว่าจะต้องสูญเสีย กลัวจะไม่ได้ตามใจ ยึดมั่นที่ดิ้นรนอยู่ด้วยตัวตันทา

นี่ก็เพราะไม่เคยท่องคาถา “สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ” นั้นเอง จิตจึงเต็มไปด้วยความยึดมั่นถือมั่นอยู่อย่างเต็มอัตรา

การฝึกหัดขัดเกลา “ตัวกู” ก็คือการฝึกอบรมจิตให้รู้จักมี หรือ เป็น หรือได้ โดยไม่ต้องมีตัวตนเป็นผู้ให้ ผู้เป็น ผู้ได้ ฝึกให้เห็นว่า มันเป็นเพียงกิริยา เป็นเพียงการกระทำที่เป็นไปตามกระแสแห่ง เหตุปัจจัยเท่านั้น

ถ้าเพียงแต่ฟัง คำกล่าวเช่นนี้ก็เป็นสิ่งเหลือเชื่อ เป็นไปไม่ได้
บ้า! เสียสติ!

แต่เมื่อใด ลองให้เวลาหรือให้โอกาสแก่จิตได้ประจักษ์เองว่า
ในขณะจิตแห่งความว่างนั้น มันเป็นความเบาสบาย ความเย็นที่
เหนือคำพรรณนา เพราะในขณะจิตนั้น ไม่มีความรู้สึกยึดมั่นถือมั่น
ใดเข้ามาเกี่ยวข้องหรือปรากฏอยู่ในจิตเลย อานิสงส์ของความเป็น
อิสระจากความยึดมั่นถือมั่นนี้ เป็นสิ่งประเสริฐอย่างน่าอัศจรรย์

“สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินเวสายะ สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่พึง
ยึดมั่นถือมั่น” นี้

จึงเป็นคาถาที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาโดยแท้และ
เป็นคาถาเดียวที่พุทธบริษัทพึงบริกรรมประจำใจทุกเช้า -
สาย - บ่าย - เย็น - คำ ทุกวันทุกคืน

ถ้าต้องการจะให้ศักดิ์สิทธิ์ทันตาเห็นก็ต้องบริกรรมทุกขณะ
จนความรู้สึกนั้นค่อยๆ เปลี่ยนจากความจำไปสู่ความเข้าใจ ไปสู่
ความซึมซาบในความหมาย แล้วแสงสว่างแห่งปัญญาก็จะค่อยๆ
เรืองแสงขึ้นจนใจนั้นอาจถึงยินดีที่จะตาย...ตายเสียก่อนตาย คือ
ตายเสียจากความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกู - ของกู” ก่อนที่ร่างกาย
นี้จะสิ้นลมหายใจ

นี่เป็นการตายเสียก่อนตายด้วยการดับไม่เหลือ
เป็นการสิ้นสุดอาการของโรคความทุกข์

ในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะอยู่บ้านหรืออยู่วัด
ย่อมต้องประสบพบกับผัสสะอยู่ตลอดเวลา
ยิ่งในการทำงานยิ่งพบอยู่ทุกขณะ

....

การทำงานจึงเป็นเสมือนสนามรบ หรือสมรภูมิ
ของผู้ปฏิบัติธรรม เป็นโอกาสให้ได้ฝึกจิตให้
มั่นคงด้วยสติและแหลมคมด้วยปัญญา

๖

สนามรบของการ ปฏิบัติธรรม

ผู้ปฏิบัติธรรมที่มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังในการปฏิบัติจนเกินขนาดของความพอดีนั้น ย่อมเกิดความเคร่งเครียดได้ง่ายๆ เมื่อมีความเคร่งเครียดมากขึ้นแล้วควบคุมมันไม่ได้ จิตนั้นจะมีความทุกข์อย่างใหญ่หลวง ทุกข์ด้วยความผิดหวังที่รู้สึกว่าการปฏิบัตินั้นไม่เป็นผลตามที่ตั้งใจไว้ ไม่ได้ลิ้มรสของความเข้มข้นเบิกบานในธรรม หากกลับเกิดความท้อแท้หดหู่ แล้วเลยพาลคิดฟุ้งซ่านวุ่นวายไปต่างๆ นานา

ถ้าหากหยุดไม่ได้ ก็จะเป็นเหตุให้มีฉันทิฏฐิเข้าครอบงำจิต
เมื่อถึงจุดนี้ผู้นั้นอาจเลิกการปฏิบัติ ถอยหลังหนีจากธรรมะ เห็น
ไปว่าธรรมะช่วยอะไรไม่ได้ โดยลืมนึกลืมนึกไปว่าธรรมะก็คือ
ธรรมะ มันคงทรงตัวอยู่ตามปกติอยู่เช่นนั้นเอง ผู้ปฏิบัติเองต่าง
หากหรือมิใช่ ที่ไปเรียกร่องสิทธิเรียกร่องผลของการปฏิบัติจาก
ธรรมะด้วยประการต่างๆ

ธรรมะมีหน้าที่เพียงแสดงสัจจะให้มนุษย์ได้ดูได้เห็นเท่านั้น
ธรรมะไม่มีหน้าที่อำนวยผลหรือบันดาลประโยชน์ใดแก่ผู้ปฏิบัติ
หากผู้ปฏิบัติหวังผลอย่างใดก็ต้องลงมือกระทำ ลงมือปฏิบัติให้
ถูกต้อง แล้วผลหรือประโยชน์นั้นก็เกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัย
ที่ได้กระทำแล้วนั้น

ดังนั้น การที่จะหลีกเลี่ยงหรือป้องกันมิให้ความเคร่งเครียด
เกิดขึ้นในจิตจนกลายเป็นความทุกข์ และเพื่อให้สามารถนำธรรมะ
มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ท่านอาจารย์จึงได้สอนให้ฝึกการทำงาน
ในชีวิตประจำวันนั้นให้เป็นการปฏิบัติธรรมไปในตัว ด้วยการ
ทำงานให้สนุกเป็นสุขในการทำงาน แล้วการทำงานเช่นนั้นก็คือ
การประพฤติธรรมนั่นเอง

คำสอนนี้ก็อีกเช่นเดียวกัน เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากใน
บรรดาผู้ที่ได้ยินได้ฟัง หรือได้อ่านเกี่ยวกับคำสอนนี้ บ้างก็เห็นว่า
เป็นคำพูดเล่นๆ ที่ดูไม่มีทางจะเป็นจริงไปได้อย่างไรเลย แต่ก็อีก

นั่นแหละ ถ้าไม่เคยลองนำมาปฏิบัติดูก่อนด้วยตนเองอย่างถูกต้อง
แล้วจะเอ่ยปากพูดได้อย่างไรว่า เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้

เมื่อนึกถึงความเป็นจริงในชีวิตว่า เกิดมาเป็นคนแล้วก็ต้อง
ทำงานจะหลีกเลี่ยงการทำงานในชีวิตหาได้ไม่ และอันที่จริงแล้ว
อย่าว่าแต่คนเลย แม้แต่สัตว์ทั้งหลายก็ต้องทำงานเช่นเดียวกัน
หากมันไม่ทำงานแล้ว มันย่อมต้องตาย หากมีชีวิตอยู่ได้ไม่

แต่เข้าตรู่ ไก่ก็ออกเดินคุ้ยเขี่ยหาอาหาร แม่ไก่ที่มีลูกเจี๊ยบ
เดินตามพริกก็แนะนำพาลูกให้รู้จักหากิน แมววิ่งไล่จับหนู หมาวิ่งไล่
คุ้ยตามกองขยะ กระจกกระแตกก็โดดโยนตัวจากกิ่งไม้ขึ้นไปกิ่งไม้
โน้นเพื่อหาลูกไม้หรือยอดใบอ่อน มองดูธรรมชาติรอบตัวไม่ว่าใกล้
ไม่ว่าไกล จะเห็นได้เองว่าทุกชีวิตล้วนแล้วแต่ต้องทำงานด้วยกัน
ทั้งนั้น

เมื่อต้องทำงานเพราะการทำงานเป็นหน้าที่ของสิ่งมีชีวิต
เป็นหน้าที่ของมนุษย์ แล้วเหตุใดคนส่วนมากจึงพากันมีความทุกข์
หรือเป็นทุกข์ในการทำงาน?

ทำไมไม่สนุกในการทำงาน? ทำไมไม่เป็นสุขในการทำงาน?

แล้วการทำงานกับการปฏิบัติธรรมจะมารวมกันได้อย่างไร

เมื่อเอ่ยถึง “การปฏิบัติธรรม” ก็มีความรู้สึกหรือมีความคิดเอาเองว่า คือการที่จะต้องหลีกเลี่ยงหนีหน้าจากผู้คนไปอยู่ในที่อันสงัดแต่ลำพังเพื่อให้พ้นจากสิ่งรบกวน ให้พ้นจากผู้คนทั้งหลายทั้งปวง เหมือนดังที่ได้เคยกราบเรียนหลวงพ่อบ้านอาจารย์ชา เมื่อครั้งที่ละบ้านไปอยู่กับท่านในตอนแรกว่า “จะขอมาอยู่เงียบๆ เพราะในชีวิตได้พุดมามากแล้ว ขอหยุดพุดเสียที” แม้เมื่อมาอยู่ที่สวนโมกข์ก็ได้กราบเรียนท่านอาจารย์เช่นเดียวกันว่า “ขออยู่เงียบๆ”

นี่ก็เพราะสรุปเอาเองตามความเข้าใจอย่างเขลาๆ ว่า ถ้าจะปฏิบัติธรรมแล้วจะต้องทำอย่างนั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วในขณะที่สภาวะแวดล้อมภายนอกเงียบสงบ แต่ภายในนั้นกลับยิ่งดังอึกทึกเหลือประมาณ อึงคะนึงไปด้วยสัญญาต่างๆ ที่ทยอยกันเข้าสู่จิตอย่างไม่ขาดสาย จากเรื่องนี้ไปเรื่องโน้น จากเรื่องโน้นไปเรื่องนั้น แล้วจิตก็วุ่นวายอยู่กับความทุกข์ หาได้อยู่กับธรรมไม่

ยิ่งเป็นผู้มีการศึกษา มีความคุ้นเคยอยู่กับชีวิตการทำงาน ในจิตก็ยิ่งอัดแน่นอยู่ด้วยสัญญาความทรงจำต่างๆ ทั้งที่ถูกใจและไม่ถูกใจ จิตที่ไม่เคยอยู่นิ่ง สมอที่วิ่งคิดอยู่ตลอดเวลา ก็ยิ่งได้โอกาสปรุงแต่งเพิ่มสีสนับปรุงรสชาติให้มีรสแสบเผ็ดมันดุกเดือดยิ่งขึ้น

นี่หรือคือการปฏิบัติธรรม? นี่หรือคือผลของการอยู่เงียบ?

จำได้ว่าเมื่อไปอยู่กับหลวงพ่อก่อนท่านอาจารย์ชาที่วัดถ้ำแสง
เพชรนั้น หลวงพ่อก่อนก็มอบหน้าที่ให้ทำอาหารเช้าถวายท่าน
ทั้งๆ ที่ก็มีแม่ชีทำอาหารถวายประจำอยู่ที่ครัวของวัดแล้ว ท่าน
คงจะได้สังเกตเห็นแล้วว่าถ้าปล่อยให้อยู่เฉยๆ แต่อย่างเดียวย่างที่
ได้กราบเรียนท่านแล้ว อาจจะทำให้เกิดลู่กระเบิดขึ้นในจิตก็ได้

เมื่อมาอยู่ที่สวนโมกข์ ท่านอาจารย์ท่านก็ปล่อยให้อยู่ตาม
ลำพังชั่วคราวระยะสั้นๆ แล้วท่านก็เริ่มทยอยส่งคนนั้นคนนี่ให้มาหา มา
คุยด้วยท่านบอกว่าให้มาคุยธรรมะ

ในใจรู้สึกขัดเคือง ไม่ชอบใจเลยที่ถูกรบกวนความสงบ (ที่
มองดูจากข้างนอกดูความเหมือนสงบ) ได้กราบเรียนท่านอาจารย์
ว่า ยังไม่อยากจะพูด ไม่อยากจะคุยธรรมะ เพราะยังรู้สึกตัวว่ายังไม่ม
ีความรู้เรื่องธรรมะเพียงพอ แล้วก็ยังเรียกตัวเองว่ามีธรรมะก็ยัง
ไม่ได้ จึงไม่ต้องการจะเป็นบัณฑิตสกปรกที่ดีแต่พูดอย่างเดียว

ท่านอาจารย์ท่านก็รับฟังเฉยๆ แต่ท่านก็ยังทำเหมือนเดิม
แล้วท่านอาจารย์ก็ยังขยายวงออกไปถึงกลุ่มต่างๆ ที่มักันเป็น
กลุ่มเป็นคณะ จำได้ว่าครั้งแรกที่ท่านอาจารย์ให้ไปพูดกับกลุ่ม
นักศึกษาที่ไปศึกษา และฝึกปฏิบัติธรรมที่สวนโมกข์นั้น ท่านเขียน
ใส่กระดาษบอกมาว่า “ให้พูดธรรมะเท่าที่รู้”

แม้จะเห็นในความเมตตาของท่าน แต่ในใจก็ยังมีรู้สึกขี้ดใจอยู่นั่นเอง เพราะได้ตั้งใจและตั้งความหวังไว้แล้วว่า จะมาอยู่เจียบ ๆ มาอยู่ปฏิบัติธรรมไม่ใช่มาทำงาน เพราะยึดอยู่ในความคิดว่า ในอดีตที่ผ่านมาฉันได้ทำงานมามากแล้ว ควรจะหยุดควรจะพอเสียที โดยไม่สำนึกเลยว่าเกิดมาเป็นคนแล้ว ตราบใดที่ยังมีลมหายใจอยู่ จะหยุดทำงานหาได้ไม่ อย่างน้อยที่สุดก็ยังคงทำหน้าที่ตามธรรมชาติ ตามเหตุตามปัจจัยของมัน เช่น การกิน การถ่าย การนอน เป็นต้น แต่ถ้าทำเพียงเท่านั้นก็เป็นได้เพียงแค่นั้น ยังไม่ถึงความเป็นมนุษย์

ในขณะที่ต้องพูดหรือสนทนาธรรมกับบุคคลหรือกับกลุ่มกับคณะก็ตาม ใจยังมีได้รู้สึกสนุกในการที่ต้องทำเช่นนั้น แต่เพราะความที่พื้นนิสัยเดิมเป็นคนรักงาน รักการทำหน้าที่ให้ดีให้เต็มที่เท่าที่สามารถทำได้ ก็ได้พยายามที่จะหาความรู้และทำความเข้าใจกับตนเองในหัวข้อธรรมนั้นให้ชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น ในขณะที่ทำดังนั้นจิตใจก็สงบเยือกเย็นผ่องใสเพราะได้ใคร่ครวญอยู่ในธรรม จิตมิได้วิ่งพล่านไปโน่นไปนี่อย่างที่เคย

แต่กระนั้นก็ยังมิได้สำนึกในอันสังสของการทำงาน ยังรู้สึกแต่ว่าต้องฝืนใจทำ ฝืนใจพูด ขณะเดียวกันก็อดไม่ได้ที่จะหวังให้ได้ชื่อว่าพูดดี ให้ได้รับคำชมเชยว่า “พูดดี อธิบายเก่ง ธรรมะมาก”

แม้ภายนอกจะดูสงบเรียบร้อย แต่ภายในก็ยังคงอวยงเหี้ยมพิ่งว่าจะมีคำชมเชยกลับมาบ้างไหม? อัดต่ายยังคงยึดครองพื้นที่ในจิตอยู่อย่างไม่จางคลาย แล้วจิตนั้นก็ไหวหวั่นโยกคลอน ขึ้นๆ ลงๆ อยู่ต่อไป

นี่ก็แล้วก็ช่างน่าหัวเราะพร้อมๆ กับช่างน่าสมเพช!

แล้วการพุทธรณะ สันทนาธรรมะก็ยิ่งขยายวงกว้างออกไปจนถึงชาวต่างประเทศที่มาอาศัยศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมที่สวนโมกข์ ซึ่งมากันตลอดทั้งปี ในตอนแรกๆ ที่ต้องพูดต้องสนทนาจนถึงต้องสอนชาวต่างประเทศด้วยนั้น ก็ยังมีความรู้สึกอยู่บ่อยๆ ว่าต้องยุ่งกับสิ่งที่ดูเป็น “งาน” มากเกินไป แต่ก็ยังอุตส่าห์ทำไป เพราะรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ ทำด้วยใจที่รู้สึก “ฉันต้องทำ” ดังนั้นจึงยังไม่ได้ทำด้วยความสนุกหรือความพอใจ

แต่เมื่อทำไปๆ นานเข้าเป็นปี แล้วก็สองปี ใจก็ค่อยๆ ซินต่อการกระทำเช่นนั้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง โดยไม่รู้ตัวใจนั้นค่อยๆ เกิดความปีติยินดีในการที่ได้ “ทำงาน” นั้น เมื่อได้เห็นความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในบุคคลส่วนใหญ่เหล่านั้น จากใบหน้าที่เหนื่อยหนักเป็นใบหน้าที่ค่อยๆ แยมยิ้มเบิกบาน จากดวงตาที่แห้งค่อยๆ เป็นดวงตาที่มีประกายของความแจ่มใส ในใจนั้นก็เกิดความปีติยินดีในธรรมทานที่ได้บำเพ็ญแล้วนั้น

และที่ยิ่งกว่านั้นอีกก็คือ ธรรมชาติที่ได้พูดได้สอนไปนั้นได้ย้อนกลับเข้าสู่ใจให้เกิดความซึบซาบและแจ่มแจ้งขึ้นในจิต จิตนั้นก็เกิดความอึดเอิบในธรรมและในอนิสงส์ของธรรมทาน ในขณะที่เดียวกันความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมทุกข์ทั้งหลายก็ทวีขึ้นในจิต แล้วความรู้สึกที่เคยรู้สึกว่าจะต้องฝืนใจทำหรือทำไปด้วยความขัดใจ ก็ค่อยกลายเป็นการกระทำโดยไม่ต้องฝืนและพอใจที่จะได้ทำ

แล้วคำตอบต่อคำถามที่เคยถามใจว่า “การทำงานกับการปฏิบัติธรรมจะมารวมกันได้อย่างไร?” หรือ “การทำงานคือ การปฏิบัติธรรมคืออะไร?” หรือ “การทำงานให้สนุกเป็นสุขในการทำงานคืออย่างไร?” ก็ค่อยประจักษ์ชัดขึ้นเองในใจ

เมื่อไม่สามารถจะรักษาจิตให้สงบอยู่ได้ในความเงียบ ก็น่าจะลองฝึกจิตให้รู้จักสงบอยู่ในการทำงาน ให้มีสติและสมาธิลงไปในการทำงานนั้น จนความรู้สึก “ลืมหัด” เกิดขึ้น ความยึดมั่นถือมั่นที่ว่า “ตัวฉัน” ต้องทำก็ค่อยๆ คลายไปที่ละน้อย แล้วการทำงานนั้นก็จะเป็นความทุกข์อีกต่อไป

ทุกข์เกิดเพราะยอมให้เวทนาเข้าครอบงำ เวทนาเกิดเพราะมีสติและปัญญาไม่ทันต่อผัสสะที่เกิดขึ้นทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ใจที่เขล่าย่อมผวาเข้ายึดผัสสะทุกอย่าง เห็นไปว่าดีบ้าง ชั่วบ้าง ถูกบ้าง ผิดบ้าง พอใจบ้าง ไม่พอใจบ้าง ได้บ้าง เสียบ้าง ล้วนแล้ว

แต่ไม่เป็นบวาก็เป็นลบ อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอ เพราะมันเป็น
อวิชชาสัมผัส แล้วใจก็โยนขึ้นโยนลงตามผัสสะนั้น

ในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะอยู่บ้านหรืออยู่วัด ย่อมต้องประสบ
พบกับผัสสะอยู่ตลอดเวลา ยิ่งในการทำงานยิ่งพบอยู่ทุกขณะ การ
ปฏิบัติธรรมในขณะที่ทำงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อเป็นการฝึกสติ
และพัฒนาปัญญาให้ทันต่อผัสสะ จนเป็นวิชาสัมผัสขั้นที่ละ
น้อย ๆ

แล้วจิตนั้นก็ค่อย ๆ พ้นจากการครอบงำของเวทนา ไม่โยน
ขึ้นโยนลงตามผัสสะนั้น จะมีแต่ความสงบเยือกเย็นผ่องใสยิ่งขึ้น ๆ
ตามลำดับ

การทำงานจึงเป็นเสมือนสนามรบ หรือสมรภูมิของผู้
ปฏิบัติธรรม เป็นโอกาสให้ได้ฝึกจิตให้มั่นคงด้วยสติและ
แหลมคมด้วยปัญญา เพราะเมื่อชีวิตคือการทำงาน ไม่มีผู้ใด
จะหลีกเลี่ยงการทำงานไปได้ แล้วเหตุไฉนจึงจะยอมปล่อยให้
ชีวิตตกจมอยู่ในปลักของความทุกข์อยู่ในการทำงานนั้น
มันจะมีเป็นการตายทั้งเป็นโดยไม่จำเป็นไปหรือ?

อันการงาน คือค่า ของมนุษย์
ของมีเกียรติ สูงสุด อย่างสงสัย

ถ้าสนุก ด้วยการทำงาน เบิกบานใจ
ไม่เท่าไร ฐัธรรม ฉ่าซึ่งจริง

ตัวการงาน คือตัวการ ประพฤติธรรม
พร้อมกันไป หลายสำ มีค่ายิ่ง
ถ้าจะเปรียบ ก็เหมือนคน ฉลาดยิ่ง
นัดเดียววิ่ง เก็บบนก หลายพกเอย

๗

โดดเดี่ยว
แต่ไม่เดิวดาย

พระธรรมขององค์สมเด็จพระบรมศาสดานั้น
ประเสริฐเลิศล้ำตรงที่ไม่มีสูง ไม่มีต่ำ ไม่มีมาก
ไม่มีน้อย มีแต่ความเป็นธรรมดาตามสัจจะของ
ธรรมชาติที่มีแต่กระแสแห่งความเป็นไปตามเหตุ
ตามปัจจัยเท่านั้น

รสแห่งพระธรรมนี้จึงยังความชุ่มชื่นเบิกบานอímเอิบ ให้อาบรดอยู่ในจิตของมนุษย์ผู้ได้สัมผัสและได้ลิ้มรสอันเอมโอชนั้น ให้มีความสุขสงบเย็นและมีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมทุกข์ เกิดแก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลาย จนสุดที่จะเบียดเบียนซึ่งกันและกันได้

องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงค้นพบธรรมส์จจะจากธรรมชาติ ท่ามกลางแผ่นดิน ท้องฟ้า ภูเขา ผืนน้ำ ความสงบในธรรมะนั้นจึงมีพร้อมอยู่ทั้งในธรรมชาติ กฎของธรรมชาติ การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ จนทรงได้รับผลอันสูงสุด คือ “นิพพาน ปรมํ สุกฤณ”

พระองค์ทรงมีจิตที่ว่างจากความรู้สึกเป็นตัวตน เป็นจิตที่เป็นอิสระอยู่เหนือความยึดมั่นถือมั่นทั้งปวง ทรงเห็นทุกสิ่งเป็นเพียงกระแสที่ไหลเรื่อยไปตามธรรมดาธรรมชาติเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดให้สำคัญมั่นหมายว่าเป็นนั่นเป็นนี่ได้เลยสักอย่างเดียว ในดวงพระทัยของพระองค์จึงทรงเปี่ยมอยู่ด้วยความสุขเย็นอันเกษมและทรงเต็มอยู่ด้วยพระเมตตาอันเป็นอัมปมัญญา พระองค์ทรงพร้อมอยู่ด้วยการให้โดยไม่หวังหรือเรียกร้องสิ่งใดเป็นการตอบแทน ทรงมุ่งอยู่แต่ประโยชน์สุขอันจะบังเกิดแก่มนุษย์ทั้งหลาย ให้ได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสงบเย็น ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ธรรมชาติจึงเป็นครูอย่างยิ่ง

ดังนั้น ในการฝึกปฏิบัติธรรม ท่านครูบาอาจารย์และท่านผู้รู้ทั้งหลายจึงได้พยายามสร้างสภาวะแวดล้อมของการปฏิบัติให้อยู่กับธรรมชาติ ท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อน้อมนำจิตให้ผ่อนคลายจากความร้อน ความตึงเครียด จากความคิดปรุงแต่งที่ไร้สาระให้ค่อยๆ เข้าสู่ความเย็น ความนิ่ง และความหยุดคิดที่เรื่อยเจื้อยเลื่อนลอยนั้น

ณ สวณโมกข์ก็เช่นเดียวกัน ท่านอาจารย์ท่านได้ให้ความสำคัญในการรักษาสภาวะของธรรมชาติไว้ให้คงตามสภาพเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ด้วยท่านเห็นว่า ธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติธรรมที่ดีที่สุดและที่สำคัญที่สุดที่จะขาดเสียมิได้

ธรรมชาติที่เรียบง่าย บรรยากาศที่สะอาดสะอาดอัน ช่วยหยุดการปรุงแต่งของจิตที่ยังตึงเครียดระส่ำระสายให้ลดน้อยลง ขณะที่ธรรมชาติในลักษณะอื่นส่งเสริมการปรุงแต่งให้มากขึ้น

ป่าธรรมชาติเต็มไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่ตระหง่าน โปร่งสะอาดเขียวชอุ่ม ใบอ่อนเขียวบางๆ ใบแก่เขียวเข้ม ผสมผสานกับบรรยากาศลานหินโค้ง ย่อมใจให้ชุ่มเย็น เบิกบานผ่องใส

ลานหินโค้งอันเป็นที่สวดมนต์ทำวัตร ฉันทภัตตาหาร แสดงธรรมบรรยาย ประชุมสัมมนา ชวนให้รำลึกถึงสมัยพุทธกาล สมัย

ที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ เพียงรำลึกถึง จิตก็น้อมอยู่ใน
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ก้อนหินใหญ่ก้อนที่เรียงรายอยู่โดยรอบ เพียงมองเห็นก็เกิด
ความเย็นชวนให้นึกไปถึงความหนักแน่นไม่หวั่นไหวของหินผา
ที่อาจสะท้อนมาถึงจิตให้ดูดซึมความหนักแน่นนั้นโดยมิรู้ตัว

ไถ่ป่าที่เริงร้อง กระรอก กระแตที่ไต่ต้นไม้ไปตามลำไม้ ชวน
ใจผู้เห็นให้อ่อนละมุน เกิดเมตตาธรรม เอ็นดูในเพื่อนร่วมทุกข์
เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหล่านั้น

ธรรมชาติอันบริสุทธิ์สะอาดของสวนโมกข์เป็นธรรมะอยู่ใน
ตัวเอง สวนโมกข์จึงใจที่จะชี้แนะให้บุคคลทั้งหลาย รู้จักเรียนรู้
ธรรมะจากธรรมชาติอันเป็นตัวธรรมะแท้ ธรรมชาติบอกร่มนุษย์ให้
เห็น “ความเป็นเช่นนั้นเอง” ที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาตินั้น หากผู้ใด
มองเห็น เข้าถึง ผู้นั้นย่อมวางเฉยได้ในผัสสะทั้งปวง แล้วจิตนั้น
ก็จะมีแต่ความสะอาดหมดจดแจ่มเช่นธรรมชาติ

ธรรมชาติต้องการจะบอกพุทธบริษัททั้งหลายว่า นิพพาน
อยู่แค่เอื้อม ผู้ใดสามารถมองเห็น เข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้น
เอง” อันเป็นสัจจะของธรรมชาติได้ ผู้นั้นย่อมมี “จิตว่าง”
อันเป็นจิตที่สะอาดผ่องแผ้ว สว่างเรืองรองผ่องอำไพและสงบ

เย็นสนิท เป็นจิตที่เป็นอิสระอยู่เหนือความยึดมั่นถือมั่นใน
อัตตา อยู่เหนือความยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวกู – ของกู

จิตเช่นนี้แหละคือจิตที่เป็นนิพพาน เป็นจิตที่ตายเสียก่อน
ตาย ต่อไปนี้ไม่ว่าความตายอย่างใดก็ไม่อาจคุกคามจิตเช่นนั้น
ให้เกิดความประหวั่นพร้อใจได้อีกต่อไป

นี่เป็น “จิตว่าง” ที่เกิดจากสัมมาทิฏฐิสูงสุด

แต่การที่จะฝึกฝนอบรมจิตให้เข้าถึงสภาวะของความเย็นสนิท
เช่นนี้ได้ มิใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ ด้วยเพียงการคิดหรือการนึก
เอาเท่านั้น ถ้ายิ่งคิดก็ยิ่งฟุ้งซ่าน แล้วก็จะคิดเรื่อยเรื่อยไปไม่รู้จบ
คิดไปตามพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ ตามทิฏฐิความเห็นของตน
ตามความยึดมั่นถือมั่นที่ได้ฝังใจมานานจนกลายเป็นเมฆหมอกที่
บดบังมิให้ได้เข้าถึงความสว่างได้

แล้วธรรมะก็จะกลายเป็นสิ่งที่ยากจนดูสูงสุดจะเอื้อม เมื่อ
เกิดความรู้สึกว่าเข้าไม่ถึงเสียแล้ว ในที่สุดก็จะไม่รู้ว่าจะปฏิบัติ
ธรรมไปทำไมและเพื่ออะไร? ดูเป็นสิ่งที่ชวนให้น่าสงสารเท่า ๆ กับ
น่าเห็นใจ

นี่เป็นจุดที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งในชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรม
ซึ่งเกิดจากการไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจกันอย่างทั่วถึงจนตลอดสาย
จึงไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าจะประกอบเหตุปัจจัยอันใด เพื่อสิ่งใด

ได้พยายามที่จะฝึกบังคับจิตให้หยุดคิด ให้เปลี่ยนจาก “การคิด” เป็น “การดู” ดูเพ่งลงไปเฉยๆ ในธรรมชาตินั้น จนจิตสงบนิ่ง กระจ่างใสแล้ว “ความเป็นเช่นนั้นเอง” ของธรรมชาติจะค่อยๆ ปรากฏขึ้นในจิต เป็นความรู้สึกที่ผุดโผล่ขึ้นเองในจิต ไม่ใช่ด้วยความคิดหรือคาดคะเน หรือนึกเอาเองว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง แบบนกแก้วนกขุนทอง

การเห็น “ความเป็นเช่นนั้นเอง” ก็คือ การเห็นความไม่เที่ยง ความเปลี่ยนแปลงที่ไหลเรื่อยไปอยู่ทุกหนทุกแห่ง จนที่สุดก็ได้เห็นถึงความไม่มีสาระแก่นสาร ความไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการได้เห็นถึงสภาวะของพระไตรลักษณ์ที่เกิดขึ้นเองในจิต อันเกิดจากการที่ได้เพ่งดูอยู่ทุกขณะจนเห็นได้เองอย่างชัดเจนกระทั่งอุทานขึ้นในจิตว่า “มันเป็นเช่นนั้นเอง! มันสักแต่ว่าเท่านั้นหนอ!” โดยไม่ต้องเปล่งวาจาออกมาเลยสักคำ เพราะมันไม่ใช่อุทานจากการพูด แต่เป็นอุทานด้วยความรู้สึกที่เกิดจากการเห็นที่ข้างใน

ในการพยายามฝึกจิตให้หยุดคิดนี้ เป็นสิ่งที่แสนยากแสนหนักและเหน็ดเหนื่อย เพราะเป็นการบังคับจิตอย่างอุกฤษฏ์ เป็นการฝึกทวนกระแสที่ชอบคิด ชอบนึก ชอบคาดคะเนเอาตามใจกิเลสของตนเป็นการปฏิบัติที่ก็รู้อยู่แก่ใจว่าเพื่อให้ถึงทาง

ของการดับทุกข์ และในการปฏิบัติเช่นนั้น จิตก็เกิดความทุกข์
ซ้อนขึ้นอีก ทุกข์เพราะต้องขมบังคับจิตใจให้เข้มแข็งไม่ยอมให้มัน
ไหลไปตามอำนาจของกิเลส

**แต่แม้จะเกิดทุกข์ซ้อนทุกข์ ก็ทราบดีอยู่แก่ใจว่า ความ
ทุกข์ที่เกิดขึ้นคือทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์หรือความสิ้น
ทุกข์นั่นเอง**

แม้กระนั้น ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แก่ใจ แต่ใจที่ไหลเอียงไปข้างกิเลส
ก็ยังพยายามที่จะต่อต้าน ไม่ยอมหยุดคิด จะยังขึ้นปฏิบัติธรรม
ด้วยการคิดให้จงได้

เมื่อบังคับจิตใจให้หยุดคิด แล้วก็ “ดู” ดูลงไปที่ข้างใน หากมอง
ดู ฟังลงไปข้างในไม่ได้ ก็ต้องเปลี่ยนนิริยาบถจากการนั่งเป็น
การเดิน สวนโมกข์มีเนื้อที่ตั้ง ๓๐๐ ไร่ ฉะนั้นจึงมีบริเวณให้เดิน
เปลี่ยนนิริยาบถไปได้หลายที่หลายมุม ที่ที่ชอบไปมากกว่าแห่งอื่น
คือ สถานที่ที่เรียกกันว่า “สระนาพิเก” ซึ่งจะต้องการเดินจงกรม
รอบสระหรือจะนั่งสมาธิใคร่ครวญธรรมก็อาจทำได้ตามอัธยาศัย

สระนาพิเกเป็นที่สงบเย็น ญักรอบสระเขียวขจี น้ำในสระ
ใสสะอาด ต้นนาพิเก (มะพร้าว) ยืนต้นอยู่โดดเดี่ยวเด่นบนเกาะ
น้อยกลางสระนั้น ท่วงท่าของต้นนาพิเกนั้นดูสง่างามอาจผาดฟ้า

ราวจะจะทำทนายผีสะทึงหลายให้มาลองดู

พร้าวนาพิเก ต้นเดี่ยวโนเนกกลางทะเลขี้ผึ้ง ผนตกไม่ต้อง
พ้าร้องไม่ถึง กลางทะเลขี้ผึ้ง ถึงได้ แต่ผู้ “พันบุญ – เอย”

จริงสินะ! ผู้พันบุญเท่านั้นจึงจะสามารถยื่นผางดได้อย่าง
มันคงองอาจเช่นนั้น! トラบใดที่จิตยังยึดมั่นอยู่ในบุญ (ของฉัน)
บาป (ของฉัน) ก็ยอมยังไม่พ้นจากสภาพของการต้องล้มลุกคลุก
คลานอยู่นั้นแหละ

ต่อเมื่อใดสามารถฝึกฝนอบรมจิตจนเข้าถึง “ความเป็นเช่น
นั่นเอง” อันเป็นสัจจะของธรรมชาติได้ด้วยดวงตาแห่งธรรมปัญญา
เมื่อนั้นจึงจะเป็นจิตที่ พันบุญ คือหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น
อยู่ในบุญ ในบาป ในกุศล ในอกุศล หลุดพ้นจากความยึดมั่น
ถือมั่นทั้งปวง เป็นจิตที่เป็นอิสระอย่างยิ่ง ถึงซึ่งความเป็นสนิท
อันเกษม

หลายครั้ง ขณะที่นั่งอยู่ที่สระนาพิเก เฟ่งมองดูความ
อาจหาญของมันที่ยืนต้นเด่นเป็นสง่าอยู่หนึ่งเดียว แต่หาที่มีความ
รู้สึก “เดี่ยวตาย” แผงอยู่สักน้อยหนึ่งไม่ ลักษณะเช่นนี้ ทำที่
เช่นนั้น ช่างให้กำลังใจให้เกิดพลังที่จะเดินต่อไปบนมรรคาแห่ง
พระธรรมนี้ ด้วยความเด็ดเดี่ยวอาจหาญและมันคงหนักแน่น
ยิ่งขึ้น

ขณะที่จิตเพ่งอยู่เช่นนั้น ความสงบนิ่งเย็นสนิทเกิดขึ้น
ในจิต บทสวดมนต์ที่อ่านทำนองของบท “ติลัชฌนาทิกถา” ก็
ผุดขึ้นในจิต

โอภา อะโนกะมาคัมมะ วิเวเก ยัตถะ ทูระมัง
ตัตตราภิระติมิจเจยยะ หิตวา กามะ อะภิญญาจะโน
จงมาถึงที่ไม่มีน้ำ จากที่มีน้ำ
จงละกามเสีย เป็นผู้ไม่มีความกังวล
จงยินดีเฉพาะต่อพระนิพพานอันเป็นที่สงบ
ซึ่งสัตว์ยินดีได้โดยยาก

พร้าวนาฬิกา ต้นเด็ยโนเนกลางทะเลขี้ผึ้ง
ฝนตกไม่ต้อง ฟ้าร้องไม่ถึง กลางทะเลขี้ผึ้ง
ถึงได้ แต่ผู้ “พันบุญ - เอย”

ปณิธานแห่งชีวิตข้อที่หนึ่งของท่านอาจารย์ที่
ท่านได้ตั้งใจไว้ว่า “ให้พุทธศาสนิกชน หรือ
ศาสนิกแห่งศาสนาใดก็ตาม เข้าถึงความ
หมายอันลึกซึ้งที่สุด หรือเข้าถึงหัวใจแห่ง
ศาสนาของตน”

๘

ทำทาย ให้ทดลอง

เมื่อแรกตัดสินใจหันเข้าสู่หนทางธรรม ก็มี
ความตั้งใจเพียงแคบๆ เพียงเพื่อเอาตัว
รอดเฉพาะตัว คือหาความเย็น ความสงบ
ให้ตัวเองเท่านั้น ไม่ได้คิดจะข้องเกี่ยวกับผู้ใด

แต่แล้วทัศนคติเช่นนั้นก็ค่อยเปลี่ยนไป เมื่อได้เห็นท่านอาจารย์ไม่เคยหยุดนิ่ง แม้จะย่างเข้าสู่วัยชรา สังขารไม่สู้จะอำนวยให้ตรากตรำในการทำงานเช่นแต่ก่อน แต่ท่านก็ไม่เคยหยุดเลย ท่านยังคงให้คำสอนอธิบายธรรมแก่ผู้ที่ไม่รู้สรวนโมกข์ ทั้งที่เป็นรายบุคคลและหมู่คณะ ทั้งที่เป็นพุทธศาสนิกชนและศาสนิกในศาสนาอื่น ซึ่งก็น่าทึ่งที่ได้เห็นศาสนิกในศาสนาอื่นแสดงความเคารพคารวะท่านอาจารย์อย่างนอบน้อมด้วยกายและใจ

ที่รับแขกของท่านอาจารย์คือที่ม้าหินหน้ากุฏิของท่าน เป็นม้าหินยาววางไว้ต่อกันหลายตัว จัดเรียงเป็นสองแถว ม้าหินนี้ตั้งอยู่บนพื้นทราย เมื่อผู้ใดจะกราบนมัสการท่านย่อมกราบลงไปบนพื้นทรายนั่นเอง โดยมีได้มีความรังเกียจ

ณ ที่รับแขกที่แสนจะเรียบง่ายนี้ ได้เป็นที่ต้อนรับบุคคลทุกฐานะ ตั้งแต่ชาวบ้านธรรมดาขึ้นไปถึงผู้ใหญ่ผู้โตของเมืองไทยจนนับไม่ถ้วน ไม่มีบุคคลใดเป็นบุคคลพิเศษ ท่านอาจารย์ให้การต้อนรับอย่างเสมอหน้าตามเหตุตามปัจจัย

ผู้ที่ได้มีโอกาสสนทนายาว ๆ กับท่านอาจารย์ ก็คือผู้ที่สนใจในเรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์ หากเรียนซักถามท่านด้วยความสนใจจริงก็จะได้รับคำตอบเป็นคำอธิบายที่ค่อนข้างยาวชัดเจน เป็นที่เพลิดเพลินในธรรม แต่ถ้าผู้ใดหรือคณะใดเรียนท่าน

ว่ามาเที่ยว ท่านก็จะชี้มือให้ไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ในสวน
โมกข์ เช่น โรงมหรสพทางวิญญาน โรงปั้น โบสถ์ธรรมชาติ
 เป็นต้น

แต่ถ้าผู้ใดสนใจแต่จะซักถามเรื่องอื่นๆ เช่น ประวัติสวนโมกข์
ว่าเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่เมื่อใด มีพระภิกษุกี่รูป? ท่านอาจารย์อายุ
เท่าใด? ท่านอาจารย์สบายดีหรือ? อะไรทำนองนี้ คำตอบสำหรับ
คำถามเช่นนี้ก็ค่อนข้างสั้น แล้วพอมหาคำถามท่านก็จะนั่งเฉยๆ
เหมือนหนึ่งว่าไม่มีใครอยู่ตรงหน้าท่านเลย

ดังนั้น ผู้ที่เป็นแขกแปลกหน้าไปที่สวนโมกข์ก็อาจจะมิ
ทราบนะต่าง ๆ กันต่อสวนโมกข์และต่อองค์ท่านอาจารย์ ทั้งนี้ย่อม
สุดแล้วแต่เจตนาของการไป

เมื่อแรกทีไปอยู่สวนโมกข์ เคยมีความรู้สึกที่ท่านอาจารย์
น่าจะมิปฏิบัติสังการต่อผู้ที่ไปกราบนมัสการท่าน ให้มากให้ยาวกว่า
นี้ แม้แต่ต่อผู้ที่ซักถามอะไรๆ ที่ดูไม่เข้ากับกาลเทศะเสียเลยก็ตาม
แต่เมื่อมาใคร่ครวญดูในตอนหลังก็มีความเข้าใจ

เนื่องด้วยผู้ที่ไปสวนโมกข์ในวันหนึ่งๆ นั้น นับเป็นร้อยบ้าง
เป็นพันบ้าง ถ้าท่านอาจารย์จะตอบคำถามทุกคำถาม ท่านคงจะ
ไม่มีเวลาทำกิจอย่างอื่นที่เป็นกิจที่สำคัญและจำเป็น เช่น การเขียน
หนังสือหรือการเตรียมหนังสือ อย่างชุด **ธรรมโฆษณ์** ไว้เพื่อเป็น

อุปกรณ์การศึกษาพุทธศาสนาสำหรับพุทธบริษัทและชาวโลก

ความเป็นจริงนั้น ท่านอาจารย์มิได้เห็นว่าเป็นเรื่องของปรีชาธรรมมีความสำคัญมากกว่าเรื่องของการปฏิบัติ แต่ท่านเห็นว่าหากเผชิญเหตุอันตรายหรือภัยอันใดเกิดขึ้นต่อท่านครูอาจารย์ผู้สอนการปฏิบัติธรรม จนไม่มีเหลืออยู่เลยสักท่านเดียว ก็ขอให้อย่างน้อยที่สุดยังมีตำราในทางพุทธศาสนาเหลืออยู่บ้าง เพื่อให้ผู้สนใจจะศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมได้มีโอกาสได้รับความรู้ที่ถูกต้อง ตลอดถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการสืบพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไปเพื่อประโยชน์สุขต่อชาวโลก

นี่เป็นปณิธานแห่งชีวิตข้อที่หนึ่งของท่านอาจารย์ที่ท่านได้ตั้งใจไว้ว่า “ให้พุทธศาสนิกชน หรือศาสนิกแห่งศาสนาใดก็ตาม เข้าถึงความหมายอันลึกซึ้งที่สุด หรือเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตน” ดังนั้นท่านอาจารย์จึงได้อุทิศเวลาเพื่อการบรรยายและการเขียน ในอันที่จะให้ความเข้าใจที่ถูกต้องในแก่นพระพุทธศาสนา

ในการบรรยายหรือการเขียนเพื่อปณิธานข้อนี้ ท่านอาจารย์ใช้วิธีการตลกและกระซากแรง ๆ ตรงที่ใจของพุทธบริษัทด้วยถ้อยคำที่ไม่มีผู้ใดอยากฟังคือคำว่า “โง่” คำนี้นับว่าเป็นคำสบประมาทอย่างแรง โดยเฉพาะสำหรับผู้ถือตนว่าเป็นคนฉลาด เป็นปัญญา-

ชน ยากที่จะยอมรับได้ แล้วยังประโยคที่ว่า “จะได้ไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนา” ก็ยากที่จะให้คนทั้งหลายยอมรับได้โดยง่ายอีกเช่นเดียวกัน

คำสอนของท่านอาจารย์ในลักษณะที่ “ตีลงไปที่แสงหน้า” นี้เองเป็นเหตุให้หลายๆ คนเห็นไปว่าวาจาของท่านอาจารย์นั้น กระด้างและไม่ถนอมความรู้สึกของผู้ฟังเสียเลย แต่นี้เป็นวิธีการของท่าน หากไม่ปลุกด้วยวิธีนี้ ก็ยากที่ผู้หลับใหลจะยอมตื่นโดยง่าย

แต่ก็กล่าวได้ว่า ผู้ที่ตื่นนั้นมี ๒ ลักษณะ อย่างหนึ่ง พอตื่นขึ้นก็เตลิดไปเลย จะเตลิดไปด้วยความกลัวและความโกรธ เพราะเป็นคำสอนที่ไม่ตรงใจที่อยากจะฟัง กลัวว่าจะต้องสูญเสีย “ตัวกู” โกรธที่มาว่า “ตัวกู” เป็นคนโง่ ก็ “ตัวกู” มีปริญญา มีตำแหน่ง การงานเป็นที่นับหน้าถือตา มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย มีอำนาจบารมี ที่ใครๆ พากันสยบ แล้ว “ตัวกู” จะเป็นคนโง่ไปได้ยังไง?

ส่วนผู้ตื่นในอีกลักษณะหนึ่งนั้น ตอนแรกก็มีความทึ่งในวิธีการสอนแบบนี้ แล้วนำมาใคร่ครวญดูว่าจะเป็นไปเช่นนั้นจริงหรือ...ที่ว่า “โง่” เมื่อใคร่ครวญด้วยใจเป็นกลางปราศจากอคติ ใคร่ครวญจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ก็ค่อยๆ เข้าใจ

ในความหมายของคำว่า “โง่” ในภาษาธรรมได้ทีละน้อยๆ ว่า ความหมายของคำว่า “โง่” ในลักษณะนี้คือ โง่เพราะปล่อยใจให้เป็นทุกข์ หมกมุ่น ตกจมอยู่ในความทุกข์ มีชีวิตอยู่ด้วยความอึดอัดขัดใจอยู่ตลอดเวลา นี่ก็ไม่พอใจ นั่นก็ไม่พอใจ อยากได้สิ่งนี้ พอได้แล้วก็อยากได้สิ่งโน้นต่อไป โหใจจึงเต็มไปด้วยความวุ่นและวุ่นวายอยู่ด้วยความอยากตลอดเวลา ไม่มีวันว่าง สงบเย็นไม่ได้เลย นี่แหละคือ โง่!

โง่ เพราะปล่อยให้ใจมันถูกกัดด้วยความอยากอยู่ตลอดเวลา มีเงินแล้วสิบล้าน ก็อยากได้เพิ่มเป็นร้อยล้าน ได้เป็นรัฐมนตรีแล้วก็ยังอยากเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีก เป็นต้น จึงอยากเหลือเกินที่จะยอมรับ เพราะ “ตัวกู” หลงอยู่แต่ว่า “ตัวกู” ดี ฉลาดมาตลอด แล้วจะยอมรับว่า “โง่” เองง่ายๆ นั้น มันเสียศักดิ์ศรี แม้จะยอมล้มตาดินขึ้นมาสบ้าง ก็ยังอยากจะขอลองสู้อีกสักครั้ง

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ตื่นในลักษณะนี้ แม้ใจจะอยากต่อต้าน ไม่ยอมรับ แต่ก็ยังไม่ทิ้งการใคร่ครวญ คงศึกษาต่อไป ใคร่ครวญต่อไป แล้ววันหนึ่งก็ค่อยๆ เห็นขึ้นเองทีละน้อย ขณะใดที่มองเห็น ขณะนั้นความสว่างย่อมเกิดขึ้นในจิต ความโง่ที่เนื่องด้วยตกอยู่ในความหลงก็ค่อยๆ จางคลาย แล้วก็ค่อยๆ ประจักษ์ในใจเองว่า สิ่งประเสริฐที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ นั่นคืออะไร?

นอกจากท่านอาจารย์จะกระตุกและกระซากใจของผู้ฟังด้วย คำพูดที่แรงๆ ไม่ไพเราะแล้ว ท่านอาจารย์ยังตีลงไปเต็มเหนี่ยวที่ใจของพุทธบริษัท ด้วยการย้ำให้สำนึกในความแตกต่างระหว่าง ศรัทธาอย่างพุทธศาสตร์และศรัทธาอย่างไสยศาสตร์อีกด้วย

ในขณะที่ศรัทธาอย่างไสยศาสตร์อยู่บนพื้นฐานของการพึ่ง ข้างนอก เป็นที่พึ่งให้อิงอาศัยเพียงชั่วคราวมียั่งยืน แล้วก็ต้อง ดินรนแสวงหาต่อไปอีก ใจนั้นคงตกอยู่ภายใต้การดิ้นรนด้วยความ อยากอย่างไม่รู้จบ และยังคงร้อนร้าวอยู่ด้วยความทุกข์ไม่รู้สร้งซา

แต่ศรัทธาอย่างพุทธศาสตร์นั้น เป็นศรัทธาที่เกิดด้วยปัญญา มิใช่ด้วยความหลงตามที่เขาบอก หรือเขาชักชวน แต่เพราะได้ ศึกษาใคร่ครวญ ได้ทดลองปฏิบัติ จนได้ประจักษ์ผลในใจว่านี่คือ ทางแห่งความรอด รอดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและจิต เป็น ความรอดที่แท้จริง ศรัทธาจึงได้เกิดขึ้น

ศรัทธาอย่างพุทธศาสตร์จึงเป็นศรัทธาที่มั่นคงแน่นอน เป็น ศรัทธาที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นอิสระในการกระทำให้เกิดความ ถูกต้องตามเหตุตามปัจจัย ไม่ตกเป็นทาสของการโฆษณาชวนเชื่อ ใดๆ อีกต่อไป

ท่านอาจารย์มิได้ส่งแต่ก้อนอิฐให้พุทธบริษัทเท่านั้น ท่านได้

นำดอกไม้หอมมาโปรยปรายให้ด้วยเหมือนกัน เช่น ท่านได้พยายามกระตุ้นให้พุทธบริษัทได้สำนึกและสำเหนียกในสวรรค์อันแท้จริงว่าสวรรค์ที่แท้นั้นมิได้อยู่ไกล แต่อยู่ที่จิตและในจิตนี้เอง มนุษย์เราสามารถจะมีสวรรค์ได้ในทุกอิริยาบถ ถ้าสามารถฝึกจิตใจให้ทันต่อผัสสะด้วยสติและปัญญา จนผัสสะนั้นเป็นเพียง “สักแต่ว่าผัสสะเท่านั้นหนอ!” จิตเช่นนั้นย่อมมีแต่สวรรค์ เพราะเป็นจิตที่มีแต่ความเย็นสงบในทุกอิริยาบถ

สวรรค์เช่นนี้มิต้องจ่ายทรัพย์ มิต้องซื้อหา แม้ผู้ใดจะทุ่มเทเงินมหาศาลสักเพียงใดเพื่อซื้อก็หาซื้อได้ไม่ เพราะสวรรค์ที่แท้เช่นนี้ไม่มีจำหน่ายให้ซื้อขาย ณ ที่ใดทั้งสิ้น ผู้ใดประสงค์สวรรค์ที่แท้จริงก็ต้องสร้างสวรรค์นี้ขึ้นเอง ด้วยการฝึกอบรมใจให้มีความอิมความพอแล้วจิตที่สว่างอยู่ด้วยสติและปัญญาก็จะเต็มเปี่ยมอยู่ด้วยสวรรค์ไม่เป็นนรกเพราะตกเป็นเหยื่อของสิ่งใดอีกต่อไป

การสอนด้วยวิธีผ่าตัดแบบไม่รักษาน้ำใจใคร โดยมุ่งที่จะกระชากหัวใจที่ไหลเลื่อนให้หันเข้าสู่หนทางตรง คือเข้าสู่หัวใจของพุทธศาสนานั้น ในช่วงแรกๆ ท่านอาจารย์ได้รับก้อนอิฐทั้งก้อนเล็ก ก้อนใหญ่เขวี้ยงขว้างมาที่ท่านค่อนข้างมาก มากกว่าช่อดอกไม้ แต่ท่านอาจารย์ก็คงเดินหน้าต่อไปตามวิธีของท่าน เพราะท่านอาจารย์มิได้หวังในความยกย่องสรรเสริญ ท่านประสงค์เพียง

ความถูกต้องของความรู้ความเข้าใจในแก่นของพระพุทธศาสนา
เพื่อความเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง

ต่อมาในระยะหลังๆ นี้ สาธุชนผู้มีใจเป็นธรรมจึงเห็นได้ว่า
คำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุได้รับการนำมาพูดซ้ำใน
หมู่พุทธบริษัททั้งผู้ใหญ่และคนหนุ่มสาวมากขึ้น โดยเฉพาะใน
กลุ่มคนหนุ่มสาวที่เรียกกันว่าคนรุ่นใหม่ผู้แสวงหาสิ่งที่เรียกว่า
สังขธรรม

แม้ในหนังสือพิมพ์ วิทยุ ก็ได้มีการนำมาเขียน มาพูดถึง มา
อ้างอิงถึงอย่างค่อนข้างแพร่หลาย

บัดนี้ คำสอนที่ลัดตรงเข้าสู่หัวใจพระพุทธศาสนาของท่าน
อาจารย์ได้รับการยอมรับและซึมซาบเข้าสู่หัวใจของพุทธบริษัท
ส่วนมาก เพราะได้เห็นแล้วว่า เป็นคำสอนที่มีได้ชักชวนหรือเชิญ
ชวนผู้ใดให้มาเชื่อ มาคล้อยตาม แต่ทำทนายให้ทุกคนได้นำคำสอน
นั้นมาทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ต่อเมื่อประจักษ์ผลในใจแล้วจึง
ค่อยปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์สุขแก่จิตของตน นี่เป็นการดำเนิน
ตามรอยพระยุคลบาทขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาโดยแท้

ท่านอาจารย์ได้ฟันฝ่าอุปสรรคของการต่อต้านไม่เห็นด้วย
ด้วยความหนักแน่น เด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ โดยไม่มีการถอยหลัง

แม้แต่หนึ่งก้าว กว่าคำสอนตามวิธีผ่าตัดนี้ จะได้รับการกล่าว
อ้างอิงถึงความยอมรับ ด้วยศรัทธาและคารวะจากสาธุชนผู้มี
ใจเป็นธรรม

ท่านอาจารย์ก็ต้องใช้เวลาเพื่อการนี้ไม่น้อยกว่า ๕๐ ปี

ท่านอาจารย์ได้เขียนกลอนชวนให้คิดไว้ว่า “ได้ดีเพราะถูกด่า”

ฉันได้ดีเพราะถูกด่าหน้าหัวไหม?

ยิ่งดีใจเพราะถูกด่าดูหน้าหัว

ใครจะด่าสักเท่าไรไม่เคยกลัว

เรื่องจะชั่วอย่างเขาด่านั้นอย่าเกรง

ใครมีดีคนก็คิดริษยา

หาแง่ด่ากันโขมงล้วนโง่งเงง

เมื่อยปากเข้าปากก็มุบหุบปากเอง

ยิ่งครั้นแรงคือฉันทำให้ด่าฟรี

ฉันเป็นคนได้ดีเพราะคำด่า

กลายเป็นสิ่งนำมาซึ่งศักดิ์ศรี

ด่าเท่าไรก็ไม่เห็นจริงสักที

เลยได้ดีเพราะถูกด่าหน้าหัวครั้น

๓

พุทธธรรม – พุทธทาส

การที่เขียนถึงสิ่งที่เนื่องด้วยงานสัปดาห์
“พุทธธรรม – พุทธทาส” นี้ ประสงค์
เพียงจะกล่าวถึงสิ่งที่เห็นได้ในแง่ของ
ธรรมะเท่านั้น

จุดประสงค์ของการจัดงานของกลุ่มปฏิบัติงานเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพียงเพื่อนำธรรมะที่สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติงานฯ ได้เคยรู้มาบ้าง ได้เคยเข้าใจมาบ้าง หรือได้เคยลิ้มรสบ้างเป็นบางครั้งบางคราว มาเผื่อแผ่แบ่งปันกันแก่ผู้สนใจในธรรม โดยที่ได้เคยประจักษ์แล้วว่า เป็นสิ่งที่กระทำได้ปฏิบัติได้ เพียงแต่ต้องอาศัยความพากเพียรในการขมขื่นขบขันขบใจอย่างเอาจริงเอาจัง จึงจะสามารถดำเนินไปตามเส้นทางสายนี้ได้

และโดยเหตุที่ได้เคยประสบกับความร้อนจากอาการที่เรียกกันว่าความทุกข์มาบ้างน้อยบ้าง แล้วความร้อนนั้นก็ไต่เบาบางไปด้วยการฝึกฝนอบรมจิต ด้วยการขัดเกลาสนิมกิเลสให้จางคลายลงได้บ้าง จึงหวังที่จะนำความเย็นที่ได้รับมาสู่เพื่อนพุทธบริษัท เพราะแน่ใจในธรรมชาติของมนุษย์ว่าย่อมพอใจที่จะได้รับความเย็น และเข้าใกล้ความเย็นยิ่งกว่าความร้อน

โดยนีกกันแต่เพียงว่า การจัดงานเช่นนี้ก็คงจะมีผู้สนใจกันบ้างเท่านั้น

แต่แล้วตลอดระยะเวลาในช่วงสัปดาห์นี้ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ จนถึง ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ปรากฏว่ามีผู้สนใจที่จะศึกษาธรรมะจากนิทรรศการ จากกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนสนใจการสนทนาธรรม การปฏิบัติธรรม และการสวดมนต์ทำวัตร นั่งสมาธิกันอย่าง

มากมายเกินคาด นอกจากนี้ยังมีจำนวนอีกไม่น้อยที่สนใจมา
เกือบทุกวัน

ผู้ที่มานั้นเป็นบุคคลทุกวัย และทุกหมู่เหล่า ต่างมีใบหน้า
แจ่มใส ยิ้มแย้มเบิกบาน จากการที่ได้ประสบการณ์เช่นนี้ ทำให้
สมาชิกของกลุ่มต่างเกิดความรู้สึกขึ้นในใจว่า ช่างเป็นสิ่งที่น่าชื่นใจ
อย่างเหลือล้น ที่ความสำนึกในความสำคัญของธรรมะได้เริ่ม
แผ่กระจายในจิตใจของมนุษย์มากขึ้น แม้จะไม่ถึงกับมีความสำนึก
หรือไม่ก็ตามว่า ธรรมะคือปัจจัยที่ห้าของชีวิตอย่างแท้จริง แต่อย่าง
น้อยความรู้สึกเรียกร้องหาธรรมะอย่างเจียบ ๆ อยู่ในจิตก็ได้บังเกิด
ขึ้นแล้ว และความรู้สึกเรียกร้องหาเช่นนี้จะค่อย ๆ แผ่ซ่านซึมซาบ
อยู่ในจิตกว้างขวางขึ้นและลึกซึ้งขึ้น จนในวันหนึ่งย่อมจะเกิดความ
แน่วใจและประจักษ์ชัดว่าธรรมะคือสิ่งที่ชีวิตจะขาดเสียมิได้ และ
เมื่อนั้น ชีวิตย่อมห่างไกลจากความร้อนออกไปทุกที ๆ

เช่นนี้แล้ว จะกลัวไยกับความร้อนจากไฟกิเลส ถ้าหากว่าได้รับ
วิธีดับความร้อนนั้นด้วยไอเย็นของธรรมะ

งานสัปดาห์ “พุทธธรรม – พุทธทาส” เป็นเพียงสิ่งพิสูจน์ถึง
ความต้องการความเย็นที่แผงเร้นอยู่ในจิตของมนุษย์

ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุได้กล่าวมานานแล้วและกล่าวอยู่
เสมอว่า การทำงานคือการปฏิบัติธรรม ทำงานให้สนุกเป็นสุขใน

การทำงานหรือการทำงานคือการประพடுத்தกรรม

ทั้งนี้ ด้วยท่านอาจารย์ได้ประจักษ์แล้วว่า ชีวิตของมนุษย์คือการทำงาน ชีวิตที่ปราศจากงานเหมือนหนึ่งชีวิตที่ตายแล้วคือตาย ทั้งเป็นนั่นเอง เป็นความตายที่ทรmanoอย่างยิ่ง อันเกิดจากรความรู้สึกที่ชิงชังตัวเอง ดูถูกสบประมาทตัวเอง และในขณะเดียวกันก็ยิ่งทั้ง “ตัวเอง” ไม่ได้ ยังต้องการทะนุถนอมรักษาหวงแหนไว้ ความรู้สึกขัดแย้งที่ชักเย่อกันอยู่ภายในเช่นนี้ก่อให้เกิดความขมขื่นที่เจ็บปวดแก่จิตใจอย่างยิ่ง

ลูกศิษย์และผู้ที่มีสนใจในธรรมรับฟังคำสอนที่ว่า “การทำงานคือการปฏิบัติธรรม” ด้วยความใคร่ครวญและหลายคนพยายามฝักใจที่จะปฏิบัติตาม แต่ก็ด้วยความฝืนใจอย่างยิ่งหรืออย่างสุดฝืนก็ว่าได้

แต่จากการที่ได้ร่วมกันทำงานในงานสัปดาห์ “พุทธธรรม – พุทธทาส” ต่างได้ประจักษ์ถึงความเป็นจริงแห่งคำสอนของท่านว่าเป็น สิ่งที่เกิดขึ้นได้ เป็นสิ่งที่เป็นได้ และประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำเช่นนั้น มีคุณค่ามหาศาลยิ่งนัก

สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติงานเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ล้วนแล้วแต่มาจากหลายวงการ หลายอาชีพ และด้วยประสบการณ์

ชีวิตต่างๆ กัน หลายคนมิได้รู้จักคุ้นเคยสนิทสนมกันมาก่อน แต่ทุกคนมีจุดสนใจร่วมกันคือ ธรรมะ ต่างประสงค์แสวงหาธรรมะ เพื่อเป็นสิ่งยังความเย็นให้เกิดขึ้นในจิต และเมื่อได้สัมผัสแห่งความเย็นนั้นบ้าง ก็หวังที่จะแผ่ให้แก่เพื่อนผู้ร่วมทุกข์ทั้งหลายด้วย ศรัทธาและด้วยความปรารถนาดี

ตั้งแต่ริเริ่มร่วมกลุ่มกันทำงานมา เป็นที่ประจักษ์ชัดในใจของแต่ละคนว่า ในการประชุมปรึกษาหารือกันแต่ละครั้ง ล้วนแล้วแต่ นำความเบิกบานผ่องใสมาสู่จิตใจอย่างยิ่ง แม้จะมีการอภิปรายออกความเห็นที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็ไม่เคยนำไปสู่ความขัดแย้งที่ขัดเคืองกัน หากแต่นำไปสู่ความเข้าใจกันโดยธรรมในที่สุด และต่างก็ออกปากแก่กันว่าไม่รู้สึกเหนื่อยในการร่วมประชุมเช่นนี้เลย

ยิ่งในระหว่างช่วงของงานสัปดาห์ “พุทธธรรม – พุทธศาสน” ด้วยจำนวนสมาชิกที่สามารถมาร่วมทำงานเต็มเวลาได้ไม่เกิน ๔๐ คน และได้เพื่อนที่ยังมิได้เป็นสมาชิกกลุ่มมาช่วยงานอย่างแข็งขันด้วยศรัทธา ด้วยจำนวนที่ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับปริมาณงานที่พยายามจะทำให้มีคุณภาพ ด้วยจำนวนคนและปริมาณงานที่ค่อนข้างห่างไกลกัน ฉะนั้นทุกคนจึงเหน็ดเหนื่อยกันอย่างยิ่ง ตั้งแต่เช้ามีตจนกลางคืน และในช่วงระหว่างสัปดาห์นี้เอง ที่ทุกคนต่างประจักษ์ชัดในคำสอนของท่านอาจารย์ที่ว่า “การทำงานคือ

การปฏิบัติธรรม”

ผู้ร่วมทำงานทุกคนต่างก็มีภาระหน้าที่การงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ แต่ทุกคนก็พร้อมใจกันวางภาระนั้นไว้ก่อนเพื่อพระธรรม ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน จะเป็นนายแพทย์ในระดับหัวหน้าจากโรงพยาบาลใดก็ตาม จะเป็นข้าราชการหรือหัวหน้าส่วนงานจากสถาบันใดหรือธนาคารโรงแรมใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่ลืม “ความเป็นอะไรๆ” นั้นเสียได้อย่างน่าอัศจรรย์ ตลอดจนลูกหลานที่ตามมาช่วยคุณแม่ คุณพ่อ คุณน้า คุณป้า คุณอา ฯลฯ ก็ปฏิบัติตนไปในการทำงานเหมือนกัน ต่างลงมือทำงานโดยไม่เลือกไม่หยุด ตั้งแต่งานกุลี ไปจนถึงงานของผู้อำนวยการ และไม่อาจกล่าวได้ว่าใครทำมากกว่าใครเพราะต่างก็พยายามทำอย่างสุดขีดของความสามารถของตน

อาการที่จะรู้สึกว่าเป็น “ไม่ใช่หน้าที่ของฉัน” นั้นดูไม่เกิดขึ้นเลย มีแต่จะช่วยกันทำ “ทุกอย่างที่ขวางหน้า” ให้ลุล่วงไปเพื่อพระธรรม

ถ้าหากจะมีความรู้สึกเสียตายอยู่สักชนิดก็คือ ความรู้สึกที่ว่าไม่สามารถจะให้การรับรองหรือคำอธิบายชี้แจงแก่ผู้สนใจในธรรมได้อย่างทั่วถึง เนื่องด้วยความจำกัดของจำนวนผู้ทำงาน แต่ก็พอใจได้ว่าได้ทำอย่างสุดฝีมือแล้วจริงๆ เพื่อพระธรรม

ยิ่งทำก็ยิ่งประจักษ์ชัดในความหมายของการทำงานคือ “การปฏิบัติธรรม”

การมุ่งหน้าสู่ “การปฏิบัติธรรม” ก็คือการปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตให้ผ่อนคลายจากความยึดมั่นถือมั่นอันเป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ เมื่อความผ่อนคลายเกิดได้มากเพียงใด ความเย็นในจิตก็เกิดขึ้นได้มากเพียงนั้น

ถ้าจุดหมายของการปฏิบัติธรรมคือ เพื่อความมีชีวิตเย็น... ความรู้สึกที่เป็นสุขและสนุกในการทำงานก็คือ ปัจจัยที่นำความเย็นให้สถิตอยู่ในจิต การทำงานในลักษณะเช่นนี้ จึงเป็นการปฏิบัติธรรมอยู่ในตัวของมันเอง

สมาชิกผู้ร่วมทำงานยังมีได้เป็นผู้บรรลุธรรมหรือเดินถึงจุดหมายปลายทางของการปฏิบัติแล้ว แต่ทุกคนแน่ใจว่ากำลังเดินอยู่บนหนทางที่ถูกต้อง เป็นหนทางที่จะส่งเสริมการพัฒนาจิตให้ได้เข้าถึงความเย็นได้ยิ่งขึ้น

แม้จะพบอุปสรรคขวากหนามในระหว่างทางก็จะพยายามฝ่าฟันไปให้ถึงที่สุด

แม้จะยังต้องมีภาระเกี่ยวข้องอยู่ในการงานที่อาจจะพอใจบ้าง ไม่พอใจบ้างตามวิสัยของมนุษย์ที่ยังขึ้น ๆ ลง ๆ ก็พยายาม

กระทำช่วงเวลาแห่งการทำงานนั้นให้เป็นการปฏิบัติธรรมไปในตัว เพื่อผ่อนคลายชีวิตที่ดูอาจจะ “ร้ายและร้อน” นั้น ให้เป็นความเย็นและเบิกบานผ่องใส เพื่อให้คุ้มค่าแก่การมีชีวิต

การทำงานคือการปฏิบัติธรรม จะเป็นไปได้ด้วยการพยายามทำความเข้าใจในความหมายของคำ “ลืมตัว” ในภาษาธรรมให้ชัดเจน

คำนี้เป็นคำที่พูดกันบ่อยๆ ในภาษาคน การกล่าววาทาว่า “ลืมตัว” ตามภาษาคนนั้น เป็นการมองออกข้างนอก มองแล้วก็พบเห็นอาการหยิ่งยโสโอหังของผู้อื่น จึงออกวาทาว่า “คนลืมตัว” และอาจจะกล่าวอย่างอื่นตามมาอีกหลายๆ คำ

แต่ “ลืมตัว” ในภาษาธรรมคือ การลืมว่า “**เป็นฉัน**” หรือลืมว่า “ฉันมี ฉันเป็น” มันมีแต่เพียงอาการมีอาการเป็นตามสมมติ ถ้าความรู้สึก “ลืมตัว” โดยธรรมหรือในภาษาธรรมเกิดขึ้น การที่มีแค่เพียงอาการกระทำ ก็จะเกิดขึ้นหรือเป็นไปได้โดยอัตโนมัติ

ฉะนั้น การลืมตัว ในภาษาธรรมจะเกิดขึ้นได้ด้วยการฝึก “ดูข้างใน” ซึ่งเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับการดูข้างนอกหรือมองข้างนอกอย่างสิ้นเชิง

การมองข้างนอก หรือดูข้างนอกนั้นง่ายมาก ไม่ต้องใช้ความพยายามเลย ก็ได้มองดูกันอยู่โดยอัตโนมัติแล้ว แล้วก็ต้องพากันร้อนใหม่เกรียมเพราะการดูข้างนอกเช่นนี้ไปตามๆ กัน แต่ยังไม่สำนึกไม่ได้ ก็คงสนุกในการดูข้างนอกต่อไป

ในขณะที่การ “ลืมหืมตา” ในภาษาคนเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจซึ่งซังการ “ลืมหืมตา” ในภาษาธรรมก็เป็นสิ่งที่น่าปรารถนาอย่างยิ่ง น่าปรารถนาที่จะทำให้ได้

ถ้าเมื่อใดหรือขณะใดสามารถ ลืมหืมตา หรือลืมหืมตาที่เคยยึดมั่นถือมั่นมานมนานนี้เสียได้ การทำงานอย่างที่เป็นการปฏิบัติธรรมก็เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ความหนักความเหน็ดเหนื่อยก็เพียงเป็นไปตามธรรมชาติเช่นนั้นเอง

แม้แต่เหงื่อที่ไหลออกมาโถมกายก็กลับกลายเป็นน้ำมนต์ อันศักดิ์สิทธิ์ที่อาบรดจิตใจให้หิมเอิบเบิกบานอยู่เป็นนิจ

ท่านอาจารย์ท่านได้กล่าวอยู่เสมอว่า “เหงื่อคือน้ำมนต์” ผู้ใดมองเห็นได้ว่า “เหงื่อคือน้ำมนต์ก็จะสามารถมีความรู้สึกสนุกและเป็นสุขในการทำงานได้ทุกขณะ”

นี่เป็นการอำนวยความสะดวกชีวิตโดยธรรม ซึ่งทุกคนมีสิทธิ
ที่ประสิทธิ์ประสาทการอำนวยความสะดวกเช่นนี้แก่ตนเองได้โดยเท่า
เทียมกัน

โดยใช้ “เหนือ” นั้นแหละเป็นน้ำมรดกอันศักดิ์สิทธิ์

ถ้าเมื่อใดหรือขณะใดสามารถ สิ่มตัว หรือสิ่ม
อัตตาที่เคยยึดมั่นถือมั่นมานมนานนี้เสียได้
การทำงานอย่างที่เป็นการปฏิบัติธรรมก็เกิดขึ้น
โดยอัตโนมัติ ความหนักความเหน็ดเหนื่อยก็
เพียงเป็นไปตามธรรมชาติเช่นนั้นเอง

อัตตาแผลงฤทธิ์

อัตตา! อัตตาแผลงฤทธิ์!

ผู้ใดที่คิดว่าสามารถลดละอัตตาได้
สามารถควบคุมอัตตาได้นั้นอย่าเพิ่ง
ประมาทเลย

มันสามารถจะล่อหลอกให้หลง
ให้ละเมอไปว่าสามารถกดขี่มันไว้ใน
อำนาจได้แล้ว ฉะนั้นจงอย่าไว้ใจมันเลย
เป็นอันขาด

หากดูเหมือนหนึ่งควบคุมมันได้แล้วนั้น ความจริงมันเพียงแต่หลบๆ อยู่ก่อนเท่านั้นเอง มันรอให้จังหวะเหมาะสมเสียก่อน พอจังหวะเหมาะสมเมื่อใดมันก็จะออกมาแผลงฤทธิ์ เล่นงานให้สะใจ

“มัน” คือใคร?

มันมิใช่อตัตา เพราะ “อตัตา” นั้น มิได้มี “มัน” ก็คืออวิชชา อวิชชาที่หลบอยู่เบื้องหลัง หรือจะว่าหลบอยู่กันบึงก็ได้ ปล่อยให้เจ้าสิ่งที่สมมติเรียกกันว่า “อตัตา” ออกหน้า ทั้งที่แท้ที่จริงแล้วอตัตานี้มิได้มี

หากแต่เจ้าอวิชชาที่ครอบงำจิตอยู่นั้นต่างหาก ที่มีกระตุ่นเร่งรื้อให้คิดไปเช่นนั้น เห็นไปเช่นนั้น อวิชชามันขี้คอ มันฉุดคร่าให้เข้รกรเข้าพงตามมันไป แม้จะถูกหนามเกี่ยว ทิ่มแทงให้เลือดออก ไหลโถมเจ็บปวดรวดร้าวสักเท่าใดก็ไม่สำนึก

คงเห็นไปแต่ว่า มีอตัตาเอาไว้แหละมันดี มันออกரசชาติ ทั้งที่อตัตาอยู่ตรงไหน จะบอกกล่าวเจาะจงลงไปจริงๆ ก็หาได้ไม่ นอกจากจะหลงละเมอไปตามสมมติเท่านั้น

ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงสอนแล้วสอนเล่าว่า “สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่พึงยึดมั่นถือมั่น” โดยเฉพาะสิ่งที่สมมติเรียกกันว่าอตัตา – ตัวตนนี้

แต่อวิชชามันก็มาบดบังมิให้ได้ยินคำสอนนั้น มันกลับกระตุ้นเร่งเร้าให้ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่สมมติเรียกว่า “อัตตา” นี้ยิ่งขึ้นอย่างเหนียวแน่น ด้วยความคิดที่หลงไปว่า ยึดเอามั่นไว้เป็นที่พึ่ง เอามั่นไว้เป็นเกียรติเป็นศรี แล้วก็หัวทิ่มหัวตำไปตามอำนาจของความยึดมั่นนั้น

ทั้ง ๆ ที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงสอนถึงเรื่องของ “อนัตตา” ก็หาได้ยิน หาได้ฟังไม่ คงมุ่งมั่นจะกอดรัด “อัตตา” อยู่นั่นเอง หาได้สำนึกสักน้อยหนึ่งไม่ว่า ยิ่งยึดมั่นถือมั่นในมันเท่าใด ก็ต้องยิ่งกระเสือกกระสนเพราะมันยิ่งขึ้นเท่านั้น

ถ้าหากยอมให้อวิชชาครอบงำจิตมากเท่าใด ความยึดมั่นถือมั่นก็ยิ่งเหนียวแน่น จนดั่งกระชากเท่าใดก็ไม่กระเทือน

มันช่างน่ากลัว น่าสยดสยอง เพราะความยึดมั่นถือมั่นในอัตตา จนปล่อยให้มันใหญ่ทะมึนบดบังแสงสว่างมิให้ส่องลอด บังเกิดแต่ความมืดทึบปกคลุมไปทั่วนั้น ถือได้ว่าเป็นอัตตวิบาตกรรมอย่างทรมาณโหดเหี้ยมเป็นที่สุด

ฉะนั้น จงอย่าได้ประมาทเลย

แต่ขณะที่จิตถูกครอบงำอยู่ด้วยอวิชชา คือ ความเขลาเบาปัญญา เพราะไม่ยอมเปิดใจรับกระแสแสงแห่งพระธรรม ไม่ยอมรับรู้ในธรรมสัจจะของธรรมชาติว่า สรรพสิ่งทั้งปวงรวมทั้งสิ้นที่

สมมติว่าเป็น “อิตตา” นี้ ต่างอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติที่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่มีสิ่งใดเที่ยง คงทน ยั่งยืน มันมาจากธรรมชาติแล้วก็กลับไปสู่ธรรมชาติ เช่นนั่นเอง

แต่เมื่อยังมองไม่เห็นสัจธรรมนี้ ก็กัมหนากัมตาเป็นทุกข์ไปทรมานไป จนวันหนึ่งตื่นขึ้นด้วยความทุกข์ที่สุดจะทน

จิตที่เต็มไปด้วยมิจฉาทิฎฐิเพราะอำนาจของอวิชชาจึงค่อยแปรเปลี่ยนเป็นสัมมาทิฎฐิทีละน้อยๆ และเกิดความพากเพียรที่จะขัดเกลาความยึดมั่นถือมั่นในอิตตาให้จางคลายลง

จากการที่เป็นคนจะ “เอา” ไปเสียทุกสิ่งทุกอย่างตามความเรียกร้องของอิตตา หรือของจิตที่เป็นมิจฉาทิฎฐินั้น ก็ค่อยๆ ลดละการเรียกร้อง การเอาให้เบาบางลง

ส่วนมากจะเริ่มต้นจากการลดละการเอาในสิ่งที่หยาบๆ หรือมองเห็นได้ง่ายๆ ก่อน เช่น การแต่งกายที่หรูหรา หรือจุดขนาดใหญ่โต ก็ค่อยเปลี่ยนเป็นเรียบง่ายเอาเพียงสวมใส่สบายพอให้เรียบร้อยหน้าตาก็ไม่ต้องเสริมเติมแต่งเพื่อลวงตาหรือลวงอายุ

พอทำได้ก็เริ่มจะยินดี พอใจในความสำเร็จนั้น

อาหารการรับประทานที่เคยเลือกแล้วเลือกอีก เลือกทั้งร้าน

ทั้งรส ทั้งชนิดของอาหาร ก็เปลี่ยนเป็นว่าสิ่งใดก็ได้ มุ่งประโยชน์
เพียงในการหล่อเลี้ยงร่างกายให้พอเป็นพอไปตามความต้องการ
ของธรรมชาติ แล้วก็ยังเลยไปถึงความไม่ต้องพิถีพิถันในภาชนะ
ใส่อาหารจนกระทั่งสามารถกินอาหารในลักษณะ “จานแมว” ได้
ด้วยความรู้สึกที่เป็นปกติ

ก็ยังพอใจ ยินดี ในความสำเร็จนั้น

ที่อยู่อาศัยที่เคยต้องการความโอ่โถง ความสะดวกสบายจน
ดูเป็นการประกวดประชันกันเพื่อเกียรติยศ หรือศักดิ์ศรีในสังคม
ก็ค่อยลดละลงไป จนเหลือแต่ความพอดีตามความจำเป็นตาม
ธรรมชาติ

จนแม้กระทั่งเมื่อเกิดความเจ็บป่วยทางกายขึ้น ก็สามารถ
ทำใจให้เห็นเป็นธรรมดาตามธรรมชาติได้ เมื่อจะต้องไปหาแพทย์
เพื่อรับการรักษาเยียวยาอย่างใดก็กระทำให้ถูกต้อง โดยใจไม่
เดือดร้อนเป็นทุกข์

เมื่อซัดเกล้าจิตมาได้ถึงขนาดนี้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ปฏิบัติ
จะเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจในการปฏิบัติของตนว่าก้าวหน้าไป
ได้ไกล แต่ถ้าหยุดอยู่เพียงแค่ว่าพอใจนี้ จนอาจเกิดความตระหนง
ขึ้นในใจว่า “เรา” นี้ ละลดอัตตาได้หมดแล้ว ก็จะเป็นการเข้าสู่จุด
อันตราย

เพราะ ณ จุดนี้เองเป็นจุดที่ก่อให้เกิดอาการส่งเสริมความ
ยึดมั่นถือมั่นในอดีตตาให้กลับเหนียวแน่นยิ่งขึ้นโดยไม่รู้ตัว

เมื่อใดที่ความรู้สึกว่ามี “เรา” เกิดขึ้น เมื่อนั้นย่อมเป็นการ
เปิดโอกาสให้ “อวิชชา” ได้ย่อนรอยเข้ามาครอบคลุมจิตหรือมี
อำนาจเหนือจิตได้อีกโดยไม่รู้ตัว

การลดละในเรื่องดังกล่าวเป็นการลดละที่เป็นเพียงแค่ออบ
นอกๆ ซึ่งก็ย่อมดีกว่าที่จะมิได้ละลดเสียเลย

และถ้าผู้ปฏิบัติใดมิได้พอใจ หรือหยุดยั้งอยู่เพียงเท่านั้น แต่
คงพยายามก้าวต่อไปในการที่จะขจัดขูดความยึดมั่นถือมั่นในอดีตตา
ให้บางเบาให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้นว่า เคยเป็นผู้ที่หงุดหงิด โกรธง่าย
หมั่นไส้ขี้รำคาญ ก็ค่อยๆ ฝึกฝนอบรมจิตจนเป็นผู้ใจเย็น สงบ
จนสามารถมองดูการกระทำที่ชวนให้หมั่นไส้รำคาญ หงุดหงิดนั้น
จนเห็นเป็นธรรมดา ด้วยความเมตตา เห็นใจ และให้อภัย

นี่เป็นก้าวไกลในการปฏิบัติ และถ้าเป็นผู้ไม่ประมาทก็จะดู
ซ้าลงไปอีกกว่า ในความไม่หมั่นไส้รำคาญนั้น เป็นเฉพาะบุคคล
หรือเป็นแก่บุคคลทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน และตรวจตราดูอีกด้วย
ว่าเป็นการมีใจสงบเย็นเป็นเพียงบางเวลา บางโอกาสหรือเป็นได้
เพียงบางครั้งบางคราว

ถ้าคำตอบที่ได้รับจากการเผ่าดูจิตเพื่อขุดความยึดมั่นถือมั่นในอัตตาเป็นคำตอบที่ชื่อตรงต่อการปฏิบัติ ย่อมเป็นคำตอบที่ทำให้กำลังใจส่งเสริมการปฏิบัติให้ก้าวหน้าต่อไป

แต่ถ้าเป็นคำตอบที่เกิดขึ้นโดยมีอวิชชาเข้าบดบัง การปฏิบัติก็จะหยุดอยู่เพียงเท่านั้น และจะเริ่มถอยหลัง โดยเฉพาะถ้าหากผู้ปฏิบัติไม่ยอมย้อนดูซ้ำลงไปอีก ด้วยหลงไปว่าได้ขัดเกลามันจนหมดความรู้สึกรับเป็นตัวตนแล้ว

ตอนนี้แหละ อวิชชาที่แฝงเร้นอยู่จะเริ่มแสดงผลฤทธิ์ และทำให้หลงไม่เห็นว่าเป็นการแสดงผลฤทธิ์ของ “อัตตา” แล้ว อัตตา – ตัวตนก็จะเริ่มใหญ่โตขึ้นมาอีก

นี่เป็นจุดอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติจะต้องเผ่าระมัดระวังจิต ควรเผ่าดูอย่างใกล้ชิดอย่างเข้มงวด เพื่อที่จะไม่หลงและตกหลุมพรางของอวิชชาได้ง่ายๆ

ในขณะที่ปฏิบัติการขุดขจัดความยึดมั่นถือมั่นในอัตตาที่เคยพอกพูนอยู่ในจิตให้เบาบางลงนี้ ผู้ปฏิบัติอาจจะรู้สึกว่าฉลาดขึ้น คือ มีความรู้ความเข้าใจในธรรมะมากขึ้น ปัญญาภายในก็เพิ่มพูนขึ้น

แต่ก็ยังคงอ่อน อย่าเพิ่งภาคภูมิใจ อย่าเพิ่งมั่นใจจะกลายเป็นการเพาะเชื้อของความประมาทอันจะเป็นทางให้ถึงแก่ความตาย

ได้ง่ายๆ คือตายจากความรอดพ้นจากความทุกข์นั่นเอง

แม้บางทีจะรู้สึกว่ามีใจกว้างขึ้นเพราะสามารถจะยอมรับได้ในสิ่งที่ไม่เคยยอมรับ เช่น การรับฟังอะไรๆ ที่ไม่ค่อยเข้าท่าด้วยความเมตตา สามารถยอมรับความไม่เหมือนกันในเรื่องของทิวทัศน์ความเชื่อ ตลอดจนการกระทำบางอย่างบางประการด้วยความเมตตาและด้วยความเข้าใจอันเนื่องด้วยการเห็น “ความเป็นเช่นนั้นเอง” ได้วางๆ อยู่ในจิต

และผู้ปฏิบัติจำนวนไม่น้อยที่จะหลงติดอยู่ตรงนี้ ด้วยความหลงไปว่า หมดสิ้นความยึดมั่นถือมั่นแล้ว หมดสิ้นตัวตนแล้ว

แท้ที่จริงมันเพียงแต่คอยจังหวะเวลาให้เหมาะเจาะ จะได้โผล่ออกมาจับคอให้แน่นอย่างไม่ให้ดินหลุดได้

จังหวะสำคัญที่มันคอยอยู่นี้ ก็คือจังหวะของการจุ่มใจเข้าจนกตืออุนส์ที่ฝังลึกอยู่ข้างใน

อุนส์หรือความเคยชินที่ฝังลึกอยู่นี้ของแต่ละบุคคลอาจมีแตกต่างกันไปตามความคุ้นเคยและประสบการณ์ของชีวิต

ผู้เคยเป็นเอกในความงาม ทุกครั้งที่ได้รับคำยกย่องชมเชยในความงามนั้นก็ยิ้มย่องส่องไสพ้อใจ แล้วก็เป็นการตอกย้ำความ

พอใจและความเชื่อมั่นในความงามนั้นให้ดูเป็นจริงเป็นจังยิ่งขึ้น และจะคุ้นเคยพอใจอยู่แต่กับถ้อยคำที่เียนยอประกายนั้น เมื่อใดที่ถ้อยคำยอประกายชมเชยจางไป หรือเปลี่ยนเป็นอื่น ใจนั้นก็ยอมรับฟังไม่ได้เพราะคุ้นอยู่กับสำเนียงหวานไพเราะจากคำชมเชยจนเป็นนิสัยแล้ว

ตัวตนที่ว่าไม่มีก็เริ่มแผลงฤทธิ์ออกมาเด่นให้เห็น เตือนให้รู้ว่า “ยังอยู่นะ” จงอย่าประมาทเลย

ผู้ที่คุ้นเคยแก่การทำงานมาก่อน มีประสบการณ์ในการทำงานมามาก ก็มีนิสัยของการทำงานตามวิธีการที่คุ้นเคย จนยึดเอาว่าเป็นมาตรฐานที่ถูกต้องหรือใช้ได้ พอประสพกับสิ่งใดที่ไม่สมคล้องกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ ความเคยชินในการที่จะเอาให้ได้ อย่างใจก็สำแดงออกมา

แม้จะอ้างว่าเป็นความถูกต้อง ผู้ปฏิบัติที่ซื่อตรงก็จะพิจารณาเห็นเองได้ว่า เป็นความถูกต้องโดยธรรมหรือไม่

หากเป็นความถูกต้องโดยธรรม ก็จะมีแต่การกระทำที่ให้เป็นไปเพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงานนั้น ด้วยความเห็นใจและให้อภัยแก่ผู้ร่วมงาน และในขณะที่ทำดั่งนั้นจิตใจก็ไม่เป็นทุกข์เลย คงมีแต่ความเย็นสงบนิ่งอยู่ในธรรม

เช่นนี้จึงจะเป็นการทำงานที่เป็นการปฏิบัติธรรมโดยแท้จริง

แต่ถ้าการทำงานนั้นก็เป็นกรถูกต้อง เป็นวิธีการที่ดี หากทว่าในขณะที่ทำจิตใจร้อนด้วยความต้องการที่จะเอาให้ได้อย่างใจ

นี่เป็นการยอมให้วิชาเข้าครอบงำจิต เป็นจิตที่กำลังถอยห่างจากสัมมาทิฐิ กำลังเขาร่องของมิจฉาทิฐิโดยไม่รู้ตัว จะมีเจตนาหรือไม่ก็ตามที แต่จิตนั้นก็เป็นทุกข์แล้ว

อึดตาเริ่มแผลงฤทธิ์ตามการบงการของอวิชา ช่างน่ากลัวนัก!

ในขณะที่กำลังอยู่ในหนทางของการปฏิบัติ หรือการปฏิบัติ นั้นยังมีได้ถึงที่สุด จึงประมาทไม่ได้เลยสักขณะจิตเดียว

มันจะล่อให้หลงว่าตัวเก่ง ล่อให้หลงว่าตัวดี ล่อให้หลงว่าตัววิเศษ แล้วก็ล้มกลิ้งไปกลิ้งมาด้วยความทุกข์เพราะตกอยู่ในความหลงนั้น

เมื่ออึดตาโตเพราะอวิชาหนาที่บ จิตก็เต็มไปด้วยความกระด้าง บึกบึน พร้อมที่จะเข้าขวิดเข้าชนเหมือนโคเถื่อนที่เต็มไปด้วยพยศร้าย

เมื่ออึดตาลด เพราะอวิชชาจาง จิตก็เต็มไปด้วยความอ่อนโยน
อ่อนละมุนอย่างประหลาด เป็นความสงบเย็น นิ่ง แซ่มซีน เบิกบาน
อยู่ในธรรม

นี่เป็นประสบการณ์ของผู้ที่ยังล้มลุกคลุกคลานอยู่กับการ
ต่อสู้กับการขุดขั้วความยึดมั่นถือมั่นในอึดตาให้บางเบา
ด้วยความเห็นชัดในโทษทุกข์ของความยึดมั่นถือมั่นนั้น จึง
ยังพอมีสว่างที่ส่องทางให้ดำเนินต่อไปโดยไม่หลงทาง
หรือแหวะเวียนออกนอกทางจนเกินไหนักและจะได้มีความ
ชัดหลาบในโทษทุกข์ของมันให้ยิ่งขึ้น ๆ ตามลำดับ

สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ – สิ่งทั้งหลายทั้งปวง
ไม่พึงยึดมั่นถือมั่น

อัตราเริ่มแปลงฤทธิ์ตามการบงการของ
อวิชา ช่างน่ากลัวนัก!

...

มันจะล่อให้หลงว่าตัวเก่ง ล่อให้หลงว่าตัวดี
ล่อให้หลงว่าตัววิเศษ แล้วยกสัมภลิ่งไปกลิ้งมา
ด้วยความทุกข์เพราะตกอยู่ในความหลงนั้น

เกิดมาทำไม ?

เกิดมาทำไม? เป็นคำถามที่นำคำสอนที่ท่านอาจารย์
ได้กล่าวถึงอยู่เสมอๆ ก่อนที่จะไปอยู่ที่สวนโมกข์
ไม่เคยได้นึกถึงคำถามนี้ ไม่เคยได้ลองถามตัวเอง
เลยว่าเกิดมาทำไม? รู้แต่ว่าได้เกิดมาแล้วก็อยู่ไป

เวลารู้สึกเป็นสุข เพราะได้ด้อย่างใจก็ยินดี
พอใจ เวลารู้สึกเป็นทุกข์เพราะไม่ได้ด้อย่างใจ ก็โกรธ
ชีวิต โกรธที่ต้องเกิดมา

แต่ไม่เคยเสียเวลาใคร่ครวญเลยว่า ชีวิตคือ
อะไร? เกิดมาทำไม? เกิดมาเพื่ออะไร?

แล้วชีวิตนี้ก็ดิ้นรนต่อไป ดิ้นรนเพื่อให้ได้สิ่งนี้ ดิ้นรนเพื่อให้พ้นไปจากสิ่งนั้น แล้วก็ดิ้นรนเพื่อวนเวียนที่จะกลับไปหาสิ่งที่เคยดิ้นรนหนีจากไปนั้นแล้วอีกก็มี

มีแต่วนเวียนอยู่กับความดิ้นรนที่เวียนวนไปมา แต่ก็ไม่เคยสำนึกหรือใคร่ครวญว่า ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อความดิ้นรนเท่านั้นหรือ?

หรือว่า ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อศึกษาหาวิธีหยุดความดิ้นรน ทำให้ความดิ้นรนนั้นสิ้นสุดเสียที

ความดิ้นรนเป็นความร้อน เป็นความทุกข์อย่างไม่ต้องสงสัย แต่แล้วเหตุไฉนเล่า จึงปล่อยใจนี้ให้ตกจมอยู่ในความดิ้นรนที่ร้อนเร่าและแผดเผา呢

คำตอบมีอยู่แต่ตรงที่ว่า ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้สมใจ “อยาก” เมื่อความอยากเกิดขึ้นก็ต้องดิ้นรนไปเพื่อให้ได้สมความอยาก จะเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าสักเพียงใดก็ช่างหัวมัน ตราบใดที่ยังมีแรงตะเกียกตะกายอยู่ก็จะดิ้นรนไปจนสุดฤทธิ์เพื่อให้มันได้สมใจอยาก

อยากจะมีความสุขเหมือนคนอื่นเขาบ้าง เขามีเพื่อน มีคูรัก ก็อยากมีบ้าง เพราะมันคงจะเป็นสุขอบอุ่นใจถ้าหากจะมีใครสักคนหนึ่งอยู่ใกล้ๆ เป็นเพื่อนใจ แม้เหตุปัจจัยจะยังไม่พร้อมก็ช่างหัวมัน ให้มีไว้ก่อนก็แล้วกันแล้วไปแก้ปัญหาเอาข้างหน้า

เมื่อเริ่มต้นเรื่องด้วยปัญหา มันก็ย่อมติดตามมาด้วยปัญหา

ไม่มีผลเป็นอย่างอื่น แต่ความอยากที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าปิดบังการมองเห็นปัญหา ปิดบังการมองเห็นความจริงที่จะต้องเผชิญด้วยความไม่พึงปรารถนา ถ้าได้อย่างนี้แล้ว “ฉันทสุข” โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสุขเตรียมใหม่ที่จะตามมา

นี่เพราะอวิชชาครอบงำจิต จิตนั้นจึงมีตมิตมัวเมาด้วยความเป็นทาสของความอยาก แล้วชีวิตนี้ก็ดิ้นรนต่อไป ดิ้นรนด้วยความกระเสือกกระสนเหนื่อยหนัก แล้วก็คิดเอาเองว่าชีวิตคือการต่อสู้ มันก็ต้องดิ้นรนทุรนทุรายอย่างนี้แหละ!

จริงหรือ...ชีวิตคือการต่อสู้? ต่อสู้กับอะไร? ต่อสู้เพื่อให้ได้สมใจอยาก ใจอยากที่ไม่มีวันรู้อิ่มรู้พอ ยิ่งได้ยิ่งกระหายหิวนี้หรือคือเป้าหมายของชีวิต?

เกิดมาต้องให้ใต้ให้พร้อม ให้ใต้ปริญญาบัตร ให้มีตำแหน่ง การงานที่ก้าวหน้า ให้ได้บ้านที่โอ่โถงสะดวกสบาย ให้ได้มีคู่ครองที่ถูกใจตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ให้ได้มีเงิน ให้ได้มีอำนาจ ให้ได้เป็น “คนหนึ่ง” ที่ใครๆ ต้องยกย่องและยอมรับ และอะไรๆ อีกหลายๆ อย่าง ไม่มีที่สิ้นสุด

เพียงแค่นี้ได้มีใต้เป็นอย่าง “เขา” มี “เขา” เป็นกันก็แล้วกัน ส่วน “เขา” ที่ได้มีใต้เป็นแล้วนั้น จะได้มีความสุขเยือกเย็น ผ่องใสอยู่ภายใน หรือว่ายังมี ยิ่งเป็น ยิ่งรู้สึกแผดเผาไหม้เตรียม

ตลอดเวลา เพราะยังต้องดิ้นรนระมัดระวังเพื่อตามรักษาสิ่งที่มีที่เป็นนั้นเอาไว้ด้วยความกลัวว่ามันจะสูญหายไป

น่าจะใคร่ครวญดูว่า มันคุ้มค่ากันหรือไม่กับความดิ้นรนนั้น เมื่อได้ยินได้ฟังคำถามเชิงปรารภบ่อยๆ เพื่อกระตุ้นให้ใคร่ครวญว่า “เกิดมาทำไม?” ก็ได้เริ่มครุ่นคิดใคร่ครวญมากขึ้นว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง?

วันหนึ่ง ได้ฟังนิทานหนึ่งนาที่จากท่านอาจารย์ว่า ชายคนหนึ่งขึ้นขี่หลังม้า ม้าพยศพาวิ่งเตลิดเปิดเปิงไป จนตัวเองรู้สึกว่าจะไม่สามารถจะบังคับม้าให้หยุดได้ หรือแม้จะบังคับให้วิ่งไปในทิศทางที่ต้องการก็ทำไม่ได้ เพราะม้าเถื่อนพยศตัวนั้นมีพลังมหาศาล จนสุดท้ายจะควบคุมบังคับได้เสียแล้ว

ขณะที่ม้าวิ่งตะบึงไปนั้น ผู้คนที่อยู่ข้างทางก็ร้องถามว่า “จะไปไหน?” ชายบนหลังม้าก็ตอบว่า “ไม่รู้โว้ย! แล้วแต่ม้าโว้ย!”

นิทานหนึ่งนาที่จบแล้ว แต่มีอิทธิพลสะกิดใจให้ตื่น ให้ใคร่ครวญหาคำตอบต่อคำถาม “เกิดมาทำไม?” อย่างพอมองเห็นลู่ทางที่ไม่เคยตอบคำถามว่า “เกิดมาทำไม?” ได้อย่างสิ้นความกลางแคลงใจ

ก็เพราะได้ปล่อยใจให้ใจนี้เตลิดไปตามอำนาจความผลักดันด้วยแรงของตัณหาโดยตลอด ปล่อยให้ตัณหาจูงนำชีวิตถูกลู่

ถูกัง เข้ารกพจนหาทางออกไม่ได้ แต่ก็ยังไม่รู้สึก ยังคิดว่าดีแล้ว ยิ่งไปได้ไกลเท่าไฉนนั้นแหละเก่ง นั่นแหละก้าวหน้า วิเศษกว่าคนอื่นละ!

ชีวิตนี้ประกอบด้วยกายและจิต หากปล่อยให้จิตดำมืดอยู่ด้วยความเขลาอันเกิดจากอวิชชาครอบงำ จิตนั้นก็ยอมพยศ เกเร ป่าเถื่อน เหมือนเจ้าม้าพยศตัวนั้น

กายที่ทรงตัวอยู่บนหลังม้านั้นก็ดูสง่าโก้หรือดีอยู่หรอก แต่ทว่าข้างในมันกลวงเหมือนกระป๋องเปล่า เพราะมันเต็มไปด้วยความมืดมนสักแต่ว่าดีนั้นรตามๆ เขาไป มันจะถึงไหนหรือไม่ถึงไหนก็ช่างมัน หรือมันจะตกลงมาคอกหักตายก็ช่างหัวมันอีกเหมือนกัน เพราะมันสุดที่จะคิดสุดฤทธิ์ที่จะบังคับเสียแล้ว

มันช่างน่าอนาถเสียจริงๆ! มันคุ้มค่าแล้วหรือแก่การเกิดมาเป็นมนุษย์?

ทุกชีวิตปรารถนาความสุข แต่อะไรเล่าคือสิ่งที่เรียกว่า ความสุข เป็นความสุขที่สามารถหยุดการดิ้นรนได้

ไม่มีผู้ใดอยากดิ้นรน แต่ต้องดิ้นรนตามต้นหาความอยากด้วยความเห็นแก่ตัว เพื่อให้ได้ตามใจปรารถนาของตัว ก็เพราะคิดว่านี่แหละคือหนทาง นี่แหละคือความถูกต้อง

แต่ถ้าความดีนั้นก่อให้เกิดความร้อนเร้าแผดเผา ทูร-
นุรายแล้วจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องจริงหรือ?

เมื่อพิจารณาห้ดูอย่างใกล้ชิดก็เห็นได้ชัดว่า ไม่ว่าจะดีนั้นไป
ด้วยอาการอย่างใดก็ตาม มันก็ไปสรุปลงตรงที่คำสามคำอย่างที
ท่านอาจารย์ท่านได้พูดไว้นานแล้วและพูดอยู่บ่อย ๆ คือ ดีนั้นเพื่อ
กิน กาม เกียรติ นั้นเอง

เจ้าสาม ก. นี้ดูช่างมีอิทธิพลนัก กินเพื่ออยู่นั้นหายาก มีแต่
กินเพื่อชีวิต มิใช่เพื่อให้ชีวิตเจริญงอกงาม แต่เพื่อให้ชีวิตเดินไป
สู่ความทรุดโทรมเร็วขึ้น

กินเพื่อกระตุ้นกามให้ร้อนแรง ให้กระหายจนสลัดไม่หลุด
ตั้งแต่กามอันหมายถึงสิ่งพอดตาพอใจ ให้ความอิมเอมทางอารมณ์
ที่นำไปสู่ความเป็นทาสของวัตถุอย่างงอหัวไม่ขึ้น ไปจนถึงกามอัน
หมายถึงกามารมณ์ที่รุ่มร้อนจนหน้ามีดตามัว ยิ่งดื่มยิ่งกระหาย
ยิ่งกินยิ่งตะกละจนละลายไม่ได้ มีแต่จะตักตวงจนลืมนตลืมอาย

ยิ่งได้มากก็พาให้หลงคิดไปว่า นี่แหละเป็นเกียรติละ เกียรติยศ
ของมนุษย์อยู่ตรงที่ได้มากกว่าคนอื่น มีมากกว่าคนอื่น เป็นใหญ่
กว่าคนอื่น นี่แหละคือเกียรติตามที่ยึดมั่นถือมั่นกันไปตามค่านิยม
อันเกิดจากมิจฉาทิฏฐิ

มันจะเป็นเกียรติเป็นศรีไปได้อย่างไร ในเมื่อมันเกิดจาก
พื้นฐานของความเห็นแก่ตัว มิใช่เห็นแก่ผู้อื่น

อาจจะมีคำแย้งว่า การกระทำทั้งหลายมิได้เนื่องด้วยความ
เห็นแก่ตัวเสมอไป มีอยู่บ่อยๆ ที่การกระทำนั้นได้กระทำเพื่อผู้อื่น
เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ได้กระทำด้วยความอุทิศและ
เสียสละอย่างยิ่ง

ก็จริงอยู่ เป็นการกระทำที่มุ่งหมายจะให้ประโยชน์แก่
ส่วนรวม แต่แล้วเหตุใดผู้กระทำจึงเกิดทุกข์ใจ เกิดความทุกข์จาก
การกระทำนั้น หรือภายหลังจากที่ได้กระทำไปแล้ว

เมื่อพิเคราะห์ดูให้ถี่ถ้วน ก็ไม่พ้นจากความต้องการให้ได้
อย่าง “ใจอยาก” อยู่นั่นเอง เพราะหวังที่จะได้เห็นผลให้ทันใจของ
ฉัน ให้ผลออกมาตรงกับที่ฉันต้องการ จะเปลี่ยนไปอย่างอื่นไม่ได้
และต้องช่วยกันรับรู้ด้วยว่า “ฉัน” เป็นผู้กระทำ เป็นผลงานของฉัน
 ฯลฯ

ถ้าหากผลออกมาเป็นอย่างอื่น ไม่มีใครมองเห็นเลยว่าฉัน
เป็นผู้กระทำ ผู้เสียสละ ความเศร้าโศกเสียใจก็เกิดขึ้นพร้อมๆ กับ
ความรู้สึกขัดเคือง หรือถ้าผลออกมาเป็นไปอย่างอื่น ก็โกรธแค้น
ขัดใจ โดยลึมนึกถึงเหตุปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นตัวแปรทำให้ผลเป็นไป

อย่างนั้น เพราะเมื่อกระทำการใดเกี่ยวกับส่วนรวมย่อมต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นมากมาย ไม่เหมือนการกระทำที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวซึ่งไม่มีเหตุปัจจัยอื่นเข้ามาซับซ้อน

การที่ลืมใคร่ครวญดูเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้รอบคอบก็ดี หรือการรู้สึกผิดหวังเสียใจเมื่อไม่มีผู้ได้รับรู้ในการกระทำนั้นก็ดี ย่อมเนื่องมาจากการเอาแต่ใจของอัตตาเป็นที่ตั้งทั้งสิ้น จึงไม่พินิจกล่าวที่ว่ายังคงอยากจะทำให้ได้อย่าง “ใจฉัน” อยู่นั่นเอง จึงยังมีความเห็นแก่ตัวแอบแฝงอยู่

การกระทำที่ช่วยให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ ช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม แต่ผู้กระทำเองกลับได้รับผลเป็นความทุกข์ นี่ย่อมไม่เป็นการกระทำที่ฉลาดเลย ยังคงเป็นการกระทำที่ประกอบอยู่ด้วยความเขลา เพียงแต่เป็นความเขลาชั้นดีขึ้นมาหน่อย คือไม่ได้มุ่งหน้าจะเบียดเบียนผู้อื่น แต่ก็ยังไม่พินิจการเบียดเบียนตนเอง จึงยังไม่พินิจความทุกข์ ยังคงจมอยู่กับความทุกข์ ยังคงหนีไม่พินิจความดีนั้น

เมื่อใจยังเขลาอยู่ก็เห็นไปว่า ชีวิตคือความดีนั้น หรือชีวิตคือการต่อสู้...ต่อสู้เพื่อให้ได้ตามใจอยากที่ตกเป็นทาสของกิเลส เมื่อใจได้รับการขัดเกลาให้ฉลาดขึ้นด้วยธรรม ก็ค่อยๆ มอง

เห็นว่า ชีวิตคือความไหลเรื่อย ไม่มีสิ่งใดคงที่หรือเที่ยงเลยสักอย่างเดียว ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งใดให้ยึดมั่นถือมั่นได้เลยสักอย่าง

หรือถ้าจะมองว่า ชีวิตคือการต่อสู้ ก็หมายถึงการต่อสู้เพื่อเอาชนะกิเลส ให้เป็นนายเหนือมันไม่ยอมตกเป็นทาสตาม “ใจอยาก” อีกต่อไป เพื่อว่าจะได้สามารถมีแต่การกระทำที่ถูกต้อง อันจะส่งผลให้จิตมีแต่ความพอใจ ไม่เป็นทุกข์ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น เพราะได้พยายามประกอบเหตุปัจจัยแห่งการกระทำนั้นให้ถูกต้อง จนไม่สามารถจะหาเหตุตำหนิติเตียนการกระทำนั้นๆ ได้

ดังนั้น ต่อคำถามที่ว่า “เกิดมาทำไม?” คำตอบที่ได้รับก็คือ เกิดมาเพื่อที่จะไม่เป็นทุกข์ ด้วยการหาวิธีหยุดความดิ้นรนนั้นให้สงบลงให้จงได้ นี่จึงจะคุ้มค่าแก่การที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์

หัวใจแห่งคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา คือ เรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์เท่านั้น ผู้ใดปฏิบัติตาม ผู้นั้นคือพุทธบริษัทที่แท้จริง ผู้ได้ประจักษ์ในคำตอบต่อคำถามที่ว่า “เกิดมาทำไม?” แล้วอย่างชัดเจนอยู่ในใจ จึงได้ประกอบเหตุปัจจัยเพื่อให้ชีวิตหยุดดิ้นรน เพื่อที่จะได้มีความทุกข์น้อยลงๆ จนไม่ต้องเป็นทุกข์อีกต่อไปในวันหนึ่ง

ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อความดีนรณเท่านั้นหรือ ?
หรือว่า ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อศึกษาหาวิธีหยุด
ความดีนรณ ทำให้ความดีนรณนั้นสิ้นสุด
เสียที

๑๒

หยุดเอา แส่นเบาสบาย

เมื่อได้ประจักษ์ในคำตอบแล้วว่า ชีวิตนี้เกิดมา เพื่อที่จะไม่เป็นทุกข์ เพื่อหยุดเสียซึ่งความดิ้นรน ให้จิตใจมีความสงบนิ่ง เขือกเย็นผ่องใส เป็นจิต ที่มีพลังที่จะนำชีวิตให้เดินไปบนหนทางของความ ถูกต้องอันจะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่น

แล้วจะทำอย่างไรล่ะ ชีวิตจึงจะไม่เป็นทุกข์?
ทำอย่างไรล่ะ ชีวิตนี้จึงจะหยุดความดิ้นรนเสียได้?

นี่เป็นจุดปฏิบัติที่สำคัญที่สุดของช่วงชีวิต ชีวิตที่เกิดมาจะมีคุณค่าหรือล้มเหลวก็อยู่ตรงที่การปฏิบัตินี้เอง

เมื่อได้คำตอบแล้วว่า ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อที่จะไม่เป็นทุกข์ ซึ่งสมควรที่จะใคร่ครวญให้ละเอียดว่า ที่ใจเป็นทุกข์นั้น มันเป็นทุกข์เนื่องจากอะไรบ้าง ที่อาจจะแจกลงออกมาให้ละเอียดแห่งสาเหตุนั้นๆ นอกไปจากการสรุปว่า เพราะจะเอาให้ได้ตามใจยากของตัว เป็นสำคัญ

ถ้าจะแจกลงกันให้ถึยบก็จะได้เป็นร้อยๆ ข้อ แต่ในที่นี้จะขอลองหยิบเพียงรายละเอียดในส่วนประเด็นใหญ่มาชวนให้ใคร่ครวญกัน จะลองเขียนออกมาเป็นรายการแต่ละอย่างดังนี้

๑. ทุกข์เพราะไม่รู้ว่าแก่นหรือหัวใจของพระพุทธศาสนานั้นคืออะไร

๒. ทุกข์เพราะมัวเอาแต่ไหว้ พอบอกให้ประพฤติกกรรมก็กำห

๓. ทุกข์เพราะหมกมุ่นมัวเมาอยู่แต่ในเรื่องของกิน กาม เกียรติ อย่างโง่หัวไม่ขึ้น

๔. ทุกข์เพราะมัวแต่เฝ้าพะวงดูแต่ข้างนอก ไม่รู้จักศึกษาดูข้างใน ไม่ยอมมองดูข้างใน เห็นไปว่าการดูข้างในเป็นเรื่องของคนโง่ คร่ำครึ

๕. ทุกข์เพราะไม่รู้ว่าการทำงานคือการปฏิบัติธรรม ไม่ยอมรับรู้ว่า “เหงื่อนี้แหละคือน้ำมนต์”

๖. ทุกข์เพราะไม่รู้จักความหมายของการทำหน้าที่อย่างถูกต้อง

๗. ทุกข์เพราะไม่รู้แน่ชัดว่า อะไรที่เรียกว่า “ถูกต้องโดยธรรม”

๘. ทุกข์เพราะไม่รู้จักฝึกอบรมสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นในจิต จึงตกเป็นทาสของค่านิยมที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๙. ทุกข์เพราะไม่รู้อย่างถูกต้องว่า คนกับสังคมนั้นสัมพันธ์กัน จึงมัวแต่บางที่ก็โทษสังคม บางที่ก็โทษคนให้รุ่นชุลมุนไป

๑๐. ทุกข์เพราะไม่รู้ว่ามันเนื่องมาจากคนชาติศีลธรรม สังคม จึงหย่อนศีลธรรมไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ “ศีลธรรม” นั้นก็คงที่อยู่ในตัวของมันเอง

๑๑. ทุกข์เพราะไม่รู้จักลดละอัตตา หรือตัวกู

๑๒. ทุกข์เพราะไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ชนธ์ห้า

๑๓. ทุกข์เพราะไม่รู้ว่ามันเกิดจากความเห็นแก่ตัว จนถึงกับบางที่ทำลายตัวเองให้ตายไป ก็ด้วยความเห็นแก่ตัวนั่นเอง

๑๔. ทุกข์เพราะไม่รู้จักเรียนรู้อุบายแก้ทุกข์จากธรรมชาติ

๑๕. ทุกข์เพราะไม่รู้จักดำเนินตามหนทางของมัชฌิมาปฏิปทา มัวแต่พอใจติดตั้งอยู่กับความสุดโต่ง

ฯลฯ

ทั้งหมดนี้อาจสรุปลงได้ในประโยคเดียวว่า ทุกข์เพราะจะเอาให้ได้ตามใจของตัวเองแต่อย่างเดียว ด้วยความเห็นแก่

ตัว จึงมีแต่การกระทำที่เบียดเบียนทั้งผู้อื่นและตนเอง แล้วใจนั้นก็ตกจมอยู่ในความทุกข์อย่างถอนไม่ขึ้น

ท่านอาจารย์ท่านจึงได้เน้นการสอนอยู่เรื่องเดียวตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงชี้บอกแล้วว่า นี่คือแก่นของพระพุทธศาสนาแก่นของคำสอนของพระองค์

เวลาในชีวิตนี้น้อยนัก จะไม่เพียงพอแก่การเรียนรู้เรื่องความทุกข์และฝึกปฏิบัติเพื่อขจัดต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าให้เกิดความทุกข์นั้น ถ้าหากจะมัวเสียเวลากระเซอะกระเซิงไปเที่ยวค้นหาศึกษาไปไม่ทั้งป่าตามที่ “เขาว่า...เขาบอก”

เหตุใจจึงไม่ตั้งต้นที่ “ใบไม้กำมือเดียว” ที่อยู่เฉพาะหน้า ที่อยู่ที่เนื้อ ที่ตัว ที่หัวใจ ศึกษาให้รู้ชัดประจักษ์ใจ จนพิสูจนได้ แก่ใจแล้วความกระจ่างใน “ใบไม้ทั้งป่า” นั้นก็จะเกิดขึ้นเอง

ท่านอาจารย์ได้หาอุบายที่จะชี้ให้เห็นทุกข์และอุบายในการขจัดทุกข์ ด้วยประการต่าง ๆ

ท่านเริ่มต้นด้วยการตั้งปณิธานแห่งชีวิต ๓ ข้อคือ

๑. ให้พุทธศาสนิกชนหรือศาสนิกแห่งศาสนาใดก็ตามได้เข้าถึงความหมายอันลึกซึ้งที่สุดแห่งศาสนาของตน

๒. ทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา

๓. ดึงเพื่อนมนุษย์ให้ออกมาเสียจากการตกเป็นทาสของ

วัตถุนิยม และท่านอาจารย์ก็ได้พยายามกระทำเพื่อความสมบูรณ์แห่งปณิธานทั้งสามนี้อยู่ตลอดเวลา

ในระยะต้นๆ ที่ไปอยู่ที่สวนโมกข์ ก็ไม่ได้สนใจในปณิธานเหล่านี้สักเท่าใด เพราะใจยังคับแคบมุ่งแต่จะหาประโยชน์เพื่อตนเองแต่อย่างเดียว แต่ยิ่งหมกมุ่นในเรื่องประโยชน์ตนมากเท่าใด จิตใจดูยิ่งหมองมัวไม่แจ่มใส ต่อมาเมื่อได้ฟังการพูดถึงปณิธาน ๓ ประการนี้หลายครั้งเข้าก็ค่อยๆ เริ่มใส่ใจที่จะใคร่ครวญตามที่ละน้อย

อะไรคือความหมายที่ลึกซึ้งที่สุดของพระพุทธศาสนา? จริงอยู่หัวใจของคำสอนอยู่ที่เรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์ แต่อะไรเล่าที่ลึกอยู่เบื้องหลังของคำสอนนี้ องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงประจักษ์ชัดแล้วว่า สิ่งที่มีมนุษย์ผจญอยู่ทุกเมื่อเชื่อก็คือเรื่องของความทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นที่จิต แล้วส่วนใหญ่อีกยังมีได้รู้หรือบางทีรู้แล้วก็ยังไม่สามารถหาวิธีที่จะกำจัดหรือขจัดมันออกไปจากใจได้ อะไรคือสาเหตุอันเป็นรากเหง้าที่แฝงอยู่เบื้องหลังของความทุกข์อยู่ลึกๆ นั้น

ความหมายอันลึกซึ้งที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา คือทรงสอนเรื่องอะไร?

ถ้าลองใคร่ครวญไปตามลำดับ ก็คือทรงสอนให้รู้จักใน

ลักษณะอาการของสิ่งที่เผชิญอยู่ทุกขณะเสียก่อนคือ สิ่งที่เราเรียกว่า ความทุกข์ เมื่อได้เห็นโทษของการปล่อยใจให้จมอยู่ในความทุกข์ ว่าเป็นการนำความทรมาน – เสื่อม – โทรม – มาสู่จิต สู่ชีวิตเพียงใด จะได้เริ่มต้น – ตระหนกประหวั่นพรันกลัว แล้วจะได้แสวงหาหนทางที่จะขจัดมัน เพื่อความสวัสดิแห่งชีวิต

อะไรคือต้นเหตุหรือเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดทุกข์? คำถามที่ชอบใช้กับตนเองบ่อยๆ เพราะรู้สึกว่าเป็นการย้ำหัวตะปู้ให้มันได้ลึก และชัดยิ่งขึ้นๆ ก็คือด้วยการถามซ้ำลงไปว่า “ใครทุกข์?”

คำตอบก็คือ “ฉัน” ทุกข์ “ตัวของฉัน” นี่แหละทุกข์ ครั้งแรกๆ เมื่อได้คำตอบว่า “ฉัน – ตัวฉัน” นี่แหละ ความรู้สึกก็ยิ่งงั้นๆ ยังไม่รู้สึกว่าประจักษ์ชัดในโทษของมันสักเท่าใด แต่เมื่อคงย้ำซ้ำอยู่ด้วยคำถามเดิม โทษของเจ้าตัว “ฉัน” ก็ค่อยชัดขึ้นๆ และค่อยๆ เกิดความกลัวเกรงในมัน รู้สึกขยาดไม่อยากจะคลุกคลีด้วย

จากนั้นก็ชวนให้ใคร่ครวญต่อว่า จริงหรือที่ว่ามี “ตัวฉัน?”
จริงหรือที่ว่ามันเป็น “ของฉัน?”

ถ้ามันเป็น “ตัวฉัน” จริง “ของฉัน” จริง เหตุไฉนมันจึงไม่อยู่ใต้อำนาจการบังคับบัญชาของเรา ไม่เห็นสามารถจะกำหนดบังคับอะไรมันให้ได้อย่างใจเลยสักอย่าง

บอกไม่ให้โกรธ มันก็จะโกรธ แล้วใครโกรธ? ก็ “ฉัน” อีก
นั่นแหละที่โกรธ

บอกไม่ให้เกลียด มันก็จะเกลียด แล้วใครเกลียด? ก็ “ฉัน” อีก
นั่นแหละที่เกลียด

บอกไม่ให้อกแล้ว มันก็จะอกแล้ว แล้วใครอกแล้ว? ก็ “ฉัน” อีก
นั่นแหละที่อกแล้ว

บอกไม่ให้อิจฉา ก็จะอิจฉา แล้วใครละอิจฉา ก็ “ฉัน” อีก
นั่นแหละที่อิจฉา

บอกไม่ให้อรักไม่ให้อหลง มันก็จะรักจะหลง แล้วใครละที่อรัก
อหลง? ก็ “ฉัน” นี่แหละสุดใจจริงๆ ที่ไปรักไปหลงทั้งๆ รู้

ฯลฯ

ยิ่งใคร่ครวญก็ยิ่งเห็นความไม่มีสาระแก่นสารแห่ง “ตัวฉัน”
ที่ยึดมั่นถือมั่นอยู่อย่างเหนียวแน่นนี้

แล้วก็ค่อยๆ เห็นจุดแห่งความลึกซึ้งในความหมายแห่ง
คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ชัดขึ้นทีละน้อยๆ
ว่าสิ่งที่พระองค์ทรงสอนคือ ให้ลดละความเห็นแก่ตัว จนถึงสามารถ
สลัดความรู้สึกที่เห็นแก่ตัวออกไปได้ แล้วความเห็นแก่ผู้อื่นจนถึง
แก่ไม่อาจเบียดเบียนกันได้ย่อมเกิดขึ้น

แล้วต่อไปนี้ จะมี “ตัวฉัน” ที่ไหนมาเป็นทุกข์ต่อไป?

ความหมายที่ลึกซึ้งของพระพุทธรูปศาสดาคือสอนให้เห็นชัดในเรื่องของ “อนัตตา” คือความไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตนนั่นเอง

หากแต่อุปาทานที่สร้างสมจากความเคยชินที่ได้รับจากการสั่งสอนอบรมบ้าง จากสิ่งแวดล้อมบ้าง ทำให้หลงยึดมั่นถือมั่นไปว่าเป็นตัวเป็นตน แล้วอัตตา – ตัวนั้น ก็ใหญ่โตจนดูเป็นจริงเป็นจังยิ่งขึ้นๆ แล้วก็เกลือกกลิ้งอยู่กับความทุกข์นั้นด้วยความโง่ ความเขลา

การจะตั้งใจของพุทธบริษัทให้เข้าสู่และเข้าถึงความหมายอันลึกซึ้ง ของพระพุทธรูปศาสดานั้นเป็นงานยากหนักแสนสาหัส เพราะการจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของพุทธศาสนิกที่เคยติดแน่นอยู่กับความยึดมั่นในอัตตา – ตัวนั้น ด้วยความรู้สึกเอาเองว่า เมื่อมี “ตัวนั้น” แล้วมันเกิดความรู้สึกมั่นคง มาเป็น ให้ปล่อยเสียเถิด ความยึดมั่นถือมั่นในความเห็นแก่ตัวนี้ มันก่อให้เกิดความรู้สึกโหวงซึ้งในจิต แล้วเติมไปด้วยความประหวั่นพรหวั่นใจว่า แล้วทีนี้จะอยู่กับอะไร? จะอยู่ได้อย่างไร? จะเอาอะไรมายึดถือ?

ทั้งนี้ เพราะยังมองไม่เห็นหรือยังเข้าไม่ถึงความหมายอันลึกซึ้งแห่งคำสอนนี้ นั่นเอง จึงยอมปล่อยให้จิตใจให้หนักตรากตรำอยู่กับ การแบกหามสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นนั้น

เมื่อใดใจเข้าสู่หนทางแห่งคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา เมื่อนั้นจิตจะรู้สึกได้เองว่า ความไม่มีอะไรให้ยึดมั่นนี้ เป็นความเบาสบายอย่างยิ่ง ไม่ต้องสัมผัสกับสิ่งที่เรียกว่า “ความทุกข์” เลย ผู้ใดได้ประสบผู้นั้นได้ค้นพบความหมายอันแท้จริงของชีวิตแล้วว่า “เกิดมาทำไม?”

ความไม่มีอะไรให้ยึดมั่นนี้ เป็นความเบา
สบายอย่างยิ่ง ไม่ต้องสัมผัสกับสิ่งที่
เรียกว่า “ความทุกข์” เลย ผู้ใดได้
ประสบผู้นั้นได้ค้นพบความหมายอัน
แท้จริงของชีวิตแล้วว่า “เกิดมาทำไม?”

๑๓

เรื่องของ “เขา – เรา”

การนำพุทธศาสนิกให้ได้เข้าถึงหัวใจหรือความหมายอันลึกซึ้งที่สุดแห่งพระพุทธศาสนาตามปณิธานข้อที่หนึ่งของท่านอาจารย์นั้นเป็นการนำพุทธบริษัทเดินเข้าสู่ทางตรงทางลัดที่สุด เป็นการย่นระยะทางและย่นเวลาการปฏิบัติได้อย่างมหาศาล เพียงแต่ขอให้สนใจที่จะปฏิบัติตาม เพราะนี่คือการเดินตามรอยพระยุคลบาทแห่งองค์สมเด็จพระบรมศาสดาอย่างแท้จริง

หากเดินตามได้ใกล้ชิดมากเพียงใด ความทุกข์ย่อมจาง
คลายได้มากเพียงนั้น

การทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนานั้น แต่ก่อนไม่เคย
นึกเห็นว่าจะมีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องทำอย่างนั้น แล้วยังมี
ความรู้สึกอยู่ในใจว่า นั่นศาสนาของเขาก็ให้เขานับถือของเขาไป
นี่ศาสนาของเราเราก็ให้นับถือของเราไป

โดยไม่รู้ไม่ว่า ในขณะที่นี่ก็อย่างนี้ได้กำหนดให้เกิดความมี
“เขา” มี “เรา” ขึ้นโดยอัตโนมัติแล้ว และ “ความไม่เห็นแก่เขา” หาก
จะมีแต่ “ความเห็นแต่แก่เรา” ก็ได้เกิดตามมา แล้วความยึดมั่น
ถือมั่นในความเห็นแต่แก่เราหรือตัวเราก็มีกำลังแรงมากขึ้น ๆ
เป็นอันว่า ได้สร้างอุปสรรคที่เป็นการตัดหนทางมิให้เข้าถึงความ
เป็นอนัตตาอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาขึ้นแล้ว จะโดยเจตนา
หรือมิได้เจตนาก็ตาม

อาการของความรู้สึกที่ว่า “ความเห็นแต่แก่เรา” มีกำลังแรง
ขึ้น ๆ นั้น จะเห็นได้จากความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในเมื่อนึกถึงศาสนา
อื่น เช่น ศาสนาของเราดีกว่าของเขา ทั้ง ๆ ที่จะหาคำตอบให้ชัดเจน
แก่ตนหรือเพื่อนฝูงว่า ที่ว่าดีกว่าเขานั้นดีอย่างไร ดีตรงไหน ก็ยัง
ได้คำตอบที่ไม่ชัดเจน เพราะในขณะที่เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบ

เช่นนี้ขึ้นในจิตนั้น ข้างในนั้นมันเต็มไปด้วยอคติ ด้วยความยึดมั่น ถือมั่นว่า อะไรที่เป็น “ของเรา” ย่อมดีกว่า “ของเขา” ทั้งนั้น จิตเช่นนี้ย่อมยังไม่สามารถที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องได้

ดังนั้น ที่ว่าดีกว่าของเขา ก็เพราะมันเป็น “ของเรา” นี่เป็น ประการแรก แล้วอาจตามด้วยความภูมิใจว่า ศาสนาของเรา นี้ ใจกว้างเพราะชาวพุทธจะไปร่วมเข้าโบสถ์หรือร่วมกิจกรรมกับ ศาสนิกอื่น ก็ไม่เป็นการผิดกฎปฏิบัติของชาวพุทธแต่อย่างใด และ ทั้ง ๆ ที่ชมตัวเองว่าใจกว้างก็หาได้ย่อนคิดให้ลึกลับสักนิดว่า “ใจกว้าง” จริงหรือเปล่า?

เพราะในความที่ยึดว่า ใจกว้างนั้น ยังมีอาการชูตนว่าสูงกว่า ดีกว่า แล้วมีหนทางที่ยังปนด้วยการยึดเกาะอีกด้วย

นอกจากนี้ ก็อาจเลยคิดไปอีกว่า พุทธศาสนาไม่ต้องเรียกร้องเชิญชวนใครให้มานับถือหรือมาเป็นชาวพุทธ พอเราเกิดมา เราก็เป็นชาวพุทธแล้วโดยอัตโนมัติ เพราะได้เกิดมาในครอบครัว พุทธ แต่จะมีสักกี่ครั้งกี่หนในชีวิตที่จะชวนใคร่ครวญดูว่า การเป็น พุทธศาสนิกนี้จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง จึงจะเป็นการถูกต้อง ตามหน้าที่ของพุทธบริษัท ดูจะน้อยครั้งเหลือเกินที่จะหวนคิด เพราะมัวแต่ภูมิใจที่เป็นพุทธศาสนิกอยู่ในร่มเงาของพระศาสนา ที่ “ดีกว่าเขา”

แต่การเป็นชาวพุทธที่ถูกตั้งควรจะเป็นอย่างไร หาได้เคย
ใคร่ครวญไม่

เมื่อความรู้สึกเป็น “เขา” เป็น “เรา” เกิดขึ้นในจิต การที่จะ
มอง “เขา” อย่างเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามคำสอน
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงยากที่จะเป็นไปได้ ความ
เห็นอกเห็นใจกันก็ลดน้อยลงกว่าที่ควรจะมี เมื่อมีความขัดแย้ง
เนื่องจากความไม่เข้าใจกันเกิดขึ้น ความเหงาใจต่อกันก็ตามมา
โดยง่ายและโดยเร็ว

อันที่จริงคำสอนของพระศาสดาทิ้งหลายล้านมุ่งหมายให้
ศาสนิกในศาสนาของท่านรู้วิธีปฏิบัติตนเพื่อไม่ให้เป็นทุกข์ด้วย
กันทั้งนั้น แต่จะให้ปฏิบัติอย่างไร ด้วยวิธีใด อาจมีความแตกต่างกัน
กันไปเพื่อให้เหมาะสมแก่สถานะของผู้คนอันเนื่องด้วยวัฒนธรรม
สิ่งแวดล้อม กาลเวลา และอื่นๆ

ท่านอาจารย์เคยกล่าวว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาต่างๆ นั้น
จะพูดให้ดีกันก็ได้ จะพูดให้รักกันก็ได้ ถ้าจะให้ดีกันก็หยิบประเด็น
ที่ขัดแย้งต่างๆ มาพูดกัน มันก็ชวนให้โกรธกันได้โดยง่าย

ถ้าจะพูดให้รักกัน สามัคคีกัน ก็เลือกเอาสิ่งที่เหมือนกันมา
พูดมันก็จะเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีกลมเกลียวกัน และ

มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันเหมือนพี่น้อง

เมื่อได้ใคร่ครวญในปณิธานข้อที่สองเรื่องการทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนานั้น ก็ยังรู้สึกในความเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณอันกว้างไกลของท่าน ที่ได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าสิบปี

ในขณะที่วิกฤตการณ์ได้เกิดขึ้นเกือบจะทุกหย่อมหญ้าในโลก การทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาก็ยังมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างค่อนข้างเร่งด่วนด้วย

ศาสนาเป็นที่พึ่งพาทางใจของมนุษย์ ให้แนวทางปฏิบัติเพื่อผ่อนคลายความร้อนให้สู่ความสงบเย็น การทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาจึงเพื่อผดุงรักษาไว้ซึ่งความเป็นที่พึ่งทางใจให้สงบเย็นแก่มวลมนุษย์ได้อย่างแท้จริงและทั่วถึง อันจะนำไปสู่การผ่อนคลายวิกฤตการณ์และนำความเย็นมาสู่สังคมและโลก

หากมองในทรรศนะนี้ ความรู้สึกว่าเป็น “เขา” เป็น “เรา” ก็ค่อยจางหายไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว มันจะมีแต่ความรู้สึกว่าไม่มี “เขา” ไม่มี “เรา” มีแต่เพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมเรือลำเดียวกัน เมื่อโศกนรมสุขของความแก่ ความเจ็บ ความตายเข้าโดยไม่ทัน

ตั้งตัว ก็พากันจมลงในทะเลของความทุกข์เหมือนกัน ดังนั้น เพื่อที่จะช่วยกู้เรือมนุษย์ไว้มิให้อับปาง จึงควรต้องช่วยกันทำความ เข้าใจอันดีระหว่างศาสนา เพื่อร่วมกันผดุงรักษาพระศาสนาไว้ให้ เป็นที่พึ่งอันถาวรแก่มวลมนุษย

ในส่วนชาวพุทธที่ปรารถนาจะเชิดชูรักษาพระพุทธศาสนา ให้ยืนนานในแบบของชาวพุทธ เห็นจะไม่มีวิธีใดที่ดีไปกว่าการ ปฏิบัติให้ชาวโลกได้ดูได้เห็น ปฏิบัติให้ตรงตามคำสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการฝึกใจ ชัดเกลใจ ให้ลดละ อุกาทาน – ความยึดมั่นถือมั่นในอดีตานี้ให้น้อยลง จางคลายลง จนความสงบเย็นเป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลก อันเป็นการแสดงถึง ความมั่นคงเข้มแข็งที่ดำรงอยู่ภายใน เป็นจิตที่เต็มไปด้วยพลัง พร้อมจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยสติ – ปัญญา – และ เมตตาธรรม

หากจะมีเพื่อนมนุษย์อื่นลองนำแนวทางปฏิบัติเช่นนี้ไป ปฏิบัติบ้าง ก็ย่อมเป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนและ อย่างมีคุณภาพ ตรงตามพระพุทธประสงค์ที่ทรงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะให้เห็นมนุษย์สามารถช่วยตนเองให้รอดพ้นจากความทุกข์ได้

ปณิธานข้อที่สาม คือการดึงเพื่อนมนุษย์ให้ออกมา

เสียจากการเป็นทาสของวัตถุนิยม

ปณิธานข้อนี้เป็นเสมือนการชิงชัยที่จะเอาชนะชนะได้ยากอย่างยิ่งเพราะใจของมนุษย์ได้ถูกอำนาจของราคะย้อมติดแน่น หรืออย่างเหนียวแน่นอย่างยากที่จะแกะให้หลุดได้โดยง่าย ความดีที่รบนที่จะให้ได้ซึ่งวัตถุมาบำรุงบำเรอความสะดวกสบายแก่ตนนั้น ไปได้เป็นไปอย่างไม่รู้ลืม ไม่รู้พอ

เมื่อเริ่มแรกก็เพียงพอให้มีกินมีใช้ ต่อไปก็พอให้มีให้ได้เหมือนๆ คนอื่นเขา ต่อไปก็ต้องให้ได้ให้มากกว่าเขา จนที่สุดถ้ามีอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้นก็ต้องขอให้ได้เป็นเจ้าของก่อนคนอื่น จะได้เป็นเกียรติ เป็นหน้าเป็นตา แล้วจนถึงต้องให้ได้ให้มากที่สุดกว่าใครๆ

ดังนั้น ความดีที่รบนด้วยอำนาจของการตกเป็นทาสของวัตถุ นั้นจึงเร่าร้อนแผดเผาอย่างยิ่ง ด้วยความทะเยอทะยานอยาก ด้วยความกลัว ด้วยความอิจฉาริษยา ฯลฯ

ด้วยความทะเยอทะยานอยากที่จะให้ได้ ด้วยความกลัวที่จะไม่ได้ ด้วยความอิจฉาริษยาที่เห็นคนอื่นๆ ไปได้ หรืออิจฉาริษยากีดกันจะไม่ให้คนอื่นได้เหมือนอย่างที่ได้ ทั้งที่บางทีเมื่อได้มาแล้วก็เกินพอกินพอใช้ จนเหลือทิ้งเหลือขว้าง และจนบางทีก็ไม่ว่าจะใช้ประโยชน์อย่างใดก็ยังมี แต่ต้องขอให้ได้ไว้ก่อนตามอำนาจ

ของราคา

ฉะนั้น การแข่งขันชิงดีชื้อแย่งกัน การเบียดเบียนทำร้ายกัน ด้วยประการต่างๆ จึงเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า และแผ่กระจายไป โดยทั่ว แล้วชีวิตก็ตกจมอยู่ในความรอน แต่ก็มีได้สำเหนียก

ก่อนนอนก็นึกหาทางแต่จะให้ได้ พอลืมตาตื่นก็คิดหาทาง แต่จะให้ได้ ปล่อยใจให้ตกอยู่ใต้อำนาจของมันจนมันกำเริบเสิบ สานยิ่งขึ้นมันเป็นไปได้ถึงเพียงนี้ เป็นไปได้อย่างไม่น่าเชื่อ

หากได้มากก็ยืมย่องผ่องใส เพียงชั่วไม่นานก็ตะเกียกตะกาย ที่จะแสวงหาต่อไปอีก ไม่มีเวลาที่จะได้หยุดพักนิ่งเพื่อสงบเย็นได้ เลย

การตกเป็นทาสของวัตถุเป็นได้ง่าย เพราะมันล่อตาล่อใจให้ ติดได้ซัด ใจจึงพร้อมที่จะไขว่คว้า และมันก็มีอำนาจอิทธิพลที่จะ ล่อให้ติดตาม ให้เป็นผู้สะดุ้งทั้งหลับทั้งตื่น ยิ่งได้ยิ่งยึดมั่นอยาก ใต้ให้มากขึ้น ยิ่งมียิ่งยึดมั่นอยากให้มีให้มากขึ้น แล้วเลยกลายเป็น ค่านิยมของสังคมว่าต้องมือแบบนี้ ใต้แบบนี้ จึงจะอยู่ในเกณฑ์ มาตรฐานของความมีเกียรติ

แล้วความโลภในความมีเกียรติก็กระตุ้นให้วิ่งเต้นดิ้นรนไป ต่อๆ ไปอีก ไม่มีสิ้นสุด ช่างน่ากลัวนัก!

ตราบไตที่ยังมองไม่เห็นโทษทุกข์ของความยึดมั่นถือมั่น
ตราบนั้นย่อมยังไม่พ้นการตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุอย่างชนิด
เป็นทาสของมัน จนไม่มีทางกระดิกพลิกหนีไปไหนได้เลย

แล้วนับวันก็ยิ่งห่างไกลจากหัวใจของพุทธศาสนายิ่งขึ้น ๆ
ทุกที

เมื่อได้มีโอกาสใคร่ครวญตามในเรื่องของปณิธานทั้งสาม
ประการนี้ พร้อมกับนำมาฝึกหัดขัดเกลาจิตที่เคยเต็มไปด้วยความ
หลงความเขลาอยู่เนื่องนิตย์นั้น จิตก็ค่อยฉลาดขึ้นในการที่จะรู้
ปฏิบัติให้ตรงลัดเข้าสู่หัวใจของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ความ
ที่เคยปล่อยใจให้ตกเป็นทาสของวัตถุค่อยลดลง และความใจกว้าง
ต่อเพื่อนศาสนิกอื่นก็มีมากขึ้น

ทั้งนี้ ด้วยแน่ใจว่า จะสุขคนเดียว ดีคนเดียวนั้นย่อม
เป็นไปไม่ได้ ต้องสุขด้วยกัน ดีด้วยกัน อันเกิดจากความ
เข้าใจกัน เห็นใจกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลกันเท่านั้น สังคมจึงจะ
สงบเย็น โลกจึงจะสงบเย็นเพราะเรามีความอยู่รอดร่วมกัน
คือ รอดพ้นจากความทุกข์

ไม่มี “เขา” ไม่มี “เรา” มีแต่เพื่อนมนุษย์ที่
อยู่ร่วมเรือลำเดียวกัน เมื่อโดนมรสุมของ
ความแก่ ความเจ็บ ความตายเข้าโดยไม่ทัน
ตั้งตัว ก็พากันจมลงในทะเลของความทุกข์
เหมือนๆ กัน

๑๔

กฏธรรมชาติ ในธรรมชาติ

ท่านอาจารย์ได้สร้างสวนโมกข์ให้เป็นสวนป่า
ธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติด้วยการใช้
ธรรมชาติเป็นเครื่องมือ ผู้ใดรู้จักเรียนรู้อุบาย
ใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติธรรม
ผู้นั้นย่อมอยู่ในทางดำเนินไปสู่การก้าวล่วงพ้น
จากทุกข์ได้

ธรรมชาติแสดงตัวของมันให้มนุษย์ได้เห็นอย่างซื่อ ๆ ปรากฏจากมายา มันแสดงให้เห็นว่าสภาวะของธรรมชาตินั้นมีแต่ความไหลเรื่อยไปอยู่ทุกขณะ ๆ มันแสดงให้มนุษย์เห็นอยู่เช่นนั้น หากแต่มนุษย์มักวุ่นวายอยู่แต่กับการสอดส่ายดูแต่ข้างนอก ไม่มีเวลาที่จะหันกลับเข้าดูข้างใน จึงยอมที่จะไม่เห็นสภาวะแห่งความไหลเรื่อยอยู่เนื่องนิจของธรรมชาตินั้น

ธรรมชาติบอกมนุษย์ว่า ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนแล้วแต่ไม่คงที่ มันมีแต่ความเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ๆ แต่มนุษย์ก็ไม่ยอมฟัง ไม่ยอมหยุดดู คงเอาแต่ตื่นแต่ตื่นถึงโลกเมื่อมันเปลี่ยนไปได้อย่างใจ แล้วก็เศร้าหมองเหี่ยวแห้งเมื่อมันเปลี่ยนไปในทางที่ใจไม่ปรารถนา มิหนำซ้ำยังร้องโทษนั้นโทษนี้ให้วุ่นวาย ไม่ยอมหันไปศึกษา ใคร่ครวญในสิ่งที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดผลเช่นนั้น

ธรรมชาติพยายามตะโกนบอกมนุษย์ให้ได้ยินว่า ไม่มีสิ่งใดใช้ตัวใช้ตนเลยสักอย่าง อย่าไปบ้ายึดมั่นถือมั่นเอาจริง เอาจังกับมันเลยจะพากันจมตายอยู่ในกองเพลิงของความทุกข์กันเสียเปล่า ๆ

ก็อีกนั่นแหละ หากมีใครยอมฟังไม่ คงพากันยึดอยู่แต่ว่า ร่างนี้ รูปนี้เป็นตัวตนของฉัน ทั้งที่ความจริงแล้วมันเป็นเพียงสิ่งที่เรียก

ว่า “ซันท์ห้า” เท่านั้น แต่เมื่อมนุษย์พากันแบกพากันยึดถือเอา “ซันท์ห้า” นี้ว่าเป็น “ฉัน” เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นก็เลยทึกทักเอาว่าเป็น เรื่อง “ของฉัน” ไปเสียทั้งหมด

ผมหงอก หน้าย่น เนื้อเหี่ยว ก็ร้องว่า “ฉันแก่แล้ว” แล้วก็ ยังร้องต่อไปอีกว่า “ทำไม ทำไมฉันต้องแก่ด้วย?”

ปวดหัว เป็นไข้ ขาหัก ฯลฯ ก็ร้องว่า “ฉันเจ็บ” แล้วก็ “ทำไม ฉันจึงต้องเจ็บด้วยเล่า?” ทำไมคนอื่นถึงไม่เจ็บบ้าง?

พอลูกตาย หรือพ่อแม่พี่น้อง คนที่รักตาย ก็คร่ำครวญว่า “ทำไม...ทำไมนะ จึงต้องเป็นลูกของฉันตายด้วย...ทำไม...ทำไม?”

อันที่จริงมันเป็นแต่เพียงสภาวะของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง ไหลเรื่อยไปตามธรรมดาเช่นนั้นเอง ไม่ว่าจะป็นรูป เป็นเวทนา ความรู้สึก หรือเป็นสัญญา – ความจำได้หมายรู้ หรือสังขาร – ความคิดปรุงแต่งต่าง ๆ ตลอดจนวิญญาณ – การตามรับรู้ มันก็ เป็นไปตามเหตุปัจจัยตามธรรมชาติเช่นนั้นเอง

แต่เพราะอวิชชาเข้าครอบงำ จิตก็เลยยึดมั่นเอาทุกสิ่งในซันท์ ห้า นั้นมาเป็นฉัน ของฉันไปเสียทั้งหมด แล้วใจก็คร่ำครวญอยู่ด้วยความทุกข์ นี้ก็เพราะไม่รู้จักเรียนรู้อุบายแก้ทุกข์จากธรรมชาติ

หากผู้ใดรู้อุบายที่เรียนรู้อุบายจากธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติ เป็นครูในการศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม เรียนรู้ทั้งจากธรรมชาติ ภายนอกและธรรมชาติภายในกาย ศึกษาจากธรรมชาติแต่อย่าง

เดี๋ยวเท่านั้น และมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาวะของธรรมชาติ ความทุกข์ย่อมจางคลายลดลงๆ ตามลำดับแห่งการปฏิบัตินั้น แน่นนอน

นอกจากการสร้างป่า และรักษาป่าธรรมชาติไว้ให้ศึกษา ธรรมและปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านอาจารย์ยังได้ปล่อยให้สภาวะความเป็นอยู่ภายในสวนโมกข์ให้เป็นไปตามธรรมชาติธรรมดาธรรมชาติดังอย่างมากที่สุด เพื่อให้เกิดความมีอิสระในการปฏิบัติธรรม และเพื่อกันความยึดมั่นถือมั่นว่าธรรมกับโลกนั้นแยกกัน หรือเป็นคนละส่วนคนละด้านอย่างสิ้นเชิง

แท้ที่จริงแล้ว โลกก็คือธรรม ธรรมก็คือโลก เป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่มนุษย์เราตั้งหลักเกณฑ์ขึ้นมาเองตามใจชอบ แล้วเกิดความยึดมั่นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นนั้นว่า อยู่โลกต้องเป็นอย่างไร อยู่ธรรมต้องเป็นอย่างไร แล้วการปฏิบัติตนก็เป็นไปอย่างปกติไม่ได้ ให้เกิดความสะดุ้งหวาดหวั่น เกรงว่าเดี๋ยวจะผิดอย่างนี้ เดี่ยวจะพลาดอย่างนั้น ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสมมติขึ้นนั้น

อันที่จริงแล้ว การปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผ่อนคลายจากความทุกข์ก็คือ การรักษาใจให้เป็นปกติอยู่ได้ในทุกที่ทุกสถาน ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดทั้งสิ้น

การรักษาใจให้ปกติ ก็คือการให้ใจนั้นเองรักษาใจไว้หนึ่ง ให้สงบ ให้ใจที่ได้รู้ธรรมะมีธรรมะอยู่ข้างแล้วนั้น ฝึกหัดขัดเกลา ใจส่วนที่ยังเขลา ยังหวั่นไหวง่าย ตื่นเต้นง่าย หลงรักหลงเกลียด ง่าย ให้เป็นใจที่หนักแน่นมั่นคงขึ้น ไม่หวั่นไหวสะทกสะท้านไป ตามสิ่งกระทบโดยง่าย

ผัสสะที่มากกระทบผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้นย่อมเกิด ได้ทุกขณะ ไม่ว่าจะอยู่ที่วัดหรืออยู่ที่บ้าน ดังนั้นการรักษาใจให้เป็น ปกติจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำอยู่ทุกขณะ และต้องทำที่ใจไม่ใช่ที่อื่น

การที่ใจจะสงบเย็นเป็นปกตินั้นมิใช่เพราะไปอยู่ที่วัด หรือว่าใจจะต้องยุ่งร้อนรนเป็นทุกข์ ก็มีใช่เพราะอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่ทำงานเสมอไป

สภาวะความเป็นจริงของธรรมชาตินั้นมีปรากฏอยู่ทั่วทุก แห่งหน ไม่ว่าจะ ณ สถานที่ที่เรียกว่าบ้าน หรือที่ที่เรียกว่าวัด คงมี สภาวะแห่งปรากฏการณ์อันเป็นธรรมชาติของธรรมชาติอยู่อย่าง เสมอเหมือนกัน

เหตุฉะนั้น ใจจะสงบนิ่งเป็นปกติได้ ก็ด้วยการปฏิบัติฝึกหัด ขัดเกลาอบรมใจให้อยู่ในธรรมด้วยการเรียนรู้จากธรรมชาติจน เข้าถึงธรรมสัจจะแห่งธรรมชาตินั้น แล้วใจก็จะค่อยๆ ปล่อยสิ่งที่ ยึดมั่นถือมั่นจนเป็นเหตุให้เป็นทุกข์ ด้วยประจักษ์ชัดในใจแล้วว่า ไม่รู้จะยึดมั่นไว้ทำไม? ยึดไว้เพื่ออะไร?

ท่านอาจารย์ได้พูดให้สะกิดใจอยู่บ่อย ๆ ว่า “ไม่เห็นมีอะไรน่าเอา น่าเป็น”

เมื่อฟังแล้วใคร่ครวญตาม ก็ค่อย ๆ เห็นชัดตามนั้น เพราะไม่ว่าสิ่งใดที่เคยมีหรือเคยเป็นมันก็เปลี่ยนแปลงไหลเรื่อยไปตามธรรมดา ธรรมชาติของมันเช่นนั้นเอง ไม่เห็นมีอะไรให้ยึดมั่นไว้ให้คงที่ได้เลยสักอย่าง ก็เพราะมันไม่มีสิ่งใดใช้ตัวใช้ตนที่คงทนคงที่ มันล้าวนแล้วแต่สิ่ง “สักว่า” ทั้งสิ้น

ท่านอาจารย์ได้เน้นในเรื่องของธรรมชาติอยู่เสมอ ให้อยู่กับธรรมชาติ ศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้ธรรมะจากธรรมชาติ ดังที่ท่านได้ให้ความหมายของธรรมะไว้สืออย่างตามที่ได้ทราบกันอยู่เป็นส่วนใหญ่แล้ว

ธรรมะ คือ ธรรมชาติ ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติ ธรรมะ คือ การทำหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ และ ธรรมะ คือ ผลของการทำหน้าที่นั้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ชีวิตมนุษย์เกี่ยวข้องอยู่กับธรรมชาติ ตั้งแต่เริ่มแรกจนอวสาน มนุษย์มาจากธรรมชาติ แล้วก็คืนสู่ธรรมชาติในตอนสุดท้าย

มนุษย์จะเป็นทุกข์ ในเมื่อต่อต้านธรรมชาติ ฝืนกระแสของธรรมชาติ นั่นคือ ไม่ยอมทำหน้าที่ให้สมคล้องตามกฎของธรรมชาติที่ได้แสดงให้เห็นถึงสภาวะของความไม่เที่ยง ความเป็น

ทุกข์ ความมิใช่ตัวมิใช่ตน คือ อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตา

กฎของธรรมชาติที่ชื่อว่ากฎอิทัปปัจจยตา ก็ชี้ให้เห็นว่า ผลทุกอย่างย่อมมาแต่เหตุ หากประกอบเหตุปัจจัยให้ถูกต้อง ผลย่อมถูกต้อง คือไม่ก่อให้เกิดความทุกข์

การที่มนุษย์เป็นทุกข์ก็เพราะต้องการยึดให้ทุกสิ่งเป็นไปตามใจอยากของตน ไม่ยอมรับสภาวะความเป็นจริงแห่งกฎธรรมชาติ กฎธรรมชาตินั้นเป็นกฎที่แน่นอนและเป็นธรรมต่อมนุษย์อย่างเสมอหน้า ไม่มีเลือกที่รักมักที่ชัง และไม่มีอำนาจอิทธิพลใดที่จะเปลี่ยนแปลงกฎธรรมชาติให้เป็นอย่างอื่นไปได้

ดังนั้น มนุษย์จะมีจิตสงบเย็นเป็นปกติก็ต่อเมื่อได้ทำหน้าที่ของมนุษย์อย่างสอดคล้องกับกฎธรรมชาติ อันจะกระทำได้ก็ด้วยการศึกษา เรียนรู้ ใคร่ครวญในสภาวะของธรรมชาติอยู่ทุกขณะ จนสามารถเข้าถึงสัจจะของธรรมชาตินั้น

ผลที่เกิดจากการทำหน้าที่ตามกฎธรรมชาติอย่างถูกต้อง ก็คือ ความมีจิตสงบเย็นเป็นปกติ

อันความพยายามที่จะพัฒนาจิตให้เป็นไปในแนวทางของความสงบเย็นเป็นปกตินั้น เป็นงานที่กระทำได้อย่างที่สูงสุด เพราะความเคยชินที่ปล่อยใจให้ไหลตามกระแสตามใจอยาก

อยู่เนืองนิจนั้น มันช่างมีพลังมีอิทธิพลหน่วงยึดใจกิเลสนั้นไว้
อย่างเหนียวแน่น แม้ความเย็นสงบของธรรมชาติจะได้มีโอกาส
แทรกซึมเข้าไปในจิตได้บ้าง ก็เป็นเพียงบางครั้งบางคราวเท่านั้น
ส่วนใหญ่แล้วจิตนั้นก็ไหลลาดลงตามทางที่มันเคยเป็น ไปจมฝัง
อยู่ในสันดานนั้น

กำลังใจที่ได้รับอย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้มีพลังในการปฏิบัติ
ให้พอเป็นพอไปอยู่ได้นั้น ได้จากการสังเกต จากการประพฤติ
ปฏิบัติ ในส่วนองค์ท่านอาจารย์เอง ท่านอาจารย์ไม่ได้มีการสอน
การอบรมอย่างติดตามกวดขัน แต่ท่านมีวิธีการสอนอย่างวิสัยของ
ผู้ที่มีความเป็นครูอย่างแท้จริง นั่นคือการสอนด้วยตัวอย่าง

อันใดเป็นความรู้ที่ควรรู้ อันใดเป็นแนวทางวิธีการปฏิบัติที่
ควรปฏิบัติ ท่านอาจารย์ก็ได้นำมาสอนมาบอกกล่าวแจกแจงราย
ละเอียดอย่างชัดเจนในธรรมบรรยายของท่าน แต่การจะปฏิบัติ
ตามได้หรือไม่ ก็ให้เป็นเรื่องส่วนเฉพาะตนของแต่ละบุคคล ท่าน
ไม่เข้ามาเกี่ยวข้องจุกจิกด้วย

แต่ในส่วนองค์ท่านอาจารย์เองนั้น ท่านมีความเป็นอยู่คลุกคลี
อยู่กับธรรมชาติตลอดเวลา ท่านใช้ทุกสิ่งทุกส่วนของธรรมชาติ
เป็นครูในการประพฤติธรรมความเย็นสงบนิ่งอยู่เพียงนั้น

ธรรมชาติมีความเยือกเย็นสงบนิ่งเพียงใด ท่านอาจารย์ก็มีความเย็นสงบนิ่งอยู่เพียงนั้น

มนุษย์อยู่ในวงแวดล้อมของธรรมชาติทั้งรอบตัวและภายในตัว ผู้ได้รู้จักอุปายแก้ทุกข์จากธรรมชาติ ด้วยการยอมรับธรรมชาติ ผู้นี้หย่อมล่วงเสียได้จากความทุกข์

สภาวะความเป็นจริงของธรรมชาตินั้นมีปรากฏอยู่ทั่ว
ทุกแห่งหน ไม่ว่า ณ สถานที่ที่เรียกว่าบ้าน หรือที่ที่
เรียกว่าวัด คงมีสภาวะแห่งปรากฏการณ์อันเป็น
ธรรมดาของธรรมชาติอยู่อย่างเสมอเหมือนกัน

๑๕

ทางรอดของสังคม

“ศีลธรรมกลับมา โลกสว่างไสว ศีลธรรม
ไม่กลับมา โลกามีดมน ศีลธรรมต้องมี
ปรมาตมธรรมเป็นรากฐาน” คำประกาศก้อง
ร้องเรียกให้ศีลธรรมกลับมาของท่านอาจารย์
ดังมากกว่า ๒๐ ปี เป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าคนจะ
เป็นสุข เมื่อสังคมเป็นสุข และสังคมจะสุข
สงบเย็น ก็ต่อเมื่อคนในสังคมมีความสุข

นี่เป็นสิ่งแสดงว่า คนกับสังคมนั้นย่อมสัมพันธ์กัน เกื้อหนุน
ต่อกัน จะเอ่ยอ้างว่าคนสร้างสังคมหรือสังคมสร้างคนแต่อย่างใด
อย่างหนึ่งแต่อย่างเดี๋ยวนั้นไม่ได้

สังคมจะเป็นสุขก็ต่อเมื่อคนในสังคมนั้นเปี่ยมด้วยคุณธรรม
คนจะเป็นสุขก็ด้วยได้อยู่ในสังคมที่มีคุณธรรมเป็นค่านิยม มิใช่
ค่านิยมจอมปลอมที่ยึดมั่นถือมั่นกันอยู่ด้วยอำนาจของมิฉฉาภิภูฏฐิ

คำประกาศก้องร้องเรียกให้ศีลธรรมกลับมาของท่านอาจารย์
จึงเป็นการประกาศเตือนให้สำเหนียกในความจริงข้อนี้ว่า คนเรา
จะอยู่โดยปราศจากศีลธรรมหรือด้อยในศีลธรรมไม่ได้ เพราะจะ
เป็นเหตุให้สังคมร้อนระอุไปด้วยการเบียดเบียนกันทุกหย่อมหญ้า
และจะเป็นการหล่อหลอมเยาวชนทั้งหลายให้เข้าใจไปว่า การ
เบียดเบียนเช่นฆ่า ทำลายกันคือค่านิยมที่ควรยึดถือและปฏิบัติ
ตาม แล้วก็พากันดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนกันเพื่อกวาดล้าง
คนอื่นให้ออกนอกทางของตน เพื่อตนจะได้ทุกสิ่งสมปรารถนาตาม
อำนาจของตัณหาที่ครอบงำจิตอยู่อย่างเหนียวแน่นนั้น

คนขาดศีลธรรม สังคมก็ขาดศีลธรรมไปด้วย สังคมที่ขาด
ศีลธรรมจะหล่อหลอมคนในสังคมให้ไร้ศีลธรรมไปด้วย และ
ศีลธรรมจะมั่นคงยั่งยืนก็ด้วยอาศัยปรมัตถธรรมเป็นรากฐาน
เท่านั้น

ศีลธรรมส่งเสริมให้คนรู้จักทำความดี รักที่จะทำความดี ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น แต่ก็ด้วยความยึดมั่นถือมั่นในความดีที่ได้กระทำแล้วนั้นว่าเป็น “ความดีของฉัน” แล้วก็เกิดความทุกข์ เพราะความหวังที่จะให้ผู้อื่นยอมรับในความดีนั้น หรือมีเจตนาที่หวังว่าผลของความดีจะต้องเป็นอย่างนั้นๆ

แต่ศีลธรรมที่มีปรมาตถธรรมเป็นรากฐานจะเป็นพลังให้มนุษย์สามารถกระทำความดีหรือกระทำสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่หวังสามารถกระทำความดีเพื่อความดีแท้ๆ กระทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อประโยชน์หรือความรอดแก่ส่วนรวม แล้วจิตก็ไม่เป็นทุกข์เพราะไม่หวัง จะมีแต่ความพอใจในการกระทำที่ได้กระทำอย่างเต็มฝีมือความสามารถแล้วนั้น

ดังนั้น การพัฒนาคนก็ตาม หรือการพัฒนาสังคมก็ตาม จึงต้องเริ่มต้นด้วยการอบรมสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นเสียก่อน สัมมาทิฐิในกรณีนี้ก็คือ การมีความเห็นที่ถูกต้องว่า ศีลธรรมเป็นปัจจัยที่มนุษย์ต้องสั่งสมพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป และสังคมที่มีคุณธรรมเป็นค่านิยมนั้น จะได้หล่อหลอมให้เกิดตัวอย่างทางคุณธรรมจนเป็นความจรโลงใจแก่เยาวชนที่จะดำเนินตามต่อไป

แต่จงอย่าหยุดเพียงแค่นี้ อย่าหยุดเพียงแค่ระดับศีลธรรม
ธรรมดา เพราะถ้าหยุดเพียงเท่านี้ วันหนึ่งเมื่อผู้กระทำความดี
เกิดความรู้สึกว่า “ทำความดีแล้วไม่เห็นได้ดี” ก็เกิดความรู้สึก
ลึกลับสงสัยขึ้นในจิต ไม่ช้าความตั้งใจมั่นที่จะทำความดีก็
คลอนแคลนไป

นี่ก็เพราะด้วยความหวังในผลของการกระทำนั้นว่า
“ฉัน” ต้องได้เห็นผลของความดีที่ฉันได้ทำแล้วนั้นออกมา
อย่างเป็นรูปธรรมที่ใคร ๆ ก็พอจะมองเห็นด้วยกันได้

ถ้าหากรู้สึกเช่นนี้กันมาก ๆ ความชั่วความเลวร้ายย่อม
แทรกแซงเข้ามาโดยง่ายและโดยเร็ว แล้วสังคมที่เคยเป็นสัมมา-
ทักขิณมีคุณธรรมเป็นค่านิยม จะค่อย ๆ แปรเปลี่ยนเป็นมิฉฉานมีคุณ
ด้วยเห็นไปว่าจะทำดีหรือทำชั่วมันก็ครือ ๆ กันนั่นแหละ

ดังนั้น เพื่อให้ศีลธรรมได้ดำรงอยู่ในใจของมนุษย์อย่างมั่นคง
และยั่งยืนนาน จึงจำเป็นต้องมีปรมาตถธรรมเป็นรากฐาน ด้วยการ
ฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้เข้าถึงธรรมสัจจะว่า ขณะที่ทำความดีนั้น
ความดีได้เกิดขึ้นแล้ว ขณะที่กระทำสิ่งที่ถูกต้องนั้น ความถูกต้อง
ได้เกิดขึ้นแล้ว แล้วความยึดมั่นถือมั่นที่เคยมีว่า “ฉัน” คือผู้กระทำ
จะจางคลายไป แต่จะกลับมีความพอใจในเพียงแต่ “การกระทำ”
มากขึ้น ๆ

เมื่อสามารถลืมเสียได้ว่า “ฉัน” เป็นผู้กระทำ การกระทำนั้นๆ ก็เป็นเพียงการกระทำที่มีได้มีความหวังตามมา ความผิดหวังไม่เกิด ความทุกข์ไม่มี จะมีแต่พลังของสัมมาทิฐิที่จะกระทำสิ่งที่ถูกต้องต่อไป เพื่อความอยู่รอดของเพื่อนมนุษย์และเพื่อความอยู่รอดของสังคม

การที่จะใช้ธรรมะแก้ปัญหาของสังคมนั้น มีทางที่จะเป็นไปได้ หากทุกคนพร้อมใจที่จะลงมือปฏิบัติพร้อมกันทันทีด้วยกัน ไม่ต้องเกี่ยงหรือรอคอยให้ผู้อื่นลงมือกระทำล่วงหน้าไปก่อน เรื่องของธรรมะนั้นปฏิบัติเมื่อใดได้ผลเมื่อไหร่ ปฏิบัติมากได้ผลมาก ปฏิบัติน้อยได้ผลน้อย ปฏิบัติทันทีก็ได้ผลทันที

หากไม่นำธรรมะมาปฏิบัติเลย ผลที่ปรากฏก็คือความเสื่อมทรุดของใจที่หลงตกจมอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส จนเป็นทาสของวัตถุอย่างไม่ลืมหูลืมตา แล้วหัวใจที่เคยอ่อนโยนประณีตด้วยเลือดเนื้อของความเป็นมนุษย์ ก็ค่อยๆ กลายเป็นหัวใจกระด้างเหมือนเครื่องจักรเหมือนวัตถุที่ไม่อาจให้ความเห็นอกเห็นใจหรือเมตตากรุณาต่อผู้อื่นได้ มีแต่มุ่งแต่จะ “เอา” ให้ได้เพื่อตัวฉัน ลูกของฉันและพวกพ้องพี่น้องของฉันเท่านั้น

สังคมที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันเห็นใจกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ก็กลายเป็นสังคม

ตัวใครตัวมัน ห่างไกลจากการเป็นสังคมของมนุษย์ยิ่งขึ้น ๆ ทุกที

อะไรเป็นเหตุให้สังคมของมนุษย์กลายเป็นสังคมของเครื่องจักร? อะไรทำให้ความเป็นมนุษย์เลือนหายไปไกลจากความเป็นคน เพราะคนในสังคมเป็นเหตุหรือ? หรือเพราะว่าสังคมเป็นเหตุ?

ไม่มีคำตอบเด็ดขาดว่าเพราะอย่างนั้นหรือว่าเพราะอย่างนี้ แต่อย่างเดียว เพราะว่า คนอย่างไรก็ย่อมสร้างสังคมอย่างนั้น และสังคมอย่างไรก็ย่อมหล่อหลอมคนออกมาอย่างนั้น มิได้มีอย่างใดเป็น “เหยื่อ” ของอย่างใดแต่อย่างเดียว มันต่างก็เป็น “เหยื่อ” ต่อกัน

คนโง่ – สังคมโง่ / สังคมโง่ – คนโง่

คนฉลาด – สังคมฉลาด / สังคมฉลาด – คนฉลาด

คนมีจรรยาปฏิบัติ – สังคมมีจรรยาปฏิบัติ / สังคมมีจรรยาปฏิบัติ – คนมีจรรยาปฏิบัติ

คนสัมมาทิฐิ – สังคมสัมมาทิฐิ / สังคมสัมมาทิฐิ – คนสัมมาทิฐิ

คนมีความอยู่รอด – สังคมอยู่รอด / สังคมร่อแร่ – คนร่อแร่

คนมีธรรมะ – สังคมมีธรรมะ / สังคมมีธรรมะ – คนก็มีธรรมะ

สัญญาอันตรายที่เตือนให้สังวรในสภาวะความเป็นไปของสังคมตั้งมาเป็นระยะๆ ในหลายๆ กรณี เป็นกรณีที่ต่างกันบ้าง กรณีที่เหมือนกันบ้าง แต่ไม่ว่ากรณีใดล้วนแล้วแต่ได้ช่วยกันคัดกริ่งสัญญาอันตรายด้วยกันทั้งนั้น สัญญาอันตรายนี้ดังกริ่งมาจากทุกวงการไม่มีละเว้น แต่ผู้ที่ได้ประสบได้ยินสัญญานั้นส่วนมากได้แต่เพียงถอนใจเพราะไม่ประจักษ์แท้ในภัยอันตรายนั้น หรือเพราะฉันขอเป็นแนวหลังขอให้หน่วยกล้าตายออกสมรภูมิแนวหน้าไปก่อน แต่สมาชิกของหน่วยกล้าตายนั้นยังน้อยนัก ยังไม่มีปริมาณเพียงพอที่จะเป็นกองทัพธรรมเพื่อสร้างสังคมธรรมะให้เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ต่อสัญญาอันตรายที่กริ่งเตือนนั้น

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนผู้ปรารถนาสังคมธรรมะสังคมที่มีศีลธรรม ก็ต้องช่วยกันประคับประคองและรักษาสังคมธรรมะนั้นไว้เพื่อไม่ให้ลูกหลานเหลนต้องตกเป็นเหยื่อของสังคมที่เหี้ยมเกรียมด้วยความแล้งน้ำใจ

เราจะเริ่มต้นกันที่ตรงไหน และจะเริ่มต้นกันอย่างไร เชื่อว่าส่วนใหญ่ของคนในสังคมได้ยินสัญญาอันตรายนั้นแล้ว และหลายๆ คนอาจได้สำนึกว่า การกู่ก้องร้องเรียกให้ศีลธรรมกลับมาของท่านอาจารย์นั้น เป็นสัญญาเตือนภัยล่วงหน้าทีพอเพียงจะให้ผู้ได้ยิน ได้หันตัวหันใจเข้าหาธรรมะ

แต่ก็ช่างน่าเสียดาย ที่เพียงแต่ได้ยินแล้วก็ปล่อยให้ผ่านเลยไป อย่างไม่มีไยดี

บัดนี้ ถ้าแน่ใจว่าต้องการใช้ธรรมะเพื่อแก้ปัญหาสังคม เป็นการแก้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ก็ต้องเริ่มอบรมสัมมาทิฐิให้ เกิดที่ใจ เพราะว่าจากการที่จะสู้หรือจะถอยนั้นก็อยู่ที่ใจ จะเป็น แนวหน้าหรือแนวหลังก็อยู่ที่ใจ

ศีลธรรมจะกลับมาหรือจะหายลับก็อยู่ที่ใจ ใจที่มีพลังแห่ง สัมมาทิฐิที่แท้จริงเท่านั้น จึงจะอาจหาญพอที่จะฝ่าฟันด้านทาน ความสะดวกวัตถุนิยมที่กำลังไหลบ่ามาอย่างแรงจนสามารถเปลี่ยน มนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ มีชีวิตจิตใจอันละเอียดอ่อน กลายเป็นมนุษย์ เครื่องจักรที่ปราศจากน้ำใจ

เป็นการจำเป็นที่จะต้องปฏิวัติค่านิยมของสังคมเสียใหม่ ปฏิวัติค่านิยมที่เป็นมิชฌาทิฐิ เพราะเชื่อมั่นว่าคุณภาพของชีวิต อยู่ที่ความเจริญทางวัตถุ อยู่ที่ความมั่งคั่งด้วยวัตถุ อยู่ที่ความ ร่ำรวยในกิน – กาม – เกียรติ

เปลี่ยนให้เป็นค่านิยมที่เป็นสัมมาทิฐิ ด้วยความประจักษ์ แจ่มว่าคุณภาพที่แท้จริงของชีวิตนั้นอยู่ที่จิตเจริญ คือจิตอันกอปร ด้วย คุณธรรม ความเจริญที่แท้จริงอยู่ที่ตรงนี้ คุณค่าของชีวิตที่แท้ จริงอยู่ที่ตรงนี้

ใจที่มั่นคงหนักแน่นด้วยศีลธรรมที่มีปรมาตธรรมเป็นรากฐาน ย่อมเป็นใจที่พร้อมอยู่ด้วยสติและปัญญา พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาให้เข้าสู่แนวทางที่ถูกต้องด้วยความรอบคอบและฉับไว

ใจที่มั่นคงอยู่ด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา เป็นใจที่มีพลังที่พร้อมแต่จะเดินหน้าไม่ถอยหลัง

ปัญหาของคน ปัญหาของสังคมเป็นปัญหาใหญ่ ลึก ยาก จึงต้องเริ่มกันที่ “ใจ” ก่อน ให้ใจเช่นนี้นำหน้า เพื่อการแก้ปัญหา นั้น จะได้เป็นการมุ่งกระทำเพื่อความถูกต้อง ที่หมายถึงความอยู่รอดรวมกันอย่างแท้จริง มิใช่ความอยู่รอดเพียงเพื่อผู้ใดหรือกลุ่มใดเท่านั้น

โดยที่ยังมิได้มีการทดลองใช้ธรรมะแก้ปัญหาของคนหรือของสังคมอย่างแท้จริง อย่างเต็มรูปเลย เคยกันก็แต่เพียงการกล่าวถึง หรือให้แทรกอยู่ตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อยพอหอมปากหอมคอ หรือเหมือนผักชีโรยหน้า

ขณะนี้ ธรรมะจึงคอยอยู่ กำลังรอคอยอยู่อย่างท้าทายที่จะให้มนุษย์ได้หยิบธรรมะอันมีอยู่แล้วที่เนื้อตัว ที่ใจของมนุษย์เอง นำมาใช้ในโอกาสแห่งวิกฤตการณ์ของชีวิต เพื่อ

ยังแสงสว่างอันอบอุ่นให้บังเกิดขึ้นแก่ใจและแก่สังคมของ
มนุษย์เอง

ศีลธรรมจะกลับมาหรือจะหายลับก็อยู่ที่ใจ ใจที่มีพลังแห่ง
สัมมาทิฏฐิที่แท้จริงเท่านั้น จึงจะอาจหาญพอที่จะฝ่าฟัน
ด้านทานกระแสของวัตถุนิยมที่กำลังไหลบ่ามาอย่างแรง
จนสามารถเปลี่ยนมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ มีชีวิตจิตใจอัน
ละเอียดอ่อน กลายเป็นมนุษย์เครื่องจักรที่ปราศจากน้ำใจ

๑๖

สวนโมกข์ทำไม ? ทำไมสวนโมกข์ ?

สวนโมกข์ทำไม?...ทำไมสวนโมกข์? ผู้เขียนก็ได้ให้คำตอบมาเป็นระยะๆ แต่อาจจะไม่ชัดเจน เพราะเป็นเหมือนการบอกเล่าไปเรื่อยๆ ฉะนั้นในตอนสุดท้ายนี้จึงขอถือโอกาสกล่าวโดยสรุปเท่าที่จะสามารถประมวลความให้เข้าใจได้

ความเย็นสงบของป่าโปร่งร่มรื่นตามธรรมชาติให้ความ
ประทับใจและดึงดูดใจเป็นประการแรก เส้นโค้งของป่าธรรมชาติ
มีอำนาจลึกลับชวนใจให้สงบ เย็น และสะอาดบริสุทธิ์ขึ้น ความ
สกปรกเศร้าหมองที่เกาะติดใจมาแต่ไหน ไหน ก็ดูจะได้รับการชำระ
ให้จางคลายโดยอัตโนมัติ

จิตที่คุ้นเคยอยู่กับการปรุงแต่งฟุ้งซ่านไปต่างๆ นานา ก็ดู
หยุดเงียบไปเอง เมื่อได้สัมผัสกับบรรยากาศที่ดูสะอาดสะอ้านนั้น

เมื่อความสงบค่อยซึมซาบเข้าสู่จิต จิตนั้นก็พร้อมที่จะเปิด
รับคำสอนของท่านอาจารย์ที่บอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ลัด ลั่น
เพื่อประหยัดเวลา คำสอนของท่านพุ่งเข้าตรงหัวใจของพระพุทธร-
ศาสนาและคงย้าพูดอยู่เรื่องเดียว คือเรื่องของความทุกข์และการ
ดับทุกข์เท่านั้น

เมื่อแรกๆ ฟังดูก็ชวนให้จิตซัด ไร้อารมณ์ แต่เมื่อฝืนใจ
ใคร่ครวญตาม ก็ค่อยๆ ซาบซึ่งในเรื่องของความทุกข์ ซาบซึ่งด้วย
ความซึมซาบขึ้นในใจว่า เรื่องของความทุกข์นี้จะเกลียดกลัวหรือ
วิงหนีมันไม่ได้เลย

วิธีที่จะรู้จักมันและสู้กับมันได้ก็คือ ต้องเผชิญหน้ากับมันเฝ้า
สอดส่องติดตามดูมันอย่างใกล้ชิดไม่ให้คลาดไปจากใจได้เลยสัก
ขณะจิตเดียว ด้วยวิธีนี้เท่านั้นจึงจะสามารถรู้เท่าทันมันได้ และ

จะสามารถจัดการกับมันได้ จนวันหนึ่งความทุกข์นี้จะไม่อาจเข้า
มากล้ากรายจิตอีกได้เลย

คำสอนของท่านอาจารย์ชิต์ ตัดตรง ฟุ้งแรง เข้าสู่เป้าหมาย
ตัดกระแสของความคิดที่วุ่น ฟุ้งซ่าน ยึดติด ลังเลสงสัย ไม่แน่ใจ
ออกไปเสียสิ้น

ความที่ไม่เคยมองเห็น ไม่เคยยอมเชื่อว่ารากเหง้าของความ
ทุกข์คือความยึดมั่นใน “ตัวกู – ของกู” นี้เองก็ค่อยๆ กระจ่างชัด
ทีละน้อยๆ และยอมรับว่ามันใช่เช่นนั้นจริงๆ แล้วก็ประจักษ์ชัด
ด้วยใจเองว่า แม้จะเห็นแล้ว ยอมรับแล้ว แต่การรณรงค์เอาชนะ
มันให้เด็ดขาดนั้นอาจต้องใช้เวลาทั้งชีวิตก็เป็นได้

แต่ก็ช่างเถิด จะช้านานเพียงใดไม่จำต้องกังวล เมื่อมีโอกาส
ได้มองเห็น ได้รู้จักตัวมัน ก็นับว่าเป็นฝ่ายได้เปรียบแล้ว จะพูดว่า
มองเห็นตรงช้อยอยู่ลิบๆ ก็ว่าได้ อย่าได้ย่อท้อถอยหลังเสียกลางคัน

คำสอนของท่านอาจารย์มีพลังและให้กำลังใจ แม้บางครั้งจะ
รู้สึกไม่น่าฟังบ้างก็ตาม คำสอนของท่านประหนึ่งแสงสว่างที่สาด
ส่องเข้ามายังมีดี

ใครเลยจะคิดว่า ชีวิตที่เกิดมาทั้งชีวิตนี้มีใช้เพื่ออะไร
อื่นเลย มีใช้เพื่ออะไรทั้งสิ้น แต่เกิดมาเพื่อสิ่งๆ เดียวคือ
เกิดมาเพื่อที่จะไม่เป็นทุกข์

ช่างน่าหัวเราะและน่าสังเวชว่า ทำไมจึงเวลาไปได้ถึงเพียงนี้ เทียววิ่งแสวงหาสิ่งนั้นสิ่งนี้ไปทั่วทิศ แท้ที่จริงสิ่งที่แสวงหา นั้นมันอยู่ที่นี่เอง ที่ตรงนี่เอง อยู่ตรงที่ใจของคนทีวิ่งแสวงหาไปทั่วทิศ นั้นแหละ

ค้นพบเมื่อใด ความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าจางหายพร้อมกับ อุทานว่า “พิโรธ! โง่ไปได้แท้ๆ เทียว”

แล้วความที่เคยทะนงตนว่าเป็นคนฉลาดก็ค่อยๆ พุบแพบไปเอง แต่ในขณะที่เดียวกัน “ความฉลาด” อีกอย่างหนึ่งก็ค่อยๆ ซึมซาบเข้าในจิต ความฉลาดอย่างใหม่นี้ นำความรู้สึก่อนนุ่ม ถ่อมตนให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการได้มองเห็น “ความโง่” ที่ซ่อนอยู่ในความฉลาดอย่างโลกๆ นั้น

ความฉลาดอย่างหลังนี้ได้ทะลอมจิตให้อยู่ในแนวทางของ สัมมาทิฏฐิ ให้ได้มีความเห็นที่ถูกต้องว่า คุณค่าที่แท้จริงของชีวิต คือ “เกิดมาแล้วไม่เป็นทุกข์” ฉะนั้น จึงต้องใช้เวลาทั้งหมดของชีวิตเพื่อสิ่งนี้ ด้วยการฝึกขัดเกลาใจให้สามารถประกอบกิจกรรม ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องของการงานอย่างที่จะ ไม่ให้เกิดความทุกข์ขึ้นได้

หากความทุกข์เกิดขึ้นเมื่อใด จงเตือนใจตนเองทันทีว่า “โง่ อีกแล้วไหมล่ะ?”

แล้วก็ความฉลาดอย่างหลังนี้อีกเหมือนกันที่ได้ให้ความ
ประจักษ์ชัดขึ้นในจิตว่า อันการปฏิบัติธรรมเพื่อเอาชนะความทุกข์
ไม่มีผู้ใดทำแทนให้ได้ ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดจะดลบันดาลให้ได้
นอกจากผู้นั้นจะต้องทำเอง ปฏิบัติเองด้วยตนเองเท่านั้น

เมื่อประจักษ์ในความจริงเช่นนี้เกิดขึ้นในจิต ความมั่นคง
เด็ดเดี่ยวที่จะยืนขึ้นด้วยตนเอง เดินไปด้วยตนเอง ก็เข้มแข็ง
หนักแน่นขึ้นตามลำดับ แม้จะโดดเดี่ยว แต่ความรู้สึกอ้างว้าง
เดียวดายก็ไม่อาจที่จะเยี่ยมกรายเข้าสู่จิตได้เลย

เพราะถ้าจิตนี้ไม่คิดอยากจะ “เอา” เสียอย่างเดียว
เท่านั้น ความกลัวหรือความประหวั่นพรหวั่นใจใด ๆ ย่อมไม่อาจ
กล้ากรายได้

แล้วก็ความฉลาดอย่างหลังนี้อีกเหมือนกัน ที่ได้ทะล่อมใจให้
มีความสุจริตใจอย่างแท้จริงในการปฏิบัติ มีความซื่อตรงในการที่
จะใคร่ครวญตรวจดูสภาพใจของตนอย่างตรงไปตรงมา ไม่หลอกหลอ
หรือเสแสร้งทำมองข้ามมายาที่เกิดขึ้นในจิตนั้นไปเสีย ด้วยตระหนักว่า
คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ปฏิบัติธรรมคือ ความซื่อตรง
ต่อการปฏิบัติของตน

คำสอนของท่านอาจารย์เป็นเสมือนหนึ่งการเปิดโลกที่เคย
แคบ ๆ เฉพาะตัวให้กว้างไกล โลกที่แคบ ๆ เฉพาะตัวก็คือ การตก

จมอยู่ในโลกของความเห็นแก่ตัวนั่นเอง

เป็นความเห็นแก่ตัวที่กระจายออกไปจากความยึดมั่นถือมั่น
ในตนเองหรือใน “ตัวกู – ของกู” นั้นเอง

ถ้าจะกล่าวโดยสรุปแห่งความหมายของ “ความเห็นแก่ตัว”
ก็คือ ทุกสิ่งทุกอย่างต้อง “ฉันก่อน” ให้ฉันได้ก่อน ให้ลูกหลาน
พี่น้อง พวกพ้องของฉันได้ก่อน ไม่ว่าจะป็นวัตถุสิ่งของหรืออำนาจ
ชื่อเสียงเกียรติยศและอื่น ๆ

ถ้าหากได้รับการยอมยกให้โดยดีก็เรียบร้อย แต่ถ้ายอมให้
ไม่ได้อย่างที่กิเลสต้องการ ก็ต้องแย่งชิงด้วยเล่ห์เพทุบายต่าง ๆ
นานา และไม่ยอมรับรู้ในความเดือดร้อนระทมทุกข์ของผู้ใดทั้งสิ้น

แต่คำสอนของท่านอาจารย์ได้เปิดใจที่แคบด้วยความเห็น
แก่ตัวอย่างเหนียวแน่นนั้นให้กว้างและบางเบาผืนแผ่มากขึ้น

เมื่อใจนั้นกว้างขึ้น ความรู้สึกเบาสบายก็เกิดมากขึ้นตามมา
ความรู้สึกหนักเพราะยอมไม่ได้ก็บางเบาลง และรู้จักที่จะจัด “การ
ยอม” กันนั้นให้เป็นการยอมด้วยธรรมะ คือเพื่อให้เกิดความรอด
ด้วยกัน

การสอนการอบรมของท่านอาจารย์นั้นท่านให้เป็นไปตาม
ธรรมชาติ ดังนั้น ท่านจึงได้ให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัติ ไม่มี
กำหนดตารางเวลาสำหรับอุบาสกอุบาสิกาผู้มาอยู่อาศัยที่สวนโมกข์
เป็นที่เข้าใจว่าเมื่อมาขออนุญาตอยู่อาศัยปฏิบัติธรรม ผู้นั้นย่อม
ต้องมีความเข้าใจดีแล้วว่า ผู้ปฏิบัติจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไร
คำขออนุญาตอยู่อาศัยนั้น ย่อมเป็นประหนึ่งสัตตัญญาของผู้นั้น

ในขั้นต้นที่ได้พบกับความอิสระ ก็มีความรู้สึกแฉะแฉุ้งอยู่
บ้างเหมือนกันว่าจะใช้เวลาที่ดูมากมายได้อย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์
ไม่ให้เวลานั้นสูญเสียไปกับความฟุ้งซ่านที่ไร้สาระ

เมื่อมองดูไปรอบๆ ก็เห็นว่ามิอะไรหลายอย่างที่จะจัดเข้า
เป็นตารางการปฏิบัติธรรมให้แก่ตนเอง เริ่มจากการเฝ้าดูจิตที่ควร
ต้องทำให้ทุกขณะ อ่านหนังสือธรรมะ ศึกษาธรรมชาติ ศึกษา
ธรรมะจากภาพที่โรงมหรสพทางวิญญาณ กวาดลานวัด ฯลฯ

แต่ที่ใช้เป็นหลักของการปฏิบัติก็คือการเฝ้าดูจิต ซึ่งยาก
อย่างยิ่งเพราะไม่ค่อยจะเคยได้เฝ้าดูมัน เคยแต่ปล่อยให้มันเตลิด
เปิดเปิงเหมือนม้าพยศ ฉะนั้น พอจะจัดมันให้เข้าระเบียบ มันก็
ย่อมจะเกเร เกะกะเป็นธรรมดา

ในตอนแรกก็ออกท้อใจเกือบจะยอมแพ้ แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้ พยายามที่จะผนวกการเฝ้าดูจิตเข้าไปกับกิจกรรมอื่น เช่น การกวาดลานดิน การซักผ้า การเดิน การอื่นๆ ตลอดจนต่อมาเมื่อต้องมีกิจกรรมเกี่ยวกับบุคคลอื่นมากขึ้น ก็พยายามผนวกการดูจิตเข้าไปในกิจกรรมนั้น ความชำนาญในการที่จะรู้เท่าทันจิตก็เพิ่มมากขึ้น แล้วความรู้สึกท้อใจก็กลายเป็นความสนุกที่จะได้เล่นเอาเถิดกับจิตเจ้าเล่ห์เฝ้าตามมันเหมือนโพลีศจับขโมย

ความเป็นอิสระในการปฏิบัติ ทำให้ต้องระมัดระวังและเคร่งครัดกับการปฏิบัติของตนเองมากขึ้น การสร้างวินัยให้แกตนเองย่อมมั่นคงกว่าที่ผู้อื่นจะกำหนดให้

การให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัตินี้เอง เท่ากับเป็นการบอกให้ผู้ปฏิบัติได้รู้ชัดด้วยใจของตนเองว่า การปฏิบัติธรรมนั้นต้องกระทำด้วยตนเอง ด้วยการข่มขี้บั้งคับใจที่ชอบปรุแง่งเลือนลอยนั้นให้หนึ่งสงบให้ได้ด้วยธรรม

สวนโมกข์เป็นสถานที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนโดยเฉพาะผู้สนใจการปฏิบัติทางจิต ผู้ต้องการจะศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบว่าชีวิตนี้เกิดมาทำไม? เกิดมาเพื่ออะไร? และควรจะใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะคุ้มค่าแก่การที่ได้เกิดมา?

ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาเยี่ยม แวะชมและอยู่พักอาศัยเพื่อปฏิบัติธรรมจึงมีจำนวนมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

สำหรับชาวต่างประเทศนั้น หากจะถามเขาว่า มาสวนโมกข์ทำไม? เพื่ออะไร? สิ่งใดผลักดันให้เขามา?

คำตอบที่ได้รับฟังส่วนมากก็คือ เพราะจิตของเขานั้นอ่อนวายเป็นสาระสายนัก สู้ที่จะบังคับให้มันสงบนิ่งได้ จนรู้สึกว่าการปฏิบัติอ่อนเปลี้ย ขาดพลัง ขาดความสงบ เขาจึงหวังว่าการฝึกปฏิบัติทางจิตจะช่วยให้เขาได้รู้วิธีที่จะบังคับจิตให้สงบนิ่งลงได้บ้าง

และบางคนก็ตอบว่า เขาแสวงหาชีวิต หากคำตอบว่าชีวิตนี้คืออะไรเกิดมาทำไม? ได้แสวงหามาเกือบทั่วทิศแล้ว แต่ยังไม่ได้คำตอบที่สามารถหยุดการแสวงหา จึงบางทีสวนโมกข์อาจจะมีคำตอบให้แก่เขาได้บ้างกระมัง

ด้วยความเมตตาและความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ ท่านอาจารย์จึงได้ดำริสร้างสวนโมกข์นานาชาติหรือธรรมมาศรมนานาชาติขึ้น เพื่อเป็นที่ศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องของธรรมะในพระพุทธศาสนา

ให้เข้าใจว่าธรรมะคือหน้าที่ เมื่อใดมีการเคารพหน้าที่ มีการทำหน้าที่ เมื่อนั้นมีธรรมะ และเมื่อใดมีธรรมะ เมื่อนั้นก็มีการทำหน้าที่

เมื่อมีความเข้าใจถูกต้องเกิดขึ้น มนุษย์ก็จะสามารถนำธรรมะ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสำเร็จประโยชน์แก่ชีวิต คือ ชีวิตนั้นจะไม่เป็นทุกข์

นอกจากนี้ ยังเพื่อทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนา ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและร่วมมือกันเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เพื่อยังสันติภาพให้เกิดในสังคมและในโลก

สวนโมกข์มุ่งอำนวยความสะดวกทั้งแก่ส่วนเฉพาะบุคคล และแก่ส่วนรวม เพื่อสนองพระพุทธรประสงค์ขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาด้วยความมั่นคงเด็ดเดี่ยวและอาจหาญ จึงเป็นความจรรโลงใจอย่างยิ่งแก่พุทธบริษัทผู้ปรารถนาจะ ถวายชีวิตนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชาใน พระศาสนา

ใครเลยจะคิดว่า ชีวิตที่เกิดมาทั้งชีวิตนี้
มิใช่เพื่ออะไรอื่นเลย มิใช่เพื่ออะไรทั้ง
สิ้น แต่เกิดมาเพื่อสิ่งๆ เดียวคือ เกิด
มาเพื่อที่จะไม่เป็นทุกข์

อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง
๒๘ พ.ค. ๒๔๖๔ - ๒ พ.ค. ๒๕๕๙

ประวัติย่อผู้เขียน

อุบาสิกา คุณรัญจวน อินทรกำแหง เริ่มต้นชีวิตการเป็นครู ตั้งแต่อายุ ๑๙ ปี ได้ทำงานอยู่ในแวดวงการศึกษามาโดยตลอด จนเมื่อได้สัมผัสชีวิตด้วยใจในสิ่งที่เรียกกันว่า “ความทุกข์” จึงได้ สละชีวิตทางโลกเข้าสู่ชีวิตของผู้ประพฤติธรรม ภายใต้การอบรม ของท่านพระอาจารย์ชา สุภัทโท แห่งวัดหนองป่าพง จังหวัด อุบลราชธานี

เมื่อหลวงพ่อบุญคุณพระอาจารย์ชาอาพาธหนัก ไม่สามารถจะ สอนและอบรมธรรมต่อไปได้ จึงได้ไปมอบตนเป็นศิษย์ของท่าน อาจารย์พุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ และได้อยู่ศึกษาปฏิบัติธรรม ณ สวนโมกข์ จนกระทั่งท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุได้ล่วงลับไป

ณ สวนโมกข์ นี้ นอกจากการศึกษาและปฏิบัติธรรมในส่วน ตนแล้ว ยังได้เป็นกำลังสำคัญผู้หนึ่งในการอบรมอานาปานสติ ภาวนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตามที่สวนโมกข์ได้จัด เป็นประจำทุกเดือน

นอกจากนี้ยังได้ใช้ช่วงเวลาระหว่างนี้ จัดรายการ “ธรรมสนทนา” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ จนถึงปัจจุบัน เป็นรายการที่ได้รับการสนองตอบจากผู้ชมว่า “พูดธรรมะเข้าใจง่าย แต่ก็ถึงแก่นของพระธรรม”

อุบาสิกา คุณธัญจวน อินทรกำแหง มีหลักในการเผยแผ่ธรรมะว่า ต้องให้ผู้ฟังได้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องถึงหัวใจคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงจะสามารถนำมาปฏิบัติจนบังเกิดความสุขสงบเย็นที่แท้จริงได้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการกองทุนการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้มอบรางวัลและประกาศเชิดชูเกียรติแก่ อุบาสิกา คุณธัญจวน อินทรกำแหง ว่า “เป็นบุคคลที่มีผลงานดีเด่น ในด้านการสร้างสันติภาพและสันติสุขในสังคมไทย” เป็นบุคคลแรกที่ได้รับรางวัลนี้

งานเขียนที่ได้รับความนิยมและพิมพ์มีหลายเรื่อง เช่น ภาพชีวิตจากนวนิยาย วรรณกรรมวิจารณ์ ลอยธรรมะมาลัย สอนโมกข์ทำไม? ทำไมสอนโมกข์? เป็นต้น วรรณกรรมธรรมะ เล่มเล็กที่ได้พิมพ์แจกเป็นธรรมทานมาแล้ว มีประมาณ ๒๐ เรื่อง และจะยังคงจัดพิมพ์ต่อไป

อ่าน E-Book สอนโมกข์ทำไม?
ทำไมสอนโมกข์? ได้ที่

อ่าน E-Book ผลงาน อุบาสิกา
คุณรัญจวน อินทรกำแหง ได้ที่

....

ติดตามข่าวสารงานธรรมมาตา ได้ที่
เพจเฟซบุ๊ก : Dhammamata >>>

สวนโอบอ้อมทำใจ ทำใจสวนโอบอ้อม

วิศวอม อโศกพงศ์แสง

ใครเลยจะคิดว่า ชีวิตที่เกิดมาทั้งชีวิตนี้
มิใช่เพื่ออะไรอื่นเลย มิใช่เพื่ออะไรทั้งสิ้น
แต่เกิดมาเพื่อสิ่งๆ เดียวคือ เกิดมาเพื่อ
ที่จะไม่เป็นทุกข์

